

ARGIA

PEPE REI

«Navajas
txostenaren
dazlea besterik ez
dela, berau Goardia
Zibilarena baita»

NAZIOARTEA

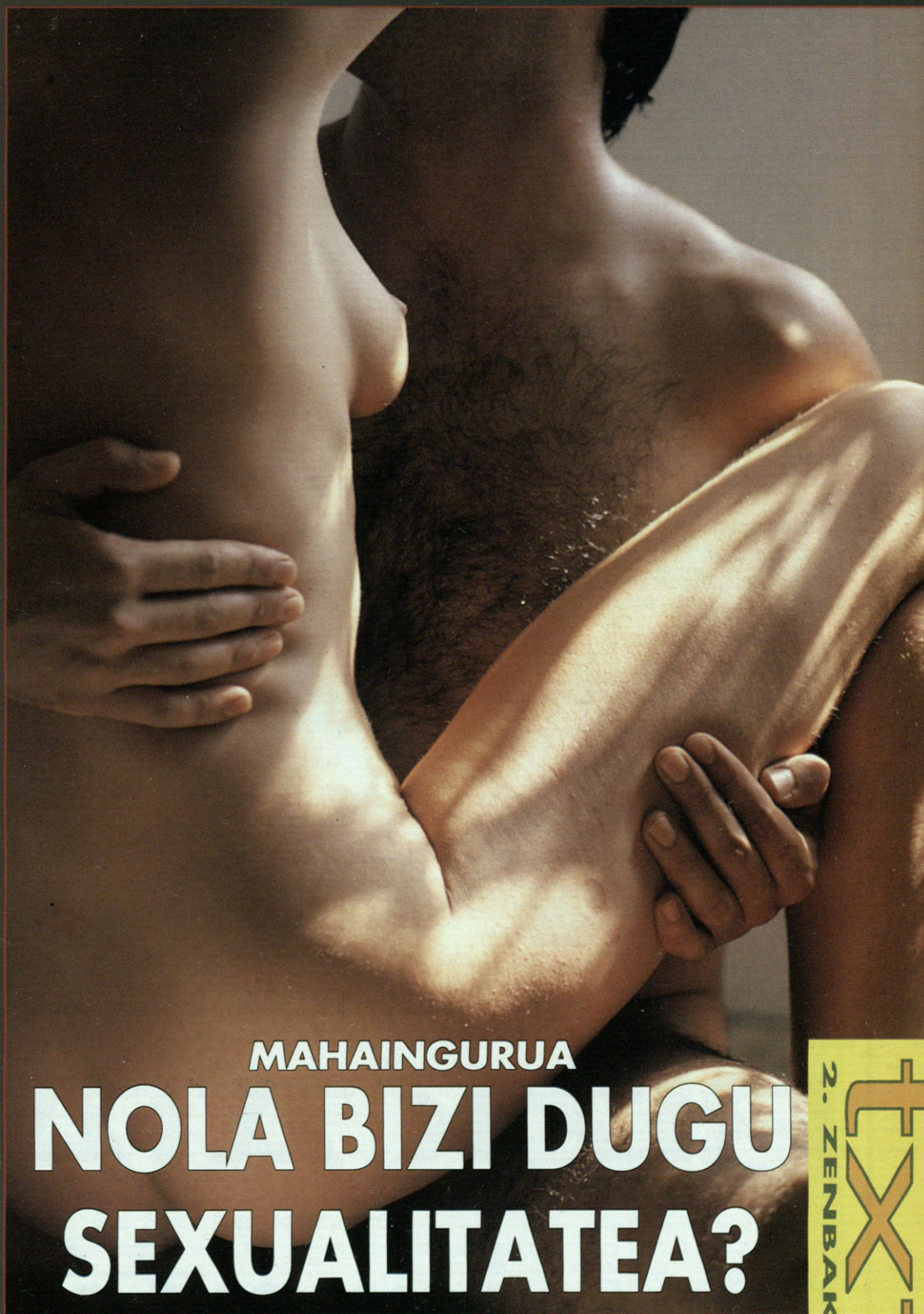
Gales,
Europako
ate berrien zain

JULIAN RETEGI

«Oso atzetik
jokatzen dugu,
horrela ez dago
miraririk egiterik»

MUSIKA

Heldu da disko
konpaktoaren
garaia

MAHAINGURUA

NOLA BIZI DUGU SEXUALITATEA?

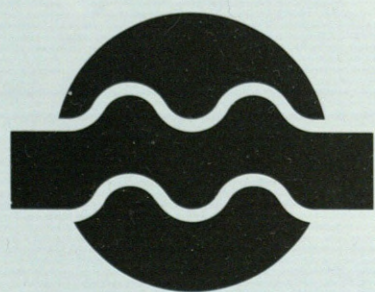

2. ZENBAKIA
tXt

GAZTEA
eta
EUSKALDUNA

F.M. 102.6

Lekeition	98.1
Ondarroan	92.5
Markinan	96.7
Aramaion	104.9

BIZKAIA

irratia

Euskadi 93 Europa

POZGARRIA izan da Jose Luis Ugarte itsasgizonak munduari itzulia emateko gai izan eta gainera estropada horretan emaitza ona lortzea. Dudarik gabe, bere adina ere kontutan harturik, banakako abentura horien gogortasuna ez dago dudatan jartzetik.

Baina, une honetan, Jose Luisi gal-detuko baliote, «zein da zuk belauntzian zeneraman iragarkiaren esanahia?»

Gizagaixoak ez luke jakingo zer esan. Agian, Euskadi 93ren esanahia Euskadiko Autonomi Elkartearen gorakadaren urtea zela, agian urte horretan, Estatu espainiarreko horrenbeste ospakizunen ondoren EAE famatua izango zela gure artean eta atzerrian, Europan eskubide osoz integratzeko (gorroto dut Europara goaz entzutea...). Baina ez luke batere komentaturik esango. Izan ere, zer gelditu da 1992an ospatzen hasi zen 1993 urte biribil horretaz ekain honetan?

Eusko Jaurlaritzak izugarritzko in-

IRAKUR- LEAK MINTZO

bertsioa egin zuen kanpaina horretan. Baina, gelditu al da ezer? Ez al da isilegi geratzen ari gorakada hori?

Ez dakit zenbat gauza agindu zizkiguten, EAE hau eta beste hori izatera iritsiko zela... Baina langabezia gorantz doa eta dauden arazo ekonomikoak konpontzerik ez omen dago. Gainera sinestu egin behar diegu horrelako zulotan murgiltzea kalkulatzetik ez zegoela esaten zigutenean.

Ni ere sinestuta nengoen —Arriortua jaunari errua bota beharko— saldu diguten euskal ametsarekin, baina pikutara joan da erabat, ezin zaio inori jaramonik egin. Benetan tristea da ho-

rrelako perspektiben aurrean honen besteko kale izugarria egin izana.

Hurrengoan, mesedez, horrelako kanpaina suizidak egin beharrean, bueltatxo bat eman dezatela inguruko herrietatik eta ez dezatela gurekin jolastu nahi izan. Bestela, lortuko duten gauza bakarra jendea politiko estatusa duen arraza horretatik gero eta gehiago urrunduko da.

Amaia Etxarri
(Donostia)

OHARRA: Sail hau, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri litekeen beste edozeini buruz, **ARGIA**ko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak, ahal dela, ez ditu mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzean) baino gehiago izango; bertan, igorlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzeko tituluarekin batera. Gutun hauek **ARGIA**, 1 eta 2 pabilioiak, **Industrialdea**, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

H I R U G A R R E N B E G I A

Hori nik esan al nuen?

INPERIALISMOA, berria edo zaharra berdin dio, fenomeno benetan bitxia da. Komunikabideek eta teknologia aurreratuenek lortua zuten kilometroz eta kulturaz oso urruti zeuden herriak hurbiltzea, modu bitxian gainera, alde gu-txituz alde handiagoa ezarritz. Ezagutzeaz gain, gure neurri apalean lagun geniezaien ere baimendu zitzaigun: edozein lurraldetan sarraskia egin eta garrasia guk bota. Elkartasuna-na-na-na. (Erne: edozein jarri dugun tokian ezin liteke edozer irakurri, hots, gutxieneko baldintzak bete behar ditu *edozeinek*: inkultura, terrorismo-sus-

tapena, lazeria, erantzuteko gaitasun eza...).

Azkeneko aleari begirada luzatuz, dena den, badirudi urrutirago ere iritsi garela: bonba jaurti nuen Getarian, ni baino lehenago zen atarian. Edo horrelako zerbait. Estatubatuarrek Iraken zein txikizio eragin duten imajina dezakegu, *aizkora indiarrek* jaurti eta hurrengo astean **ARGIA**n, nazioarteko kronikan, tituluaz **Bagdag**. To, gainera nazka pixka-tekin esan behar. Datorkeen bonbardaketan *Dag* edo *Bag* baino ez zaigu geratuko. Hau marka!

Bitxia inondik ere bainujantzitan sosik uzten ez

dutenen kontu hori. Deigarria egin zaigu oso Euskal Herrian dugun horretarako aukera. Zeintzuk diren irakurtze hasi eta, hara, **Angeluko** hondartza irudituz zaigu erakargarriena. Aniztasun eta ekologiaren izenean.

Izan ere, gu, garaiek eskatzen duten legez, balore indartsu horien harian mugitzen gara eta hondartza horren ezaugarrien irakurtzeak behar genuen bultzada eman digu. Halaxe zioen: «*Hondartza handia da eta animaliak ere sar daitezke*». Hau da gurea! esan eta bote laster-rean abiatu gara. Badaezpada, besteetan arazorik

izan ez dezagun.

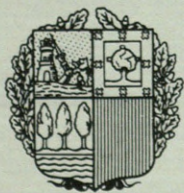
Aste honetakoa eta beste sei betetzeko ere ematen zizkiguten gure Josebak esandakoek. Ez diogu ekingo, ordea, ohizkoegia da. Esaldi bakarra ekarriko dugu gogora, nahiz eta badakigun hau, bere *espezialitate* gehienak bezala, hitza ematen baino prestuagoa dela jaten. Hauxe esan zuten: «...*egokiagoa litza-teke politikariak profesio-nalek ordezkatzeko, irizpide politiko hutsetatik gaildi bestelakoak izango dituzten profesionalei lekua egitea alegia*». Zeren zain hago?

MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

- 7.** Politika kronika. AITZIBER YARZA.
- 8.** Pepe Rei, «Egin»eko ikerketa saileko kazetaria eta idazlea. «Navajas txostenaren idazlea besterik ez da, berau Goardia Zibilarena baita». AITZIBER YARZA.
- 10.** Politika ttanttaka.
- 12.** Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
- 14.** Gales: Europako ate berrien zain. FRED HALLIDAY.
- 18.** Nazioarte ttanttaka.
- 20.** Javier Ajona, EKO supermerkatuetako gerentea. «Iazko salmenta berdintsuak egiten baditugu, aurren arrakasta izango dugu». AMAGOIA IBAN.
- 22.** MAHAINGURUA: Nola bizi dugu sexualitatea? MYRIAM GARTZIA.
- 30.** UEUk eta EHUK antolatzen dituzte Euskal Herrian uda ikastaroak. Eguzkipean ikasten. AMAGOIA IBAN.
- 34.** Julian Retegi: «Gaur egun oso atzetik jotzen dugu, horrela ez dago miraririk egiterik». ALBERTO IRAZU.
- 40.** Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 42.** Disko konpaktoaren garaia. JOXI GOIKOETXEA.
- 45.** Euskaltzaindiak ohorezko euskaltzain izendatu du Jean Baptiste Etcheberri. «Ez naiz izkiriantea, denbora pasatu eta jendeari plazer egiteko idatzi nuen». IXABEL ETXEBERRIA.
- 48.** Errenteriako Udal Lantegian bi urtez antolatu dituzte alor honetako ikastaroak. Pipia garbitu beharreko tailagintza. J.J. PETRIKORENA.
- 51.** Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
- 52.** Kultura Agenda.
- 54.** Argitalpenak.
- 56.** Kultura ttanttaka.
- 58.** Aukeran.
- 64.** Denborapasa.
- 66.** Batzuen eta besteen borondateak. PELLO SALABURU.

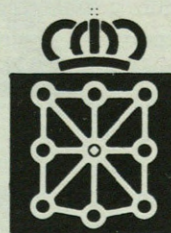

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

MUSIKA: Disko konpaktoaren garaian murgilduta gaude. Aparailu egile nahiz disko multinazional enpresek formato digitalaren alde egin dute apustu, eta disko dendetako apaletz nagusitzen ari da konpaktoa LParen kaltetan. Dena den, Ipar Euskal Herrian diskoa ia desagerturik dagoen bezala Hego Euskal Herrian entzuleek oraindik erosten dute. Disko merkatuan nabarmenki diskon konpaktoaren gorakada aztertu dugu bertako protagonistekin.

TXT: Martxoan iragarri bezala, hemen dugu TXT denborapasa aldizkaritxoaren hirugarren alea. Udako oporrak baino lehen dabilen zuen etxeetan. Mota guztietako denborapasak dituzue bertan: jolasak, kate hitzak, gurutzegramak... Guztiak zuen trebetasun lantzeko. Hau ez da azken alea. Hurrengo oporraldiaren aurretik izango duzue beste ale bat. Bitartean, ARGIAko orrialdeetan jarraitu duzuen aldizkaritxo hau betetzen pasatu dezakezue denbora.

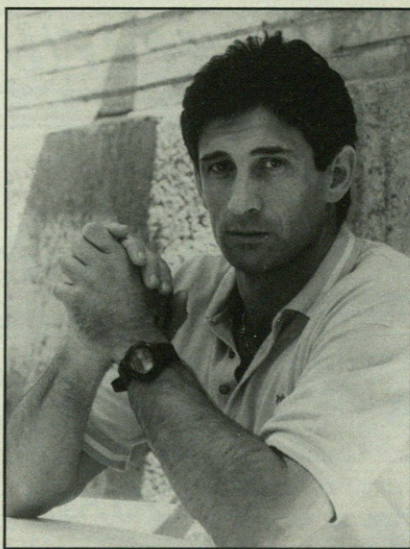

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

MAHAINGURUA: Argi dago norberak bere sexualitatea ahalik eta ondoen bizitzeak garrantzi handia duela gizabanakoarentzat. Euskal Herrian ezin desberdinak izan. Baina nola bizi dugu sexualitatea hemen? Zer nolako jarrerak ditugu berarekiko? Xabier Elberdin sexologoa, Maite Agirre eta Karmen Balentziaga aktoreak, Izaro Iraeta ETBko balentziagaz eta Iñaki Martiarena «Mattin» marrazkilaria batu ditugu mahai baten inguruan gai hau azter dezaten. / **22**

JULIAN RETEGI: Finalean dirua bere kontra ateratzen zen. Galarza zen faboritua. Izan ere, eskuina zela, belaunetan izandako ebakuntzak zirela... arrazoi franko zerabiltzan jendeak Galarzaren alde egiteko. Denek bazekiten, dena den, Retegik ez zuela burua erraz makurtuko. Eta halaxe izan zen: Julianek bere hamaikagarren txapela eraman zuen etxera. Eta ez da, beharbada, azkenekoa izango. Geratzen ote zaio lekurik etxean hainbeste txapelentzat? / **34**

BIDAIK-LEIHAKETA

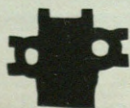
ARGIaren 1.439. zenbakiarekin banatu genuen «Bidaiak» gehigarrian, galdera batzuei erantzun —zuzen, noski— eta bi bidaien zozketan parte hartzeko aukera eman genizuen.

Iritsi zaizkigun 417 gutunetatik sortuak dira FITERO herriko bainuetxean eta BALEAR IRLETAN lagunarekin astebete igaro ahal dutenak. Hauexek dira zoria aldeko izan dutenak:

ITZIAR OLASKOAGA ARRATE (Ikaztegieta)

JOSE RAMON REQUEJO AGIRRE (Sopela)

Zorionak eta ondo ibili!

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutzaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san Sebastián

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardeggi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo, Leire Arzuaga.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, Zabaltzuri enparantza 2-1ezk. 48 003 Bilbo

Iratxeko Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 410 34 34, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

1993ko ekaina **Larrun** 17. zenbakia

HAN BALKANETAN DAGO HEGOESLAVIA

■ XAN KOSKARAT: «Lortu ditugun gauza guztiak borrokari esker izan dira». PATXI LARRION.
■ TXIKIA: kulturgintzatik ETAr, pistolek moztu kantua.
JOXE AZURMENDI ■ EZKER ABERTZALEA, borrokatik estatuaren logikara. ENRIQUE LOPEZ.

XAN KOSKARAT:

«Lortu ditugun gauza guztiak borrokari esker izan dira»

TXIKIA

Kulturgintzatik ETAr, pistolak moztu kantua

EZKER ABERTZALEA

borrokatik estatuaren logikara

HEGOESLAVIA

Han Balkanetan dago Hegoeslavia

Mugarik gabeko pentsamendua

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK .....
.....
HELBIDEA .....
..... Tel.: .....
HERRIA .....
HERRIALDEA ..... K.P. ....
BANKU EDO AURREZKI KUTXA .....
SUKURTSALA .....
SUKURTSALAREN ZENBAKIA .....
KONTUAREN ZENBKIA .....

(Urtean lau ale. Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

Euririk gabeko ekaitza

BAKEAREN aldeko taldeak eten-gabe azaldu dira komunikabideetan Bilbon burutu zuten bake bideen inguruko errefexio 2. ihardunaldiak direla eta sortu diren berriengatik. Bilboko bilera baino lehen zenbait komunikabidetan plazatu zen informazioaren arabera, Bakearen Aldeko Koordinakundeak, Bakea Orain eta Denon Artean taldeak bilera burutze-ko baldintza bezala talde guztiek ETaren biolentzia gaitzestea eskatu-ko zuten. Hau horrela izanik, bilera hauen apurketa etorriko litzateke.

Ekaitza zetorren talde bakezaleen lurraldera. Bileraren bat burutu behar den bakoitzean argi azaltzen dira tal-

de hauen artean ematen diren ezberdintasunak. Talde hauen artean adostasuna bilatu nahi bada ere, beraien arteko ezberdintasunak handiegiak dira, batzutan behintzat. Guztiak bakearen aldeko lan talde bezala aritzea da elkarlotzen dituen gauza bakarra. Guztiek, antza, helburu beragatik ari dira lanean, baina helburu hau abstraktuegia izan daiteke guztiek bide bera hartzeko.

Kontuak kontu azkenean Bilboko bilera burutu zen eta berau amaitzerakoan bertan partehartu zuten bederatzi taldeek agiri bat kaleratu zuten. Bertan, bilera era baikor batez baloratu zuten eta prozesuarekin jarrai-

tzeko taldeek duten borondatea azpimarratu zuten. Borondatea egon badagoela diote, baina bilera haue-tatik zerbait zehatza lortzerako orduan azaltzen dira zalantzak. Gizartean zaila dena ez da batere erraza izango talde hauen artean. Oraingoan aurrikusten zen ekaitzak ez euririk ekarri, baina euri arriskuak hor darrai.

BESTE talde batzuk ere zeresanik eman dute aste honetan. Amnesty International taldeak giza eskubideen inguruko urteroko txostena kaleratu zuten. Espainian giza eskubideak bortzatzen direla aipatzen txosten-ean. Baina ekaitzik sortuko ez zuela zirudien prentsaurrekoak ekaitza sortu du AI erakundean. Kazetari ba-tek esandakoei erantzuteko Alko ki-deek Julio Iglesias enpresariaren bahiketa gaitzetsi behar izan zuten, horrela taldearen arauetako bat apurtuz, taldeko atal bakoitzak ezin baitu bere herriari buruz iritzirik eman. Oraingoan ere gaitzespenaren jokoa azaldu da, azken aldian ETaren ekintzak gaitzestea bihurtu da antza garrantzitsuena, gaitzespenaren ara-bera neurtzen da orain talde bakoit-zaren bakezaletasuna.

GAITZESPEN ugari jaso ditu bai Julio Iglesiasen bahiketak. Ikusi en-presako zuzendarietako baten bahi-keta ETak burutu dela diote aztarna guztiek, eta hau horrela izanez gero, azken lau urteetan burutu den baka-rra litzateke. Bahiketa honek gizarte osoa ezustean harrapatu du, ETA az-kenekotan dagoela etengabe entzun ondoren, bahiketa bat gertatu baita.

EAJren Biltzar Nazionalak PSOEk gobernuan sartzeko egin zion eskaintzari ezezkoa eman zion. EAJk ministeritza bat hartuko zuela espero bazen ere, azkenean aukera hau baztertu du, oraingoz behintzat. Hala ere, oraindik ere PSOerekin kolaboratzeko prest azaldu da eta ez dizkio bideak ezeri itxi.

Aitziber Yarza

Pepe Rei, «Egin»eko ikerketa saileko kazetaria eta idazlea

«Navajas txostenaren idazlea besterik ez da, berau Goardia Zibilarena baita»

Orain ere polemika artean kaleratu da «La red Galindo» izeneko bere azken liburua. Aspaldian sartu zen gizartearen alderik beltzenak arakatzen. Narkotrafikoan sarturik azaltzen diren goardia zibilen izenak eta beraien ekintzen datu ugariak buruz dakizkien kazetari honek irailean narkotrafikoa dela eta izango den instruktzioan gizartea inplikatzeko nahiko luke.

ARGIA. Zein da zure liburua berriaren helburu nagusia?

PEPE REI. Euskal Herrian funtzionatzeko duen narkotrafikoaren inpunitatea salatzea da, batez ere, liburuaren helburua. Inpunitate hau ETaren aurkako borrokan aritzen diren elementuek dute eta, hain zuzen ere, horregatik dute. Jende honek bere negozio zikinak ETaren aurkako borrokan oinarritzen ditu.

A. Liburua legalki babitzeko asmoa azaldu du Galindok. Hau gertatzeko aukerarik ba al dago?

P.R. Liburua oso ongi lotua dago eta zaila izango da. Hala ere gogorik ez zaie falta. Navajasi eskatu diote jada gure publizitatearen aurka joatea, baina Navajasek inork baion hobeto eza gutzen du hemengo egoera.

A. Zer dela eta ematen da erlazio zuzena ETaren aurkako borroka eta narkotrafikoaren artean?

P.R. Guzti hauek narkotrafikoa eta ETaren aurkako borrokan ere parte hartzen dute. Hau horrela izan da hasieratik. Adibide bat aipatuko dut. Informazio hau oraindik ez da argitara eman baina esaten has daiteke. Castañeda Goardia Zibileko kapitainak jendea ETA barnean sartzen saiatu zen,

posatu zion baina honek ezezkua eman zion. Honek, nahi izanez gero, ETaren aurkako borrokan zebiltzala argudiatuz narkotrafikoan zebilen jendearen inguruko datuak emango zizkiola azaldu zuen. Hemen hasi zen txostena. Honen berri izan nuenetik Navajas txostenari buruz ez nuela hitz egingo erabaki nuen. Hemendik aurrera Goardia Zibilaren informeaz hitz egingo nuela erabaki nuen, bi-

■ «Gure aurkako kanpainak Atutxak eta bere prentsa arduradunak daramatzatela datuak ditugu» ●

Hondarribian hain zuzen ere. Hondarribiko Sagarzazuri, gaur egun espetxean dagoen narkotrafikatzaileari, ETA barnean sartzea pro-

dezkoagoa iruditzen baitzait. Navajas informearen deituz, txostenaren egileak epaileak zirela azaldu nahi zen. Beraiek dioten bezala,

aberria eta hitz guzti horietatik beraien bizitza zuten pertsonen aurka epaileak nola joan zitezkeen planteatu nahi zen, baina txosten hau ez da Navajasena, txostena Goardia Zibilarena da. Navajas errektore hutsa izen zen, inon ere mea goardia zibilek berarekin zuten.

Guzti hau irailetik aurrera instruktzio epaitegitik pabil tuko da, 30 pertsona pabil tuko dira eta hemen guztiak harrituko gara. Instruktzio oso gogorra izango da.

A. Askotan aipatu dituz datuen arabera, justiziaren puntu bateraino bakarrik beltzen dela suma daiteke. Zenbateraino sinesten du bonetan?

P.R. Nik uste dut epaile batzuek oso modu zintzoan lan egin dutela. Nik esan nahi dut Navajas ere zintzo izan zela, Estatu mailan lan egin urteetan gehien aritu katu dena izan da, baina berarek aurka egin duten kanpainak publikoa ez du inork ikusi ahal. Nire ustez, zintzoan lan egiten ari diren hainbat epaile daude, baina beraiek

dioten bezala, epaile bat zer da, ikertuko duen polizia fiskal bat ez badu?

A. Hau oinarritzeko datu-rik ba al duzu?

P.R. Santamariaren kasua gertatu zenean, hilabete batzuk lehenago, azaroaren 20ean hain zuzen, 25 goardia zibil Garzonen agindupean lanean denbora batez aritu ondoren, Intxaurrondora joan ziren. Bertako hirugarren buruari, Maximo Blanco Lopez, esan zioten behera joan zedin epaitua eta espetxeratua izatera baitzihoan, proxenetismo, nar-kotrafiko eta kontrabandoaren akusaziopean. Blanco Lopezek ez zela joango azaldu zuen. Orduan, epailetara joango zela azaldu zioten. Bederatzi hilabete igaro dira eta Santamariaren heriotzaren ondoren instrukzio epaitegiak ikertzen zituen 25 elementuak desagertu egin dira. Epaileak ez du hauen aurkako salaketarik. Hau zergatik gertatzen den epaile batek argi azaldu zidan: «Botata utzi naute, ez daukat norekin ikertu, ezin dut ezer egin». Epaileen menpe dagoen polizia judizialik ez dago, polizia hauek Galindo edo komisariburuarekin menpe daude, eta bi hauek inplikaturik badaude, nork ikertuko du?

A. Zure aurkako kanpaina ugari egin dira. Jarraik atera-rak kartelak direla eta Atutxak ere zure aurkako hitzak botatzeko erabili zuen. Zer sentitzen duzu horrelakoak entzutean?

P.R. Atutxak horrelakoak esaten dituenean ez dut ezer sentitzen, Atutxa nire promotore handienetakoa da. Liburu bat dedikatu behar diot eta ni promozionatzeko egiten duen guztia eskertu.

«Epaile batek azaldu zidan: «Botata utzi naute, ez daukat norekin ikertu, ezin dut ezer egin». Epaileen menpe dagoen polizia judizialik ez dago, polizia hauek Galindo edo komisariburuaren menpe daude. Eta bi hauek inplikaturik badaude, nork ikertuko du?»

Beti momenturik egokien abiatzen da eta agian hauetako egunen batean kanpainaren bat martxan jartzeko gai izango da. Atutxa memeloa da, hau bere ekintzek argi azaltzen dute.

Baina gauza larriagoak ere badaude. Gure aurka

■ «Irailetik aurrera Donostian burutuko den instrukzioak guztiak harrituko gaitu» ●

urte eta erdian lau kanpaina egin ziren. Hauetako batean Donostiako Entzutegira joan ginen bere babes eskatze-ko. Ikertzea eskatu genuen. Egun horretan Navajasi esan genion: badakigu hauetako gauza asko EAEko Barne Sailak bultzatzen dituela. Guk pertsona koalifikatuen bidez dakigu hau Atutxa eta bere prentsa arduraduna den Jon Goikoleak daramatela. Gu prest gaude bi pertsonon adierazpenak azaltzeko, material guzti hori non dagoen azaltzeko. Baina ez bakarrik nire bizi-

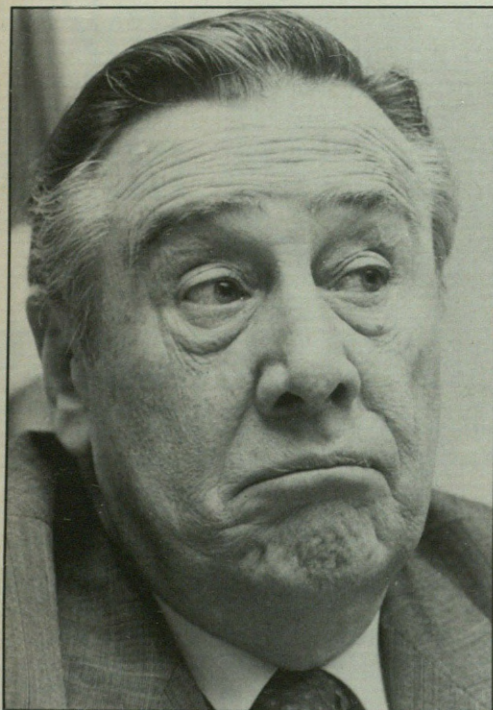
tza pribatukoa, baita nire familiarena, bestearena eta harena.

Polizia politiko bat egiten ari da beraien aurkako edo-zer esaten duenari buruzko datuak bilduz. Pertsona hauen familia, bere aukera sexuala, azken batean, bakoitzaren bizitza pertsonala ikertzen dute. Atutxa hori da. Memeloa deitu diot, beste edozein hitz erabil neza-keen bezala; eta hau mantentzeko oinarri juridikoak izango nituzke.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ LEGEBILTZARKIDEEK ERE PIPER EGITEN DUTE

JOSEBA Leizaolak zuzentzen duen Euskal Legebiltzarreko mahaiak bere kexua azaldu du legebiltzarkideak azaldu ez zirelako batzorde bat bertan behera geratu zelako. Mahaiak azaldu duenez, «Legebiltzarraren legitimazioa gutxiesten du honek eta bere izen onari kalte egiten dio, beste instituzioen aurrean duen irudia kaltetuz». Guzti hau dela eta parlamentuak talde bakoitzari behar dituen neurriak har ditzala eskatu zien, eta etorkizunean berriro ere gerta ez dadila.

Arazo guzti hau Lurralde Ordenu eta Garraio Batzordearen bilerara zazpi parlamentari besterik ez zirelako agertu eman zen. EAJk zituen bost ordezkarietatik lau ez ziren azaldu eta PSOEek dituen lau parlamentariak ez

ziren azaldu. PPko ordezkaria ere ez zen joan, gaixo zegoelako azalduz. Besteek, aldiz, ez zuten arrazoirik agertu.

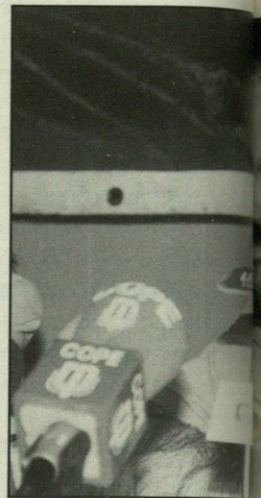
Ez da hau gertatzen den lehen aldia, otsaileko EITBko kontrol batzordean gauza bera gertatu baitzen.

■ BROUARD AUZIKO EPAILEEN AURKAKO KEREILA EZ DA ONARTU

EAEko Auzitegi Nagusiak ez du onartu Rafael Lopez Ocañaren abokatuak Brouard auzian aritu ziren bi epaileen aurka aurkezturiko kereila. Rafael Lopez Ocañaren abokatuak epaile hauei prebrikazioa eta legez kanpoko atxiloketa leporatzen die. Auzitegi Nagusiko Juan bautista Pardo epaimahaiburuak, berriz, ez du horrela ikusi eta oinarririk gabe egin dela azaldu zuen. Pardoren ustez, «kereila, luzapen asmoa zeukan estrategia orokor baten atala da».

■ LE VERT EPAILEAREN AURKAKO KEREILA

JON Parotek Le Vert epailearen aurkako kereila aurkeztu zuen. La Santeko espetxean dagoen euskal preso politikoak kereila aurkeztearabaki zuen Le Vert epailearen inpartzialitatea ez dela arrastoak daudelako. Le Vert epaileak Espainiar gobernuak emaniko domina bat onartu zuen eta honek partziala dela agertzen duela esan du Paroten abokatuak. Kereila onartua izango baltiz, Argala komandoaren aurkako sumarioa beste epaile batek hartu beharko luke.

«Gernikako Estatutua erabiltzeko, logika butsa erabiliz, 'gatazkaren' amaiera ekarriko luke».

Mario Onaindia, PSE-EE idazkari nagusiordea.
Diario 16, 93-VII-7

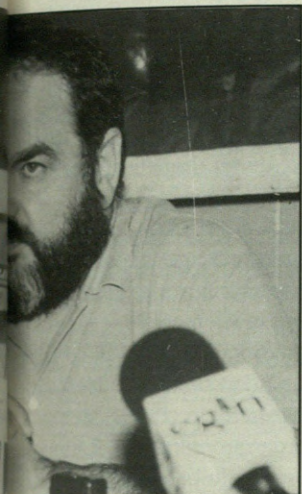
«Euskadiko Alderdi Komunistan ezin da suposatu Espainiakoan eman diren ezberdintasunak gertatu direnik ofizialista eta berritzaileen artean, IU-EGidatu nahi izan dituen baina bai, arazo nazionalarena kasu, PCE-EPKn aspaldi onartu baitziren. IUn arazo nazionalari buruzko estabaidak erantzun handiagoa jaso du, Euskadin, berriz, ez».

Enrique Gonzalez, IU-EB koordinatzaile nagusia.
Egin, 93-VII-6

«Idigorasek mitinetan kristorenak botatzen ditu, baina harreman pertsonaletan oso gizon atsegina da. Pentsatzen da erregeak ere nabaritutako zuela».

Xabier Arzalluz, EBBko lehendakaria.
Diario 16, 93-VII-4

G O R D E T Z E K O A K

LURRA GARESTI ORDAINTZEN DU GOARDIA ZIBILAK

LEKUNBERRIN Goardia Zibilak duen koartela aldatu egin nahi du, baina arazo ugari izaten ari da eraikuntza berria jartzeko lurrak lortu ahal izateko. Barne Ministerioak hilabete batzuk daramatza lurra lortu nahian, baina oraindik ez du lortu. Barne Ministerioak 2.000 pezeta eskaintzen ditu metro karratu bakoitzeko. Hau dirutza izugarria da, autobidea egiteko lurrengatik, adibidez, 200 pezeta ordaindu zirela kontuan hartzen bada.

«EAJk aurreko legegintzaldietan ez dio PSOEren jokoa jarraitu eta oraingoan ere ez dio jarraituko».

Emilio Olabarria, EAJko diputatua. Deia, 93-VII-3

«Nabi badugu arazoa ez balitz bezala jokatu erranez kolonizatzailek ez dela, bihar edo etzi negar egiteko gertakariak izanen ditugu».

Eñaut Etxamendi, kazetaria. Egunkaria, 93-VII-4

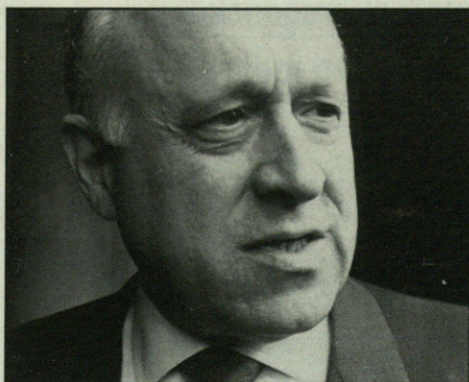
«EAJ bazkide merkea da espainiarrentzat»

Jon Idigoras, HBko Mahai Nazionaleko bozeramailea. Egunkaria, 93-VII-4

K A R T A J O K O A N

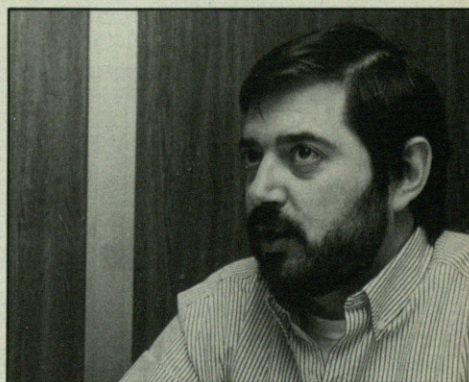
enbido...

...ordago!

XABIER ARZALLUZ

EAJ Madrilgo Gobernuan sartuko dela eta ez dela tirabira ugari eman dira. Industria Ministerioaren inguruan adierazpen ugari entzun dira eta EAJren zenbait asmo azaldu dira. Arzalluzek INIko enpresak hartzearen aldeko jarrera azaldu eta hauek pribatu bihurtzeko bidea ere aurrikusi zuen. Arzalluzek adibide bat erabili zuen hau azaltzeko. «Famili buru batek zorrak dituenean, lehenik bere pisua saltzen du». Arzalluzek azaldu zuenez, «egokitze bat eman behar eta ondoren pribatizazioa. Aurrekontua murriztu behar da, Frantzia eta Alemanian gertatzen dena ikustea besterik ez dago» ●

RAFA DIEZ

LAB sindikatuak gogor kritikatu zituen Arzalluzen hitzak. EAJ, ministerioa hartu baino lehen hasia da kritikak jasotzen. LABen ustez, «euskal mugimendu sindikalak eginiko eskaeren guztiz kontrakoa da EAJk planteatzen duena. ELA, CCOO eta LAB sindikatuak sinatu genuen akordioan autonomi elkarreketako erakundearen partehartzea eskatzen baitugu Estatuarekin loturik dauden euskal enpresa publikoetan. Enpresa hauek euskal instituzioetara lotzea eskatzen dugu». LABk azaldu zuenez, «Arzalluzek azalduetako neurriak, arazoak dituzten enpresentzat irteera faltua lirateke» ●

Norabide bateratu barik

GAUR egun herri industrialduetako gero eta gehiago ezartzen dituzten politika protekzionistak gaintzeko borondatea adierazi zuten G-7ko (Zazpi Handiak) bilerak Tokion. Horretarako aurreakordio batzuk ere sinatu zituzten gainera. Azken urteetan nahiko izaera ponpoxoa hartu duen gailur honek azken boladetan hartzen dituen erabaki testimonialek eta urtean zeharreko jardura ekonomikoek, ordea, ez dute zerikusi handirik. Iragan dira jada duela 19 urte Giscard d'Estaingek G-7ren lehenbiziko bilera deitu zueneko garaiak. Orduan EEBB munduko ekonomia-
ren benetako lokomotora eta benetako 'koordinatzailea' ziren, G-7ren gainerako herrialdeen egoera ekonomikoa ere oso bestelakoa zen,

euren arteko ohizko desberdintasunekin, baina hazten jarraitzen zuten ekonomiak ziren.

Gaur egun, oster, gainerako nazioarteko eremuak legez, mundu ekonomia ere aldatu egin da. Ekonomiaren internazionalitze gero eta handiagoa egoteaz gain, interes ekonomiko kontrajariak gero eta ageriagoan agertzen dira. Ez bakarrik herrialde garatu eta azpigaratuen arteko ohizko dikotomiari dagokionez. Urteak iragan ahala, eta Japonia eta

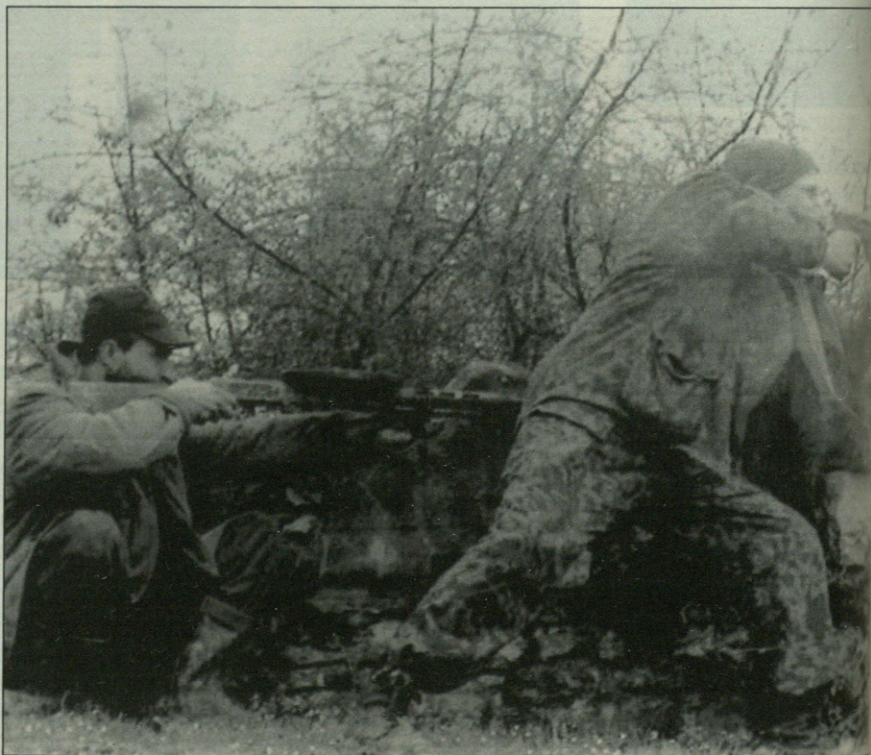
Alemaniak beren benetako lekua hartu dituzten heinean, interes kontrajariak eta gune ekonomiko desberdinak gero eta ageriagoan geratzen dira. Alde batetik Europa, EK-k—honen barruan Alemaniak— gidatzen bestetik Amerika, EEBBen gidatzen pean iragan udan sinaturiko Merkataritza Librearen Itunarekin (EEBB, Mexiko, Kanada) Iparramerika eta Latinoamerikako merkatu bateratu bateratu abiatzen dena (urrun oraindik, baina urratsak nabarmenak dira); eta, azkenik, Japonia tiraka, Asiako blokearen non 'asiar dragoiak' (Hego Korea, Singapur, Hong Kong eta Taiwan) gero eta garatuagoak diren. Aldaketa beste adierazle bat Txina berena: zenbait prebisioren arabera 2002. urterako EEBBen aurretik egon

— G-7ren sasoirik ederrenak iraganeko kontuak dira jadanik ●

Georgia eta egun bere lurraldeko zatia den Abkhaziaren arteko gerra biziki piztu da azken aste hauetan.

Ez da konponbide samurrik ikusten. Dagoeneko milaka hildako izan ditu gerra honek, azken asteetan bakarrik ehundaka.

Errusiarrek abkhaziarrek laguntzen dituzte eta hauek eutsi baino gehiago egiten diete garai batean SESBeko errepublika goi mailako enetako zena eta jadanik lur jota dagoen Georgiaren erasoei. Abkhaziarrek independentzia gura dute baina beren lurraldeko % 20 besterik ez dira; georgiarrak, aldiz, % 45. Berrito ere konponbide gaitzeko gutxiengoaren arazo larria, are larriagoa norberaren etxean gutxiengo bihurtzen denean.

TERMINOLOGIA

Noski. 1 Esaten dena bala dela zalantzarik gabe azpimarratzeko aditzondoa.

Nola esan... aleman batek huts eman dit. Bai, Rudolf Seiters Alemaniako Barne ministroak. Uste nuen aleman guztiak zirela benetan gogorrak, edozein haize boladaxok beldurtzen ez dituen horietakoak. Eta, hara non Alemaniako poliziak RAFeko militante bat hil eta gehiegi itxaron gabe, dimisioa. Ez, hark ez ditu 'horiek' ondo jarrita, barne ministroek izaten ohi dituzten legez. Schengeneko European barne ministro batek mantendu ezinezko jarrerak dira horiek. Areago, Wolfgang Gramsy RAFeko ki-dea (txosten ofizialen arabera burura egindako tiroa lauzpabost zentimetrorra egina zegoen), poliziaren azken txostenak dioenez, korrika zihoala erori eta akaso bere pistolatik ateratako balak hil zuen. Noski.

daiteke BPGri (Barne Produktu Gordina) dagokionez.

GATTen (Arantzel eta Merkataritzari Buruzko Akordio Orokorra) inguruko eztabaidek badute zazpi urteko iraupena jada, eta oinarritzko printzipioetan ez da akordiorik izan. Honen adierazgarri garbienak izan dira azken bizpahiru urteetan Japonia eta EEBBen arteko gerra komertziala, eta gertuagoakoa oraino, aurten EK—Frantzia buru— eta EEBBen artekoa. Ikusi behar abenduko GATTen Uruguayko Errondan nola eragiten duten orain protekzionismoa gutxitzeko lortutako aurreakordioek, baina badirudi jadanik G-7ren sasoirik onenak iraganeko kontuak izango direla.

Lukas Martinez

Etsaiak ditut, ergo sum

CLINTON substantzia bako gizona iruditu zitzaidala idatzi nuen hautatu zutenean. «Goizero *footing* egiten duten tonto horietako bat», nioen; harrezkero pare bat *footing*zale haserretu zaizkit, baina uste dut gehienak ados egongo garela honezkero Clintonen *look* (= ganora) eskasaz.

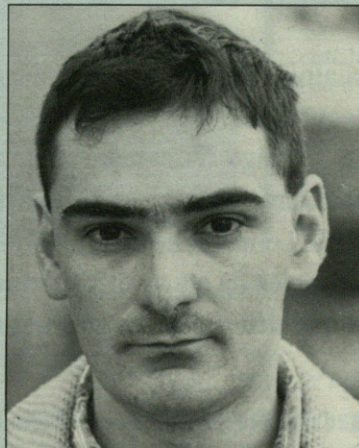
Nazioarteko alorrean, martxa apur bat hartu duenean, zertarako? Iraken lau bonba jaurtitzeko, ustez Bushen aurkako ustezko atentatu bat mendekatzeko. Politika berriak ekarri beharrean, obsesio zaharrekin lotuta dago Clinton. Aurpegi zuriketa ebidenteegia izan da Irakekoa, jubilatzen denerako, hurrengo lehendakariak gogoan har dezan jokaldia, berak Bush gogoan izan duen bezala.

Bere irudi kaskarra (are kaskarragoa aireportu batean ilea moztea erabaki zuenetik) hobetzen lagungarri izan zaio Clintoni Bagdadeko gaua. Mesede egin dio, bide batez, euskal ezker abertzalearen kontzientzia antiyanki hilezkorrari. Pozez hartu dute «Egin»en bonbardaketaren berria, norabidea berreskuratzen lagundu die batzuei Irakekoak eta Somaliakoak. «Inperialismo ameri-

karra bizirik dago *ergo sum*, zirudien zioela Askapenako buru argitsu batek Mogadiscioko saltsen gaineko (erdarazko) artikulua batean.

Dagoeneko «munduko ordena berriaz» mintzatzen diren bakarrak «Egin»ekoak dira. Hemen ez dago ez ordenarik ez ezer. Gaiztorik eta onik ere ez dago, honezkero. Ez *western*-ean, ez nazioarteko panoraman. Clint Eastwood dugu horren paradigma. Bere betiko filmeetan, manikeismoa erabatekoa zen, *Dirty Harri*ren estiloa ondo zegokion gerra hotzaren garaiari. Baina, bere *Unforgiven* filme distirantean, gauzak ez dira hain errezak, heroi eta gaiztoak, kaka berean nahasten dira lohituta, tangoan bezala. Nor da ona? Non dago justizia? Inor ere ez, inon ere ez.

Printzipio bako garaiak dira, oraingo hauek. Baina oraindik badira, bai, printzipio ideologiko manikeo sakrosantuen lotuta bizi direnak. Ideiak falta direnean, etsai ideologikoren bat izatea funtsezkoa egiten zaie «Egin»eko Askapenako analistei. Beude lasai, ez dira ideia-eskasia sindromeak jotako bakarrak. Pena ematen didate. Saddam barik inor ez dela demostratzen du Clintonek, eta Clinton barik ezer ez direla demostratzen dute Askapenakoek.

LUIS FERNANDEZ

Kazetaria

Gales: Europako ate berrien zain

Britainia Handiko lurralde herrialdeetatik Gales dugu ezezagunena seguruenik. Bai behintzat Eskozia edota Ingalaterrarekin erkatuta. Ondorengo artikuluan, nazioarteko harremanetan aski ezaguna den Freed Halliday irakaslearen eskutik Galeseraino hurbiltzeko aukera izango dugu. Bera, Londreseko Ekonomi eta Zientzi Politikoko Eskolako nazioarteko irakaslea da eta, artikulua honetan, Galesen historia eta gaur egungo norabidearen ikuspegi orokor bat eskaintzen digu.

DRAGOIAREN hizkuntzaren mendea, hizkuntza ingelesaren kanpainaren sinboloa askoz nabarmenago dago hiri honetan, Aberystwyth-en alegia. Aberystwyth-ek —Ystwyth ibaia jaiotzen

den lekuan— Galeseko historian, kulturen eta politikan leku garrantzitsua du. Itsasertzeko herri arrantzale hau victoriar garaian garatu zen, leku industrialduetako trenbidea bertaraino luzatu zutenean. Galeseko Uni-

bertsitatearen lehen egoitza izan zen, 1872an. Liburuek dioten moduan, «iparraldeari adina galerazten zion hegoaldeari». 1950. urtera arte, Galesi ez zitzaion hiri-bururik aitortu, eta Aberystwyth bilakatu zen hiri-buru geroxeago. Galeseko Liburutegi Nazionaleko erakusketa batek Gales estatua independente zeneko garaia erakusten digu.

1960an hizkuntza galesaren aldeko mugimendua berriro ere indartzen hasi zenean, lehenengo protestak Ystwythen egin ziren. Gaur egun, Gales Hizkuntzaren Elkarte eta UCACC Galeseko irakasleen sindikatua ibaiaren parean kokatuta daude. Orain arteko protesta zabal eta ugariei esker hizkuntzaren aldeko borrokak abantaila handiak lortu ditu: galesa, ingelesa-

rekin batera hizkuntza ziala da gaur egun. Erre-deetan soilik ingelese dauden seinaleen kontrakanpaina (Euskal Herri-egin izan diren kanpain tankerakoa) amaitzean go. Mugimendua, ar-sozial eta ekonomiko bideratu du bere ar-erakuntzan edota Ingal-rrako erosle aberatsene- kua sartu duten sektore- esaterako. Haiek eraiku- merkatu babestua nahi- te.

Populuaren erdia, b- bat milioi pertsona dira- leseaz mintza daiteke, m- eta gehienek ingelesez hitz egiten badakiten. U- bertsitateko graduadot- zeremonietan galesa- kuntza ofiziala da (Oxf- en latina ikasten dute) ikasketak edo azterke- galesez egin nahi dituzte- eskubidea dute.

Ikasleen hamaika e- tzetatik bietan galesez- karrik mintza daiteke. G-

Galesez idatzitako dokumenturik zaharrenetako.

Industrialtzeak
oso modu
gogorrean
eragin zuen
Galesen eta
herrialdearen
banaketa ekarri
zuen: iparralde
eta
erdialdekoak
batetik, laborari
eta
tradizionalak,
eta hegoalde
industrialdua
bestetik.

nera kultura linguistiko anitz biltzen da bertan. Galesaz gain, ikasleek irlandera, bretoiera, beste bi hizkuntza zeltiar eta cornisha ikas dezakete.

Atzerritarrentzat, nazionalismo galesa, ikuspegi historiko konparatiboek diotenez, britainiar irletako hiru esparru zeltiarretan galtzeko arriskurik eskasena duena da berau. Lehenengo menperatuta dago XIII. mendetik. Printzerri estatusa ezarri zitzaion. Eta printzeak beti, errege ingelesaren lehen semea behar du izan. Gales izan zen otsanena, eta baita ekonomia ingelesean gehien barneratu zena, XIX. mendeko Galeseko hegoaldeko industrialtze masiboa kon-

tuan hartzen bada. 1840. urtean Gales munduko herririk industrialduena zen.

Menpekotasun berezi honen ikurrak asko dira: trenbidea ekialde-mendebalde hegemoniari komeni zitzaiolako eraiki zen, etekin industrialak eta jendea ekialdetik mendebaldera (Irlandara) eramateko.

Hizkuntzaren egoera

Ingunkari irlandar eta eskoziarrek argi diote: «Irish Times»-ek eta «Scotsman». Galesek «Western Mail» baino ez du. Ingelesekin Galesen kontra dituzten prejuizioak direla medio baztertze eta menpekotasuna sortzen da:

alkoholismoa.... Galesek ez du sukaldaritza nazional identifikagarriarik ezta edari ezagunik ere.

Galesek ez du independentziaren aldeko mugimendurik, antolaturik behinik-behin, Irlanda Hegoaldean bezala. 1979ko hauteskundeetan independentziaren aldekoak botoen % 13 bakarrik ziren. Printzerriak ez du ezer autonomiari dagokionean, ez hizkuntza mailan, ez diru kontuetan... Galeseko Estatu ordezkariek lortutako garrantzia ziurtatzea du lanik nagusiena.

Beste maila batean hobeto eutsi dio: biztanleen % 20k galeseraz hitz egiten dute oraindik. Irlandan eta Eskozian gelditu diren apurrekin alderatuta, eta literatura galesak VI. mendetik dirauela kontuan hartuta, AD kultura indigenen artean aberatsena da. Galesek, bestalde, Europako hizkuntzarik zaharrenaren jabe

direla esaten dute.

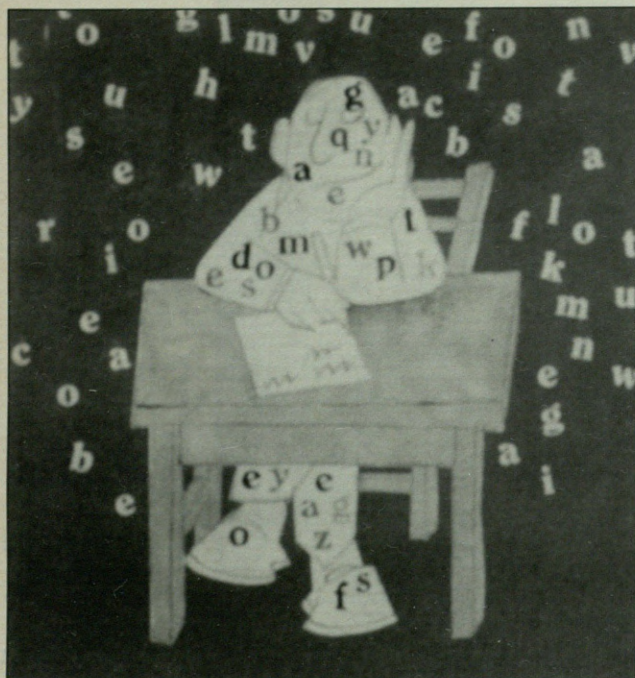
Industrialtzeak banatu eta urratu egin zuen Gales. Baita Eskozia eta Irlanda ere, nahiz eta beste modu batera gertatu. Irlandan, erlijioak eragindako etenarekin konbinatuz, oraingo zatiketaren behin-behineko oinarriak ezarri ziren. Eta Galesen, berriz, industrialtzeak laborari eta tradizionalak diren ipar eta erdialdea, eta hegoaldeko industrialaren arteko apurketa bultzatu zuen, bi aldeak kopuruz tankerakoak izaki.

Azken honetan populazioaren % 75 bizi da. Integrazio ekonomikoak eta Ingalaterrako eta Irlandako inmigrazioak kapitalismo ingelesaren kontrako langileria sortu zuen, eta honek beren etorkizuna Britainia Handi osoko mugimendu sindikalistarekin lotu zuen.

Britainiako langileria mugimenduaren historia Galeseko borrokek markatu dute. 1831ko Merthyr

■ Galesen erdia, hiru bat milioi dira, galeseraz mintzatzeko gai da eta, eskuarki, populazioaren % 20k hitz egiten ohi du ●

Galesen esanetan, galesa da
Europako hizkuntzarik
zaharrena.

Tydfi-eko militanteak, Australia deportatu zituztenak, 1900eko Taff Vale sindikatua, 1926ko Galesko meatzarien greba orokorrak eta oro har meatzarien 1970eko eta 1980ko greba

orokorrak dira aipagarriak, besteak beste.

Oposizio hau eredu garbia zen, nahiz eta modu erreformistagoan planteatu, Rosa Luxemburgentzat. Posizio internazionalista honek Poloniako langileria langile guztien batasunera bultzatu zuen, Errusia eta Alemaniaren kaltean. Eta estatu banatuaren ideia baztarrarazi zien.

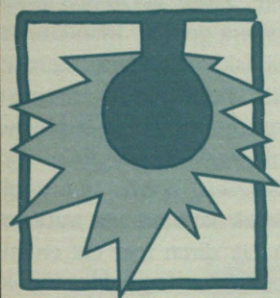
Laboristen jarrera

Aipatu behar da, 1970ean, sei parlamentari laborista transferentziei buruzko eztabaida piztu zelarik, Neil Kinnock-ek, horien artean gehien nabarmendu zenak, sekulako kanpaina egin zuen transferentzien kontra, banaketa eta suizidio ekonomikoa ekarriko zuela argudiatuz. Galesko nazio-

nalisten iritziz, Neil Kinnock irainaren irudia da, «*The cher baino zertxobait baxxeagoa, hala ere*», haren batek definitzen zidan erduan. Gauza jakina da berriz, Kinnocken emazte den Glenysi, galesez baxxeagoa kien arren, orain dela gutxi arte hizkuntza horretan mintzatzen erakutsi zioten. Nazionalismo galesaren historia, borroka berriaren behera utzi zuten kideen jositako dago.

Lehenengo bilauak 1970eko hamarkadan izan ziren. Independentziaren izenean baxxeago mugitu eta gero aurreratu tokraziarekin joan ziren. Londres gobernatzen zirenei Haien ikurrak, hiru luma aurkeztua orain, hasieratik batean hiru gizon ingelesaren osatuta zegoen.

Galesek hainbat lortu ditu, apartatu dizkio politika galesari mende honetako. Esate baterako, Lloyd Ge

ARGIA

Orain ARGIAren harpidedun eginez gero, SUSa argitaletxearen 4 liburu dohainik izango dituzu

- Gartzelako poemak — J. Sarrionandia — (poesia)
- Odolaren usaina — Mikel Antza — (ipuinak)
- Speed gauak — Edorta Jimenez — (nobela)
- Hitz etena — «Txikia» — (olerkiak)

ARGIA: Industrialdea 1-2. LASARTE-ORIA 20.160 Tel. 37 15 45 Fax. 36 10 48

IZEN DEITURAK	.....
HELBIDEA	.....
HERRIA	.....
HERRIALDEA	.....
Tfnoa	.....
BANKU EDO AURREZKI KUTXA	.....
SUKURTSALA	.....
SUKURTSAL ZKA	.....
KONTU ZENBAKIA	.....

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne): Hego Euskal Herria: 10.300 pzta. / Ipar Euskal Herria: 685 libera / Espainia: 10.300 pzta. / Beste atzerriak: 13.450 pzta. / Airez: 21.300 pzta.

ge lehen ministroa izandakoa eta Aneurin Bevan alderdi laboristako buruzagia.

Harrigarria da transferentzien kontrako Galeseko parlamentari laborista baten azterketa lan batean irakurtzea, galestarren izaera praktikoa goraipatu nahian edo, Galesen ez dela inongo teoria sozialistarik sortu, Robert Owen-ena ez bada. Baina, Robert Owen, Galeseko erdiguneko Newton herrian, bere sorterrian ehortzi zuten lehenengo sozialistetako bat izan zen.

Raymond Williams Britainia modernoak izandako idazle sozialistarik handienetarikoa bat izan zen. «Kultura eta gizartea», «Iraultza luzea» eta beste hainbat liburu idatzi zituen. Muga inguruko tranbideko langileen semea, bera. Oposizio politikoa eta kulturala defenditzen zituen, Galeseko tradizio industrial eta beronek sortzen zuen literatura. Geroago Plaid Cymru alderdi nazionalistarekin bat egin zuen, baina aurretik zituen kezak ez zituen baztertu. Italiako mugan politika eta kultura italiarrarekin lan egiten zuen Gramsci sardiniarrak bezala, Raymond Williamsek, probintzia bateko mintzairan pentsamendu orokorrak izatea posible ote zen galdetzen zion bere buruari.

Gales erdiguneko izaera britanikoa zeharo nabarmena da, eta modurik zuzenean. Bertako Brecon hegiak militarren entrenamendurako erabiltzen dira. Abioien sasigaineko hegala

Ingeles sektoreek Galeseko ekonomian hartzen ari diren eraginari buruzko ardura, kultura galesari buruzko ardura ordezkatzen ari da.

diek udaberrietako lasaitasuna urratzen dute. Heiryain-en muga ikustezina gairiditu behar da: oraindik erabiltzen diren ikaztegiak lehenik, eta Rondra bailarako mendiskak ondoren.

Galeseko nazionalismoak betidanik mantendu izan du gainerako zeltiarrekiko distantzia, eskozia-

ziako alderdi abertzalea) independentziaren alde mintzatu zenean nazionalista galesi burugabea iruditu zitzaion.

Alderdi militantari dagokionez, *Glendwyr-en kumeak* izeneko taldea dugu. Gales eta ingelesentzat turisten areatan eraikitako udako etxeetan lehergai-

bal eta neurtua «Planet», Welsh Internationalist-en hilabetekarian topa dezakegu. Aldizkari honek asimilazioari eta harropuzteari kontra egiten dio. Sekula banatu ahal izango ez den batasunaren irudiaren alde jokatu dutenentzat, Kinnozentzat eta printzearentzat alegia, garai txarrak datoz.

Halaber, etorkizun eskasa du orain dela gutxi Aberystwyth-eko egunkarian Mark&Spencer (denda-almazen handia, kate bat, Britainia Handian asko daude) bezalako dendarik ez zutela nahi, behar zuten guztia herrian bertan zutela idatzi zuenak. Plaid Cymruk «Gales independentea Europan» aldarrikatzen du bere esloganean. Akaso leku berri bat helduko zaie Europako agureei.

■ Galeseko nazionalismoak betidanik mantendu izan du gainerako zeltiarrekiko distantziarik ●

rekiko eta irlandarrekiko batipat. Irlandarrekiko distantziari ezinikusi erlijio-soak lagundu dio, katoliko eta protestanteek elkarri dioten ezinikusiak, eta arau ingelesek ekarritako aldakuntza ekonomikoek ere zerikusirik izan dute.

Eskoziarrei oso karrankari iritzi diete. SNP (Esko-

luak jarri zituzten garai batean. Mugimendu honek estatutu independentea nahi du galeseraz mintzo direnentzat. Batasunaren aldeko kanpainak porrot egin du. Plaid Cymruk berak, lau parlamentari dituela, hizkuntza ingelesa nagusi den hegoaldean saioa egiteko asmoan dabil. Ahots desberdin, za-

Fred Halliday

HISTORIA ETA GERO

■ FRANTZIAKO
AMODIOAK

JACQUES CHIRAC eta François Mitterrand Frantziako lehen ministro eta estatuburu moduan elkarrekin egon zirenean, elkarren arteko harremana ez zen bikainenetakoa. Chiracek iragan hauteskundeetan zehar antzerako gorroto giroa iragarri zuen egungo gobernurako. Baina Balladur gobernura heldu eta bukatu ziren zakurra eta katuaren arteko borrokak. Zakurrak eta katuak elkar maite dute orain. Oraindik ez dute zoriontasun erabatekoa lortu baina lehendakariak garbi utzi du ez duela inolaz ere 'amorantea' aldatuko eta Balladur, Chirac eta Rocard baino maiteago duela.

■ LADY DI-REN BIZIMAILA

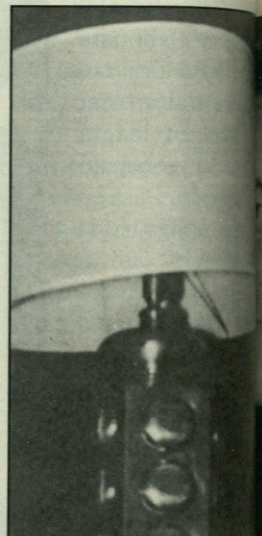
DIANA Galeseko printzeak 1.500 milioi pezeta (75 bat milioi libera) eskatu dizkio Carlos printzeari banaketagatik. Hala ere, errege-familiak diru hori ez diola emango eta beldur da. Izan ere, Sarah Ferguson Andres printzearen-

gandik dibortziatu zen bere koinatak 300 milioi pezeta (15 milioi libera inguru) 'besterik' ez baitzituen jaso. Lady Dik dirutza hori bere bizitza maila mantentzeko behar duela jakinarazi dio errege-familiari. Auskalo honek zer egingo duen baina, tira, zerbait egin beharko luke, ez baitago ondo printze bat bizimaila batera ohitzea eta gero, bat-batean, desakordioak daukelako kale gorrian uztea.

■ DIPUTATUAK
PSIKIATRARENGANA

AUSKALO apurka mundu osora hedatuko den neurria den ala ez, baina Polonian behintzat, aurrerantzean diputatugaiak psikiatraren aurretik pasatu beharko dute lehenbizi. Neurria, aurreko legealdietan zenbait diputatuk legebiltzarrean izandako jokaeragatik hartu da. Neurri ederra, zalan-tzarik gabe, eta mundu guztiko legebiltzarretako diputatuen jokaera ikusirik akaso beste leku ugaritan ere hartu beharreko neurria.

E L L E M E L L E

«Txekoslovakia eta Jugoslaviaren historia desberdina izan da, horregatik gure banaketa baketsua izan da. Txekiar, moraviar eta eslovakiarren artean gatazka inoiz ez da gerrara iritsi; serbiar, kroaziar eta musulmanen arteko gerra ia etengabea izan da».

Antonin Bandys, Txekiar Errepublikako Defentsa ministroa.

«Palestinarren artean bildakoen kopurua bazi bada, gure borroka antiterrorista eraginkorra delako da».

Yithzak Rabin, Israeleko lehen ministroa.

O I H A R T Z U N A K

BALLADUR, 100 EGUN GOBERNUAN

HERRITARREK jadanik Edouard Balladur Jacques Chirac bere nagusia baino hobeto ikusten dutela nahiko zabaldua dago. Zenbaitzuren ustez, 1995ean egin beharreko lehendakaritzarako hauteskundeetara arte horrela jarraituz gero, berak ere lehendakaritzara aurkezteko tentaldia izan dezake. Beste batzuen iritziz, oster, Chiraci fidela izango litzaioke eta eskuintiarren lehendakaritzarako hautagaitza beretzat utziko luke. Orain arte arazo gehiegirik izan ez badu ere, urritik aurrera hasiko zaizkio arazoak langileekin, izan ere langabeziaren aurrean ezer gutxi egin du eta gainera egiteko ahalmena ere ez da handiegia. Mitterrand lehendakariarekin ere oso harreman estua lortu du eta lehendakariak Balladur, Chirac edo Michel Rocard sozialista baino gustukoagoa duela jakinarazi du.

«Onartu bebarra daukagu, berrialde industrialdu asko ez dira lanpostuak sortzeko gai, baina gainera ekonomia bazten daukatenean ere ez».

Bill Clinton EEBBetako lehendakaria.

«Nazioarteko komunitateari bonek horrela ezin duela jarraitu esaten diogu. Errealitateari aurrez aurre begiratu behar zaio, eta errealitatea Bosnia-Herzegovina lehen bezala bideraezina dela da».

Jorge de la Mota, ACNUReko arduraduna Bosnian.

NAZIO ARAZOA BIZI-BIZIRIK ERRUSIAN

BARNE arazo politiko eta ekonomiko larriez gain, Errusiak lurralde antolamenduaren nahaste izugarria bizi du. Iragan astean bertan Primorie-ko probintziako legebiltzarrak lurralde hau errepublika mailara igo zuen, Uraletako Errepublika izenarekin. Errusiak hiru mailatan banatzen diren 89 lurralde unitate dauzka: lehenbizikoa 21 errepublikak osatzen dute; bigarrena 57 lurralde eta probintziak eta hirugarrena 11 unitate nazionalak. SESBen desagertetaren ondoren lurralde ugari dira euren subiranotasuna aldarrikatzen dutenak. Horien artean, Tatarstan, Bashkortostan eta Tuva daude. Hauek nazioarte mailako sujetu moduan aldarrikatu dute burua eta Errusiarekiko lotura bien interesen arabera mailan mantentzen dute.

Javier Ajona, EKO supermerkatuen gerentea

«lazko salmenta berdintsuak egiten baditugu, aurten arrakasta izango dugu»

Asteasun dago EKO supermerkatuen zentrala. Handinahikaririk gabe sortutako supermerkatu enpresa honek azken bi edo hiru urteetan harrigarri zabaldu du Gipuzkoan bere sarea. Eroski bezalako erraldi handien alboan lehian, bezeroari tratu ona eskaintzeko filosofiarekin bere lekutxoak lortu dute.

«Eroskik kezkatzen gaitu, eta horregatik saiatzen gara ahalik eta ongien lan egiten».

ARGIA. EKO supermerkatuek maila ona lortu dute supermerkatuen sektorean. Zer berezitasun edo ezberdintasun du zure enpresak

hori lortzeko?

JAVIER AJONA. Neurtu gaitza da, supermerkatua izan baitaiteke 300 eta 1.000 m² dituen edozein

komertzio, baina Gipuzkoa herrialdeko supermerkatuen % 30 inguru EKOk osatzen dezake.

Gure ezaugarriak, prezio

merkeez gain, produktuen eskaintza zabala, hilkorren sailak izatea, lokal ahalik eta handienetan aritzea —erosleagandik gertu ahal den neurrian— eta ofertak sail egitea.

A. Azken bilabeteetak atzerakada ekonomikoaren ondorioek zein neurritaraino eragin dizute?

J.A. Merkatal arlo guztia ukitu ditu atzerakada ekonomikoak, baina guk jasandakoa agian ez da, adibide bat jartzearen, autoen merkatuak jasan duena bezain larria. Gure sektorean lazko salmenta berdintsuak egitea lortzen duenak arrakasta izango du.

A. Pabilioi anitz biltzen dituzten lur sail handietarako joerak geldiezin dirudi. Horren aurrean, supermerkatuak merkatu formula legez iraungo al du?

J.A. Oso garrantzitsua da joera hori. Guk, supermerkatu bezala, bezeroa ahalik eta hobekien tratatu behar dugu, berak tratuari ere garrantzia ematen baitio. Oso dutegi eroso jarri behar zaio, prezioek egokiak izan

«Egun Gipuzkoan dauden supermerkatuen % 30 inguru EKOk suposatzen du».

behar dute, eskaintza zabala eta hilkorrak diren produktak mimatu egin behar dira.

A. Zure enpresa Gipuzkoan kokatuta dago. Euskal Herria, Espainia eta Europarekiko harremanak nola bideratu dituzue?

J.A. Estatuko sare batean

sartuta gaude, Vivó S.A. izenekoan. 120ren bat enpresa gaude. Madrilen dago zentrala, eta bertatik bideratzen da «Baldintzen plantilak» izeneko banaketa. Sistema honen bitartez, banatzailerekin tratua Madrilen sinatzen da eta horrela jasotzen du elkarteko partaide ba-

koitzak behar duen merkantzia. Hemengo banatzailerekin ere kontratua badugu. Europako antzeko sareekin harremanetan jartzeko asmoa ere bada.

A. Nola aurrikusten duzu EKOn etorkizuna Eroski bezalako erraldoien alboan?

J.A. Eroskik kezkatzen gaitu, eta horregatik saiatzen gara ahalik eta ondoen lan egiten. Hori eginez gero, ez dago kezkatu beharrik, ezin baitute dena beraientzat hartu. Uste dut iraun ahal izango dugula.

A magoia | ban

LEIHATILATIK

Nobel saridunek konpondu ezinezkoa

MADRILETIK pasatu berria da 1985ean ekonomiko Nobel saria jaso zuen Franco Modigliani italiarra, eta urtaro honetan hain ugariak diren udako uni-bertsitateetako batean gauza eskandalagarriarik bota du: langileen soldatak bere horretan eduki beharko litrateke langabezia % 6ren azpitik jaitsi arte, interes tasak arras jaitsi beharko li-

rateke eta pezeta Europako Diru Sistematik atera beharko litzateke. Espainia kolapsotik gertu dagoela iritzidu Franco Modiglianik.

Massachussets Institute of Technology ospetsuan ari da aspalditik, Nobel saria jaso duten Rudi Dornbush eta Olivier Blanchard-ekin batera. Hiruren ustez, Europako krisiaren oinarrian eskariaren ahuldadea dago:

kontsumitzaileek ez omen dute erosten eta enpresariak inbertitu ere ez. Beren ustez, ez konpetitibitatearengi goerak sortu du enplegu gehiago eta ez aurrekontuen bidetik bultzatzea daiteke berriro ekonomia.

Nondik jo? Diru politika aipatu dute MITeko hiru jakintsuek, baina horren emaitzak garantizatu gabe. Ekonomiaren hoztea aipatu

zen estreina, krisiaren sakona mundu guztiak ikusi zuen gero eta etorkizunaz eztabaidatzean hipotesi iluna nagusitu da: ematen ari den estankada honen ondoren onenean estankamendua datorke, Estatu Batuetan ikusten den legez. Hori, onenean.

Pello Zubiria

NOLA BIZI DUGU SEXUALITATEA?

Ezkerretik eskuinera partaideak: Luis Elberdin, Izaro Iraeta, Myriam Gartzia, Iñaki Martiarena «Mattin», Karmen Balentziaga eta Maite Agirre.

Hori izan da Luis Elberdin, «Gaztegin»-en «Sexulapikoa» idazten duen sexologoa, Maite Agirre aktorea, Iñaki Martiarena «Mattin» komikigilea eta «Egunkaria»-ko grafiko egilea, Izaro Iraeta ETBko aurkezlea eta Karmen Balentziaga aktoreari bota diegun galdera. Desberdinak ote garen, zeintzuk diren gure jarrerak, erreprimetuta bizi garen... Mahai baten inguruan bildu gara, eta hona erantzunak.

ARGIA. Zeintzuk dira euskal herritarrok sexualitatearen inguruan ditugun jarrerak? Berdinak al dira jarrera horiek publikoan

Izaro Iraetaren esanetan, gazteek nahiko gauza urruna bezala ikusten dute HIESa.

edota pribatuan?

L. ELBERDIN. Honen inguruan, duela gutxi pantaillaratu den «Una proposición indecente» filme estatubatuarra oso eredu argia dugu. Publikoan eta pribatuan ditugun jarrera desberdinak adierazten dizkigu. Filmean ere horrela agertzen da: dirudunak eskaintza egiten duenean bikotearen lehenengo erantzuna ezetza da, baina gau horretan, oheratzean, ezin dute lorik egin.

Honen beste adibide oso argia homosexualitatearena da. Denok uste dugu oso liberalak garela eta halako jarrerak onartzen ditugula, baina zer gertatuko litzateke zure seme edo alaba homosexuala izango balitz?

K. BALENTZIAGA. Nire ustez gauzak asko aldatu dira, baina egia da oraindik buruarekin baino mihiarekin aritzen garela.

Etxeko norbait homosexuala baldin bada gauzak asko aldatzen dira. Buruz oso faltsuak gara askotan.

M. AGIRRE. Nik uste dut da seguru aski aldrede gertatuko litzatekeela: baie-

zaila da batzuetan errealitatearekiko jarrera egokiak izatea, eragile desberdinak daudelako.

ARGIA. Dena den, baina garbi ikusten bada, zergatik

■ «Denok onartzen dugu oso liberalak garela, baina gure seme edo alaba bat homosexuala balitz?» ●

LUIS ELBERDIN

tza eman dutenek azkenean ez luketela ezer egingo, eta ezetza eman dutenek bai. Dena den, oso kontuan izan behar dugu diruduna kasu honetan Robert Redford dela, eta iritzia ematean, dirudunaren irudi desberdin bat bururatzen zaiela.

Ez dut uste, hala eta guztiz ere, faltsuak garenik. Oso

ez ditugu harreman homosexualak? Badaude zenbait ikerketa frogatzen dutenak denok bisexualak garela.

I. IRAETA. Nik ez dut nire burua definitzea gustuko. Egia da orain arte harreman heterosexualak izan ditudala, baina ez dakit bihar harreman homosexualak izango ditudan ala ez.

M. AGIRRE. Ni, adibidez, ez naiz homosexuala, baina gustatuko litzaidake homosexuala izatea. Lagun asko ditut inguruan homosexualak direnak, eta oso harreman politak dituzte. Zergatik ez?

K. BALENTZIAGA. Lehengo batean lagun batek kontatu zidana azalduko dizuet. Bere alaba txikiarekin kalean zihoala, bi emakume ikusi zituzten elkarri musuka. Alabak halaxe esan omen zion: «Ikusi duzu ama, bi emakume elkarri musuak ematen! Zein polita!». Hori izan zen hamaika urteko neskatoaren irudi-pena. Harritu egin zen, baina polita iruditu zitzaion. Ama bai harritu zela umeak esandakoarekin!

MATTIN. Agian ama egongo da kezkatuta orain.

K. BALENTZIAGA. Baina aurrerapausoa da.

Karmen Balentziagaren 71 urteek normalean ezezaguna zaigun errealitate bat hurbildu digute: pertsona helduen sexualitatea. Gaztetan jasotako heziketak eragin handia duela azpimarratu digu emakume honek.

Gure garaian ez genekien homosexualak izatea zer zen ere. Ameriketatik zetorren zerbait bezala hartzen genuen, modernitatearen kontu horietako bat.

MATTIN. Gaur egun ere jendea oso erreprimaturik bizi da. Nire ustez, polita izango litzateke bisexuala izatea, gero eta esperientzia gehiago izatea aberasgarria delako. Ez dut, oraingoz, esperientzia hori izan, baina nahiko nuke. Gizarte oso errepresiboan bizi gara: familia, arauak... Hainbat instituzio daude nahi duguna egiten eta izaten uzten ez digutenak. Jendeak homosexualitatea errespetatzen ez duela, eta zenbait girotan guztiz onartua da, baina hala eta guztiz ere, onartu behar dugun balore zahar asko mantentzen direla. Adibidez, gaur egun balore zahar horien berrindartzea dator. Eta

guzti honengatik, gehien-
goa heterosexuala da.

L. ELBERDIN. Duela 50 urte, «Informe 15» izeneko ikerketa argitaratu zen, eta honek defenditzen zuen teoria hori zen: denok bisexualak gara. Honen arabera, denok homosexual eta heterosexualak gara, eta bakoitzaren bizitza eta esperientzien arabera, jarrera bat ala bestea nabarmentzen dela.

Nire ustez, seguruenik horrela izango da; denok bisexualak gara. Orduan, zergatik ez ditugu harreman hauek aurrera eramaten? Mattinekin bat nator. Bise-

xualak izango bagina, prezio altua ordaindu behar genuke. Denok izan ditugun ametsak, nahiak...

ARGIA. Beraz, esan da zakegu sexualitatearen inguruan Euskal Herrian errepresio handia dagoela.

K. BALENTZIAGA. Euskal Herrian Elizak egiten dituenak ikaragarriak izan dira. Garai batean, plaza eta gustua ematen zuten gauza guztiak bekatu ziren. Bestetik, oso erlijiozaleak izan gara. Gure etxean, eta kondu gabeko ama batzuek gainean hitz egiteko beharrik ez genuen. Nola izan

■ «Gure garaian gizonak emakume bat gustuko bazuen, prestatu egin behar zen, hau da, mozkortu, balorea izateko» ●

KARMEN BALENTZIAGA

daiteke hori Jainkoaren izenean? Ama nuen erreto-rea baino txarragoa.

MATTIN. Egia da Elizak ez duela garai bateko pisua, baina berak sortutako hainbat balore mantentzen dira. Gure etxean, hiru anaia gara eta sexua ez da existitzen, niri ez didate ezertxo ere ez erakutsi ez komentatu.

M. AGIRRE. Ez zuten zer erakutsirik izango. Nire gurasoak, adibidez, ez didate inoiz ezer komentatu haien zat sexua zeregin bat zelako; plazerraren aldetik ezer gutxi zekiten.

L. ELBERDIN. Elizaren mezua zera izan da: sexua eta ugalketa berdinak dira. Plazerrak ez du lekurik tesi honetan. Beraz, ugaltzetik kanpo dauden hainbat jolas-ek ez dute baliorik: masturbazioa, homosexualitatea, aho ferekak, zurrupadak... Haurdunaldia ez da lortzen jolas hauen bitartez. Mezetara ez bagoaz ere, esaterako, jendeak erruki sentimentua du masturbatzeko orduan. Hori Elizak utzi duen zama da. Desagertzen ari da, baina emeki-emeki.

Emakume asko daude masturbatzen ez direnak; eta bestetik, emakume gazte askok masturbatzeari uzten diote harreman iraunkorra dutenean. Neskak mutilak baino gutxiago masturbatzen direla datu bat da. Emakumeari gaizki egina iruditzen zaio, hau da, kontzeptu moralak da. Elizaren pisu kulturala da. Beste galdera bat: hemen gaudenok masturbazioa onartzen dugu edozein unetan? Hau da, harremanak izan ala ez?

I.IRAETA. Bai.

M. AGIRRE. Bai.

L. ELBERDIN. Orduan, zergatik gertatzen da lehen aipatu dudana? Elizaren pisuagatik.

ARGIA. Bestetik, gaur egun, HIESa ere barreman sexual horiek mugatzeko tresna bezala hedatu da. Nola ikusten duzue hau?

K. BALENTZIAGA. Jendea oso beldurtuta dago. Kondoia erabiltzen ikasi, gaixotasunaz galdetu, hezi...

I.IRAETA. Gazteok ez gaude batere kontzientziatuta. Ez da kondoirik erabiltzen, zerbait urruna balitz

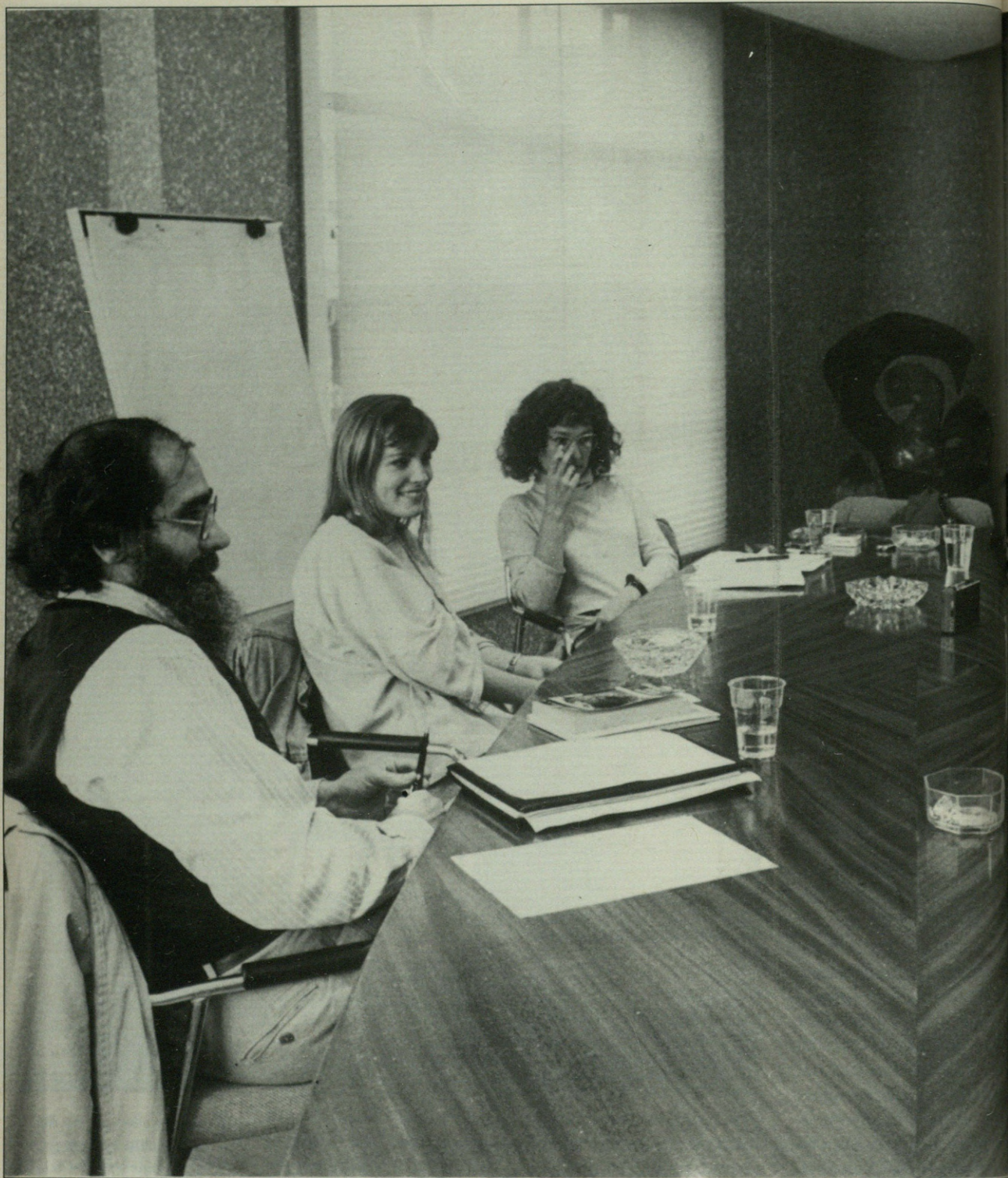
bezala hartzen da.

MATTIN. Oso jarrera desberdinak daude horren inguraun. Batzuk, homosexualak kasu, oso kontzientziatuta daude. Analisiak egiten dituzte, lagunei eskatu eta abar. Heterosexu- len artean ere denetatik dago, baina gehiengoa ez da gaiaz batere arduratzen.

L. ELBERDIN. Informazioa eta heziketa garan-

Mattin ados agertu da Izarorekin egungo gazteek garai bateko baloreak berreskuratu dituztela esatean.

Mahaikide guztiak ados agertu dira euskal herritarrok, sexualitateari dagokionean, ez garela mendebaldeko beste kultura batzuetatik desberdintzen esatean.

tzitsuak dira baina, nire ustez, berriro ere harremanak mugatzeko erabiltzen den tresna da. Elizak hor ere badi ardurarik, hainbat gauza esan baititu horren inguruan.

ARGIA. Dena den, Eliza

duela 2.000 urte sortu zen. *Euskal herritarrok badugu ezaugarri berezirik sexu harremanei dagokienez?*

L. ELBERDIN. Ezezkoan nago. Liburu bat kaleratu zen, «Euskaldunon joera sexualak», eta zenbait istorio kontatzen ditu, baina

ez dut uste oinarritzkoak direnik. Azken batean, Tolosan, Bordelen, Madrilén, Parisen edota Bilbon egiten dena antzerakoa da. Antropologa bati deitu nion zuek proposamena hartu eta gero, eta bere erantzuna zera izan zen: «Hori Rh-a bilatzea

bezala da. Euskal herritarrok ez dugu ezaugarri berezirik sexu harremanei dagokienez. Gure kulturak izango ditu ezaugarri bereziak, baina hau ezin dugu sexualitatearen arloa eraman. Azken batean, men-debaldeko kulturak unifor-

matzera garamatzan prozesuan bizi baikara.

K. BALENTZIAGA. Zer dela eta esaten da, orduan, euskal herritarrok oso hotzak eta motzak garela?

L. ELBERDIN. Hori gure bizimodu eta geografiatik dator. Euskal He-

rriak ez du kultura hiritarrik inoiz izan eta, aldiz, kultura nekazaria nagusi izan da. Euskal Herriko hiriak, gainera, oso txikiak dira. Kultura hiritarrak sexuaren kontzeptzio liberalagoa dakar, pertsona bakoitzak badiu askatasun, intimitate, anonimotasun handiagoak. Herrietan, berriz, zurrumurruak sortzen dira, denek

apurtzeagatik borrokatu ginen. Gehiegi ere bai batzuetan. Garai haietan liberala izan behar zinen derrigorrez. Horregatik harritzen nau Izaroren komentarioak, gaztea delako. Gazteek oso mentalitate itxia dute gaur egun, konserbatzaileagoa. Izarok hori esaten badu, mutilek zer pentsatuko dute? Ez dakit mutilok nola

■ «Egia da Elizak ez duela garai bateko pisua, baina berak sortutako hainbat balore mantentzen dira» ●

IÑAKI MARTIRENA

elkar ezagutzen dute...

K. BALENTZIAGA. Askotan entzun dut nik euskal herritarrek itxiagoak, hotzak garela.

MATTIN. Herri txikietan, adibidez, lehen aipatutako inguruak sortzen duen errepresioa handia da.

L. ELBERDIN. Duela 20 urte banatu zen bikotea ezagutzen dut. Gizona lanetik bidali zuten hori zela eta. Gaur egun, horrelakorik ez da gertatzen. Ohiturak, morala, joerak telebistaren bitartez uniformatzen dira. Hori ona edo txarra den beste kontu bat da.

M. AGIRRE. Gaur egungo eliza telebista da.

I. IRAETA. Alde horretatik, emakumeok itxigoak garela iruditzen zait. Txikitandik erakutsi digute defentsa mekanismo batzuk eratzen, eta edozein mutil datorrenean, zutaz aprobe-txatuko dela iruditzen zaizu.

M. AGIRRE. Gaurko gazteak arraro samar zatozte, ez?

I. IRAETA. Bai, hori egia da.

M. AGIRRE. Nire belaunaldia guzti horrekin

aterako zareten horretatik...

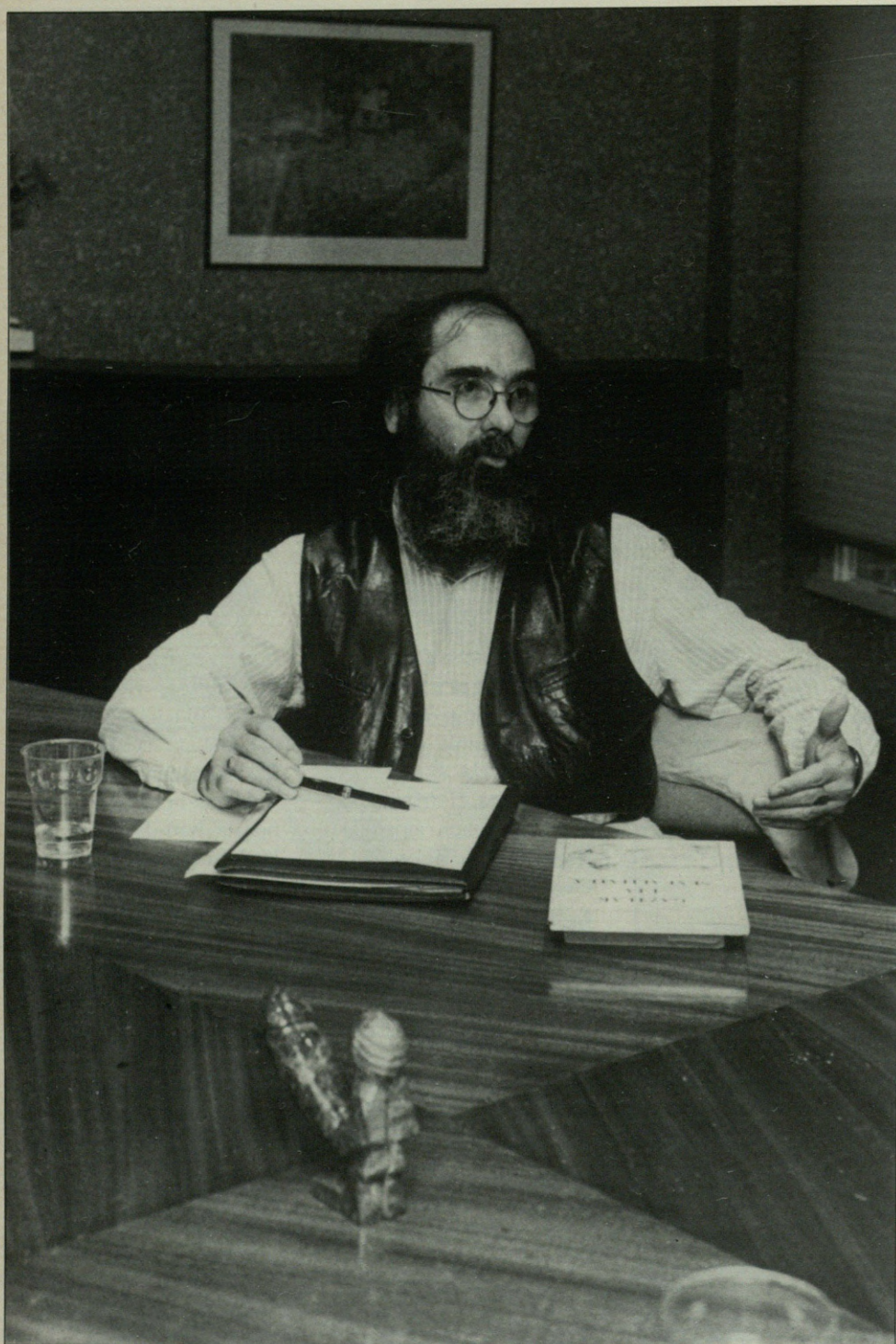
MATTIN. Neska lagun askok komentatu didatena ere kontuan hartu behar da: «Zu nola sentituko zinateke 'zulo' bat besterik ez bazina bezala hartuko balizute?». Eta hori egia da, mutil askok horrela pentsatzen dute. Neska batzuek, bestalde, onartzen dute ligatzearen jolasa, eta beste batzuek ez.

M. AGIRRE. Jolasa baldin bada ondo, baina jolas-ko ere zabalik egon behar da. Beti jolastu gabe gertzea kezagarria da, eta bat aprobe-txatu eta bestea aprobe-txatua izatea baldin bada horren zergatia, hori horrela ezin liteke izan. Jolastu bai, baina biek.

MATTIN. Baina gaur egungo gazteek ez dute hori hankaz gora jartzen. Jendea erreprimetuta bizi gara. Karmeni musu bat eman nahi badiot, segituan hasiko zara pentsatzen nola hartuko duen, eta bere senarra edota mutil laguna alboan badago, akabo.

I. IRAETA. Gazteak berriro ari dira lehengo baloreetara itzultzen. Harreman iraunkorrak, fidelitasuna...

Luis Elberdinen ustez, gizonezkoek hiru ardura dituzte gaur egun: «Zakilaren tamaina, gogortasuna eta iraupena.

Gizonezkoa bere eta emakumearen orgasmoaren arduradun sentitzen da. Ez badu biek 'kunplitzen' porrota sentituko du».

Ez dugu gure sena aurrera eramaten, zerebralegiak gara. Gure burua erreprimitzen dugu. Eta penagarria da errepresio hori baztertzeko mozkortu beharra eta orduan baino ez dugula ligatzen.

K. BALENTZIAGA. Gure garaian ere mutilak neska bat gustuko bazuen,

mutil hori prestatu behar zen, hau da, mozkortu, eta orduan, akaso, balorea izan eta zerbait esan. Hori bai, biharamunean ez zion ezer-txo ere esango.

MATTIN. Garrantzitsua hori gaintitzea da. Hor ere sentimenduak daude, eta askotan eztabaidatu izan da honetaz. Sexua sentimen-

duekin edota sentimenak gabe. Nire ustez, sexualitatea plazerra da eta besterik amodioa dago. Mina egiten ez dugun bitartean, ez gertu ke arazorik izan behar plazerra edota sexuaz gozatzeko. Baina jendeak behar burua erreprimitzen du.

■ «Ligatzea jolas baldin bada, ondo, baina jolasteko ere zabalik egon behar da» ●

MAITE AGIRRE

dugu gure sexualitatea modu natural batez bizitzen.

L. ELBERDIN. Egia da Iparramerikatik datozten balore konserbatzaileak eragina dutela gure giza- tean, baina ez dut uste orain arte irabazi duguna, hippyen liberazio sexuala eta hain erraz galduko dugunik.

ARGIA. Gizonak eta emakumeak desberdinak al gara arlo honetan?

L. ELBERDIN. Nire lanbidearen bidez ikusten dudana zera da: garai batean esaten zen gizonak matxistak hutsak zirela eta ez zirela emakumeen plazeraz arduratzen.

K. BALENTZIAGA. Hori ere egia galanta da.

L. ELBERDIN. Badi-rudi hori gaintitu dugula. Orain esaten da gizonak emakumearen plazeraren erantzukizuna duela, eta gehiegi ere arduratzen dela. Une honetan gizonen ardura hiru dira: zakilaren tamaina, gogortasuna eta iraupena. Hiru ezaugarri horiek ez badiu betetzen, gizonak uste du arazo sexual baten aurrean dagoela, gaur egun harreman sexuala

Maite Agirrek hippysmoak utzitako hainbat balore azaldu ditu: «Garai batean liberala izan behar zinen derrigorrez».

penetrazioan oinarritzen direlako. Gizonak lortu behar du bere orgasmoa eta emakumearena. Hau da, eredu maskulinoa nagusitzen da. 13 urte dituzten umeek isurketa azkarra zer den galdeztzen dute. Jende asko agertzen da kontsultan zakila 'txikia', 'biguina' edota behar bezain 'trankila' ez delako; horrela, euren ustez, ez diote emakumeari merezi duen plazerra ematen. Gainera horrelako arazoei datozen gizonaek, kasualitatez, xarmagarrienak, maitegarrienak eta sentiberenak direla eta, arazoak sortzen dira penetrazioaren unean. Hori harreman paterno-filial bat da, badirudi bere alabarekin oheratzen ari dela.

Gizarte mailan gizonari

eman zaion papera hori da: berak lortu behar du bere orgasmoa eta bestearena.

K.BALENTZIAGA. Nire ustez ez dago hain txarto. Emakume asko ezagutu eta ezagutzen ditut or-

re plazerra baino ikusten, eta emakumeak zuen erantzukizun hori. Ia posible den, behingoz, ez bakarrik gizonaek emakumeari esker plazerra lortzea, alderantzizkoa ere. Hau da,

«Oso gizarte erreprimituan bizi gara, ez dugu nahi duguna egiten, ez dugu gure sena aurrera eramaten» ●

IZARO IRAETA

gasmu bat ezagutzen ez dutenak.

M. AGIRRE. Desinformazioak ekartzen ditu horrelako kontraesanak. Orain arte, egia da, gizonak harreman sexualean ez zuen be-

emakumeak ere plazer hori lortzea. Bien artean plazerra sentitzea, alegia. Jolas bat bezala.

L. ELBERDIN. Baina gizon asko ohera azterketa batera joango balira bezala

joaten dira, ea 'kunplutuko' duten. Eta desinformazioa ez da informazio soil batekin konponduko, heziketa derrigorrezkoa da. Antisorgailuei buruzko informazio soilak ez du baliorik, pertsonak hezi behar dira, kontzientziatu. Beste adibide bat: errepideetan ematen diren auto istripuen informazioak ez du baliorik, horrekin ez da istripu kopurua gutxitzen. Heziketa eta informazioa elkarrekin doazen ezinbesteko bi baldintza dira. Batak bestea gabe ez du zentzurik, eta esfortzu handia egin beharko dugu gaur egungo egoera gainditu eta sexualitate eredu berriak sortzeko.

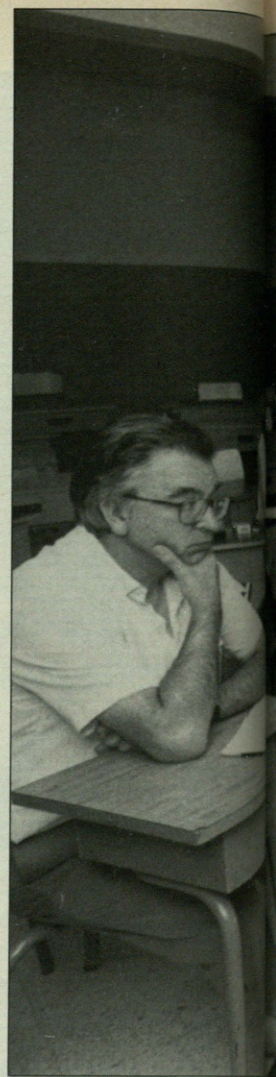
Myriam Gartzia

UEUk eta EHUK antolatzen dituzte Euskal Herrian uda ikastaroak

EGUZKIPLEAN IKASTEN

Azken urteotan, komunikabideak direla medio, mundu guztiak ezagutzen ditu jada hainbat unibertsitatek antolatzen dituzten uda ikastaroak. Bertara hurbiltzen diren izen ospetsuek erakartzen dituzte kazetariak, eta bertako irudiak eskaintzean, ikuslea inguru erakargarri batekin topatzen da beti. Bi faktore hauek, uda ikastaroak turismo guneetan egiteak eta izen ospetsuen topagune bihurtu izanak, udako kultur turismoa deitu zaion fenomeno bati eman diote hasiera.

Biezaugarri hauek batu ala ez, Euskal Herrian ere badi-ra uda ikastaro horiek antolatzen dituzten bi unibertsitate. Bat Udako Euskal Unibertsitatea (UEU) eta bestea Euskal Herriko Unibertsitatea (EHU). Bakoi-tzak, bere nortasun eta ezaugarriekin, hainbat urte daramatza mota honetako ikastaroak antolatzen.

EHUren Uda Ikastaroak hamabigarren ediziora heldu dira aurten, eta beti legez, Donostiako Miramar Jauregian ari dira uztailearen 2tik aurrera. 120 milioi pezetako (5,45 milioi libera inguru) aurrekontuarekin, 457 irakasle gonbidatu dituzte bertara, atzeritar anitz beraien artean, bertako egitaraua osatzen duten 49 ikastaroetakoren batean parte hartzeko. 5.000 pertsonak izen ematea zuten aldeztu aurreko erronka, eta lehen ikastaroak martxan

daudela, aurrikuspen hori aise gaindituko dela dirudi.

Aldaketak ere izan dira iazko ediziotik aurtengora bitartean. Azken zortzi edizioetan ikastaro hauen zuzendari nagusia izan den Rikardo Etxeparek bere postua utzi, eta duela bost urte sortu ziren Europar Ikastaroekin batera zuzendariorde izendatu zuten

tuz sortu ziren, nire ustez, EHUren Uda Ikastaroak. Turismoa erakartzeko bide bat dela iruditzen zait. Ez zitzaidan euskal unibertsitate bat iruditu. Euskararekiko ardurarik ez zen inondik nabaritzen».

Aurtengo edizioan ikastaro bat zuzentzen ari da Miramar Jauregian Joxe Azurmendi. UEUren bul-

«EHUren ikastaroak erakusleibo bat dira, eta horrek ez du derrigorrez esanahi txarra izan beharrik» ●

JOXE AZURMENDI

Pello Ellakuriak hartu du.

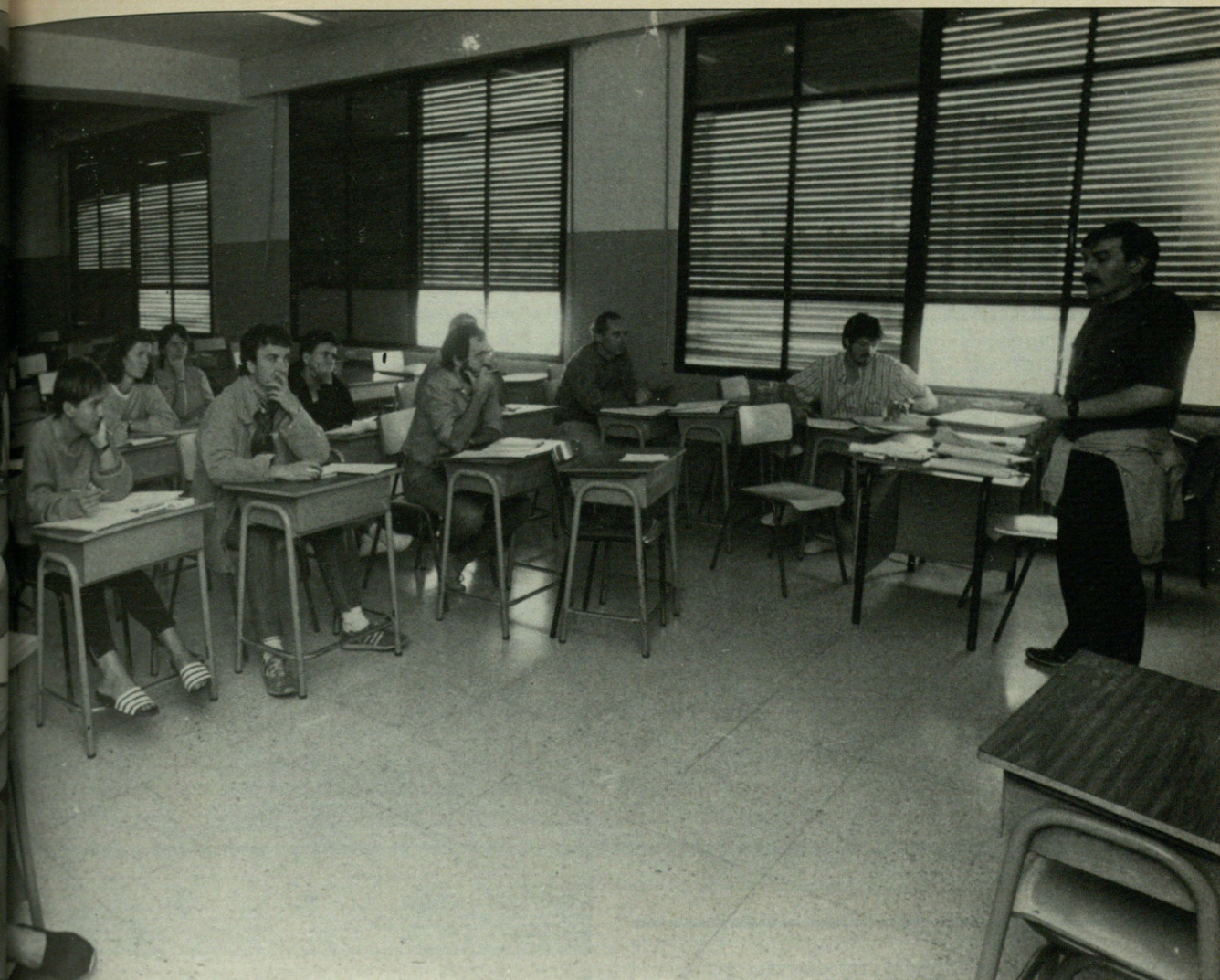
Duela urte batzuk hizlari bezala Miramar Jauregian parte hartu zuen Piarres Xarritonek bere irudipena eman digu: «Santanderreko ikastaroen ereduari jarrai-

tzatzaileetakoa, euskararen presentzia eza aipatzean ados dago Xarritonekin: «Uste dut hori neurtzean kontuan hartu behar dela mota bonetako ikastaroak erakusleibo bat direla. Eta

horrek ez du derrigorrez esanahi txarra denik. Hori da mota bonetako ikastaroek duten helburu nagusia, eta kitto. Beste gauza bat da UEUrena. Beste proiektu batzuei erantzuteko sortua eta egina urteaz urte.

Xarriton izan da, hain zuzen ere, UEUren aurtengo edizioari hasiera eman diena Baionan, joan den uztailearen 5ean. 21. edizioa da aurtengoa, eta 39 milioi pezetako (1,7 milioi libera inguru) aurrekontua du. 50 ikastaro desberdinek osatzen dute egitaraua. Zarautza Baionan egitekoak eta 20 Iruñean. Azken hauek uztailearen 19an abiatuko dira. 600 lagun inguruk izen emango dutela aurrerikusteko da. Xarritonen ustez, «duela 21 urte sortu zenean, UE

bazen zerbait, baina egun ez dakit oso ongi zein den bere betebeharra. Ez dakit

merezi ote duen urtero horrelako esfortzu bat egiteak, baina denbora laburrez

irauten duen egitarau bat osatzeko. Urte osorako unibertsitatea bihurtu behar

UEUn aurtengo 600etik gora pertsonak izena ematea espero dute antolatzaileek.

Kepa Galdonaga, UEUren zuzendari nagusia:

«UEUk ez du inoiz galdu bere jatorrizko kutsu kulturala»

ARGIA. Zein da egun UEUk duen filosofia?

KEPA GALDONAGA.

Udako unibertsitate desberdinen artean bi eredu daude. Bat zaharra da, Katalunia eta Provenzakoe jarraitzen dutena. Gu txiengoaren diren herrien unibertsitateetan ematen da batez ere. Gu eredu horren barnean sartzen gara.

Beste eredu bat da Espainiako unibertsitate batzuk lehen aldiz jarraitu

zutena. Eredu hori jarraituz sortu ziren Miramar Jauregian egiten diren ikastaroen antzeko ekimen desberdinak.

A. Zeintzuk lirateke bi eredu baten arteko desberdintasun nagusiak?

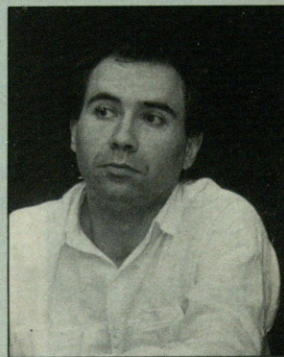
K.G. Garbi dagoela uste dut. Lehen ereduak kultura minoritarioren bat suspertzeko sortuak dira, eta bigarrenak unibertsitate munduko *jet-people*-aren topagune dira.

A. UEUren filosofiak, ordea, aldaketa batzuk izango zituen bogeta bat edizioen buruan.

K.G. Uste dut bere jatorrizko kutsu kulturala ez duela inoiz ere galdu. Hala ere, aldaketa batzuk izan dira. Homologazioranzko bidea egin dugu.

A. Horiek datu hotzak dira. Zer eraginkortasun lortu du UEUk urte guzti baten buruan?

K.G. Homologazio ho-

retan datza gakoa, nire ustez. Badu eraginkortasunik, Baionan ere lortu baitu bere lekua finkatzea. Uste dut lanak erakusten duela gure lorpenen neurria.

Pello Ellakuria, EHuren Uda Ikastaroetako zuzendaria:

«Euskarak Miramarren duen presentzia gure bete gabeko zuloa dela esan daiteke»

ARGIA. Zeintzuk lirateke EHuko Uda Ikastaroen helburu nagusiak?

PELO ELLAKURIA. Hasierako helburua udako ikastaroak ahalik eta gai interesgarrienak ahalik eta jende multzo zabalagoari eskaintzea zen. Baina duela bost urte, zuzendariorde bezala sartu nintzenean, Espainiatik kanpoko unibertsitateak inplikatzeari lortu nahi genuenez, Uda Ikastaroekin batera Europako Ikastaroak lantzen hasi ginen. Helburua zen atzeritarrak etorritako irakasleek beste irakasle batzuk erakartzea.

A. Zer neurritaraino sartzen dira Miramar Jauregiko Uda Ikastaroak bain

aipatua izaten ari den kultur turismo sarean?

P.E. Gure filosofia lehen aipatutakoa izanik, irizpide horiek jarraitzen saiatzen gara batez ere. Baina aldiro jendearen jakinmina pizten duten hainbat irakasle agertzen dira. Komunikabideek jakinmin hori islatzen dute. Baina horrek ez du esan nahi izen ospetsuen bila gabiltzanik.

Gu ezin gara Madrilgo Complutense unibertsitatearen parean ibili, askoz ere aurrekontu murriztuta ditugulako. Diru arloan arrazionalak izan behar dugu. EHuk dituen murriztasun ekonomikoak ezin dira ahaztu.

A. Zer aportatzen diote

zuen ikastaroek euskal kulturari?

P.E. Alde batetik, gure ikastaroetan izaten den trukeak asko aberasten du. Bestetik, azken urteotan euskaraz egiteko egin dizkiguten ikastaroen proposamen guztiak onartu ditugu. Baina ez da eskaintza handirik egoten.

A. Zergatik ez dira bertatik bultzatzen, orduan, mota honetako ikastaroak?

P.E. Euskarak Miramarren duen presentzia gure bete gabeko zuloa dela esan daiteke. Garbi esanda, gehiago egin beharko genukeela uste dut. Nola egin da arazoa.

XII CURSOS DE VERANO UDAKO XII. IKASTAROAK

V CURSOS EUROPEOS EUROPAKO V. IKASTAROK

SAN SEBASTIAN - DONOSTIA

PATROCINADORES BABESEAN

ERIKO ETXEPARE KUTXA
ERIKO ETXEPARE KUTXA
ERIKO ETXEPARE KUTXA
ERIKO ETXEPARE KUTXA

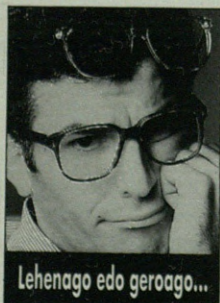
VARILUXIK EZ BADUZU, EZ DAKIZU ZER GALTZEN DUZUN.

Varilux Comfort lente berria, MULTIOPTIKASEK bermatutako egoitzapenarekin. Dagoen lenterik perfektuena distantzia luze, ertain eta laburren ikusmen naturala izateko.

VARILUX COMFORT LENTE BERRIA. IKUSMENIK ATSEGINENA

Naturala, duen ikuspen-eremu zabalagatik, hurbiletik urrunerako aldaketa leunagatik eta buruari eta begiei mugitzeko ematen dien askatasunagatik. Eta gainera, diseinu eskusibo, moderno eta edergarria. Lehenago edo geroago Varilux aukeratuko duzu.

Ikusiko duzu zein atsegina den.

Lehenago edo geroago...

...VARILUX aukeratuko duzu

ZINKUNEGI OPTIKA

MULTIOPTIKAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

Pello Ellakuriak aurten lehen aldiz dihardu EHuren Uda Ikastaroen zuzendari lanetan.

duela uste dut». Iaz Kepa Galdonaga UEuren zuzendaria izendatu arte lau urtez kargu hori bete zuen Iñaki Irazabalbeitia egun Talde Eragilean dago, eta oraindik ikusten du UEuren beharra: «Euskal Herrian euskaraz arituko den unibertsitate bat lortzea du helburu nagusia. Euskaraz soilik ari da lanean eta kalitatezko gaiak landuz. Horrek eragin nabarmena duela uste dut euskarazko kulturaren. Topaleku eta eztabaida gune bilakatu da, eta erreferentzia puntu garrantzitsua ere bai. Ikastaroek gain, badira UEuk kaleratzen dituen hainbat lan eta aldizkari bat ere bai. Baita jardunaldiak, eta formazio

lana ere betetzen du».

Hala ere, Xarritonek aipatutako urte osoko unibertsitate bilakatzeko bide bizkor egin beharraz mintzatu zaigu Irazabalbeitia: «Egoerak aldatuz doaz eta estrategiak ere bai. Helburua aldatu ez den arren, mintegi bat martxan dago. Balizko euskarazko unibertsitateari buruzko gutun planteamentuak kaleratzen dira eta azterketa batzuk egiten dira». Aurrera doaz ikastaroak. Uda ikastaro bati zuzen eskatzen diotzun, hori zuzen keratu. Oso aukera desberdinak dituzu Euskal Herrian bertan.

Amagoia | ban

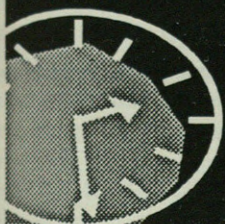

OM 1224
FM 99'8

ENTZUN!

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

Laxaro
Azkune

BISector

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

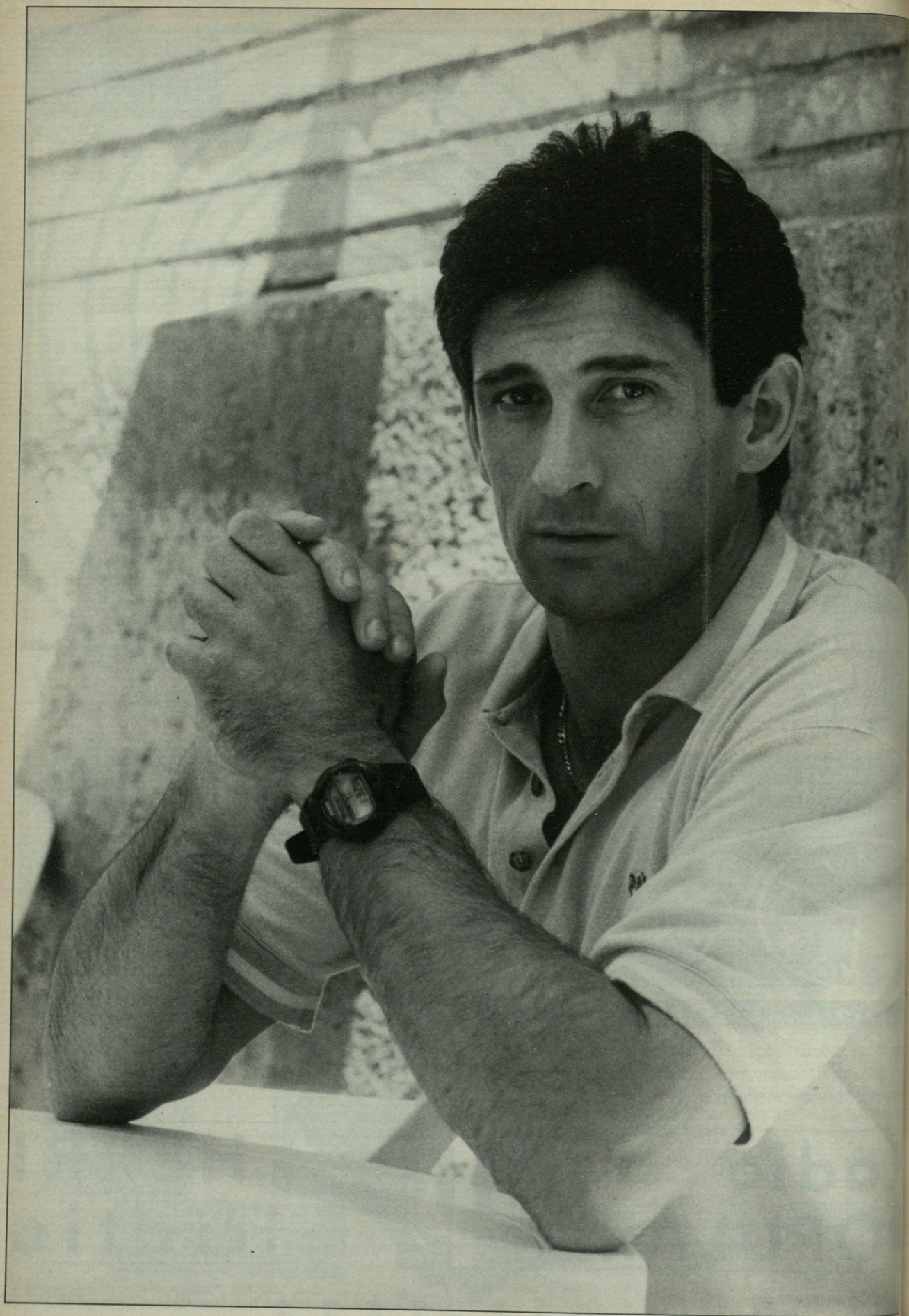
Radio
POPULAR

HERRI
Irratia

G I P U Z K O A

«Gaur egun oso atzetik jokatzeko dugu, horrela ez dago miraririk egiterik»

Buruz buruko txapelketan bere hamaikagarren txapela eskuratu berria, San Fermin giroan harrapatu genuen Julian Retegi Iruñeko Labrit pilotalekuan. Oraindik zapi gorria lepoan jartzeke, fraka eta alkandora txuriak etxean, erasundarrarentzat benetako festa egun pare bat lehenago hasi zen, Galarzari zorioneko hogeita bigarren tantoa egin zionean. Hizketa atseginetara, esku sendotako zezen hau frontoietan gobernatuko duena ikusteko gaude oraindik. Berak, behinik-behin, ez du burua jaisteko asmorik. Ez horixe!

ARGIA. Txapelik gabeko bi urte, antza, gehiegitxo ziren Retegirentzat. Aurreko bi urteetan finala galdu ondoren, pentsatu al zenuen sekula txapela berriz jantziko ez zenuenik?

JULIAN RETEGI. Bi urte asko direla? Gehiago ere izango ote ziren espero nuen nik, nahiz eta esperantza txiki bat banuen beste txapel bat ateratzeko. Beldur horrekin nebilen, urteak aurrera doaz, eta aprobe txatu beharra zegoen. Aurretik hala gertatu da, zorte pixka batekin, txapela etorri egin da berriz.

A. Finalean dirua Galarzaren alde atera zen. Ez zaude horrelakoetara obiturik. Zure jokoan eraginik izan al zuen?

J.R. Aurretik, gainera, dirua inoiz baino nire kontrago atera da, Galarzaren alde

mila bostehuni kantatzera ino. Baina nik ez diot batere garrantzirik ematen horri. Dirua zure kontra ateratzen denean, jendeak ez duela zuregatik zentimorik ematen

ikusita, gehiago ahalegintzen zara; oraindik hor zaudela erakutsi nahi izaten duzu.

A. Galarzari kontrakoa

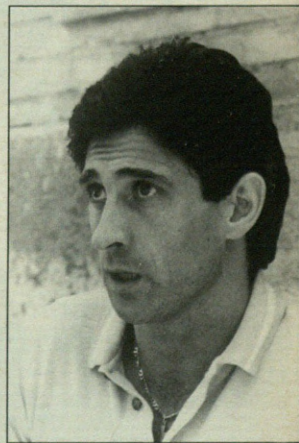
gertatuko zitzaien, askok irabazle segurutzat jotzen baitzuten.

J.R. Galarzak nahiko arazo bazituen. Bi urte zeramatzen txapeldun, eta dagoneko normaltzat jotzen zen bera berriz txapeldun izatea. Neurri hori oso arriskutsua izaten da guretzat. Konfiantza hartzen duzu eta jendeak ez dizu estimatzen titulu hori. Horregatik Galarza ni baino okerrago zegoela uste dut, nahiz irabazi, jendeak

NORTASUN AGIRIA

18 urte zituela baso-mutil ibili zen Alpeetan
● Bertsozalea, Sebastian eta Joxe Lizaso atsegin ditu ● Maisuek ikasle oso gogorra zela esaten zioten ● Iruñean bizi da, asteburuetan jaio zeneko Erasungo etxera joan ohi da ● 1984ean, lesio baten

ondorioz, denboraldi osoan hiru partidu bakarrik jokatu, bere karrerako txapelik pozgarriena eskuratu zuen ● ETB Nafarroa osoan ikusiko delako pozik: «Ikusi nahi ez duenak ez dezala piztu» ● San Ferminak festa internazionaltzat jotzen ditu ● Oporretara hondartzadun lekuren batera joango da

ez baitzion titulu hori estimatuko.

A. Asko izan dira, bala ere, finala galdu arren Galarza egun zu baino pilotari handiagoa dela esanez jardun dutenak.

J.R. Nik ez dut uste gehiago denik. Esango nuke ez dagoela alde handiegirik bien artean, alde handiak joan zirela. Ni, nire adinean, goian nago oraindik, Galarzaren parean beharbada, baina txapela nik irabazi dut. Horrek ez du esan nahi ni hura baino hobea naizenik. Bien artean ia alderik ez dagoela argi daukat.

A. Aurtengo buruz buruko txapelketan, berriz ere, nafarrak nagusitu zarete nafbarmen. Bueltarik gabea al

da nafar pilotarien egungo nagusitasuna?

J.R. Nafarrak aspaldi kirol guztietan hor ari dira, baina bolada kontua izaten da hori. Gaur egun, nola harrija-sotzen, aizkoran, edo pilo-

■ «Beloki pilotakadaz oso bizkor dago, baina Eugiri sen handiagoa ikusi diot orain arte» ●

tan, denak ari dira onak ateratzen. Gipuzkoa eta Bizkaiko herrietan ateratzen ari dira pilotari politak, baina ez dira hemengoak adina. Bai-

na horrek ez du ezer esan nahi, orain bolada ona nafarrei egokitu zaie, besterik gabe.

A. Hogeita hemezortzi urte dituzu, eskuina ez omen duzu garai batekoa. Sasoiari baldutakoa, zakur zaharra izanda ordezkatzeko al da?

J.R. Zakur zaharrak asko daki, baina zakur zaharra sasoirik onenean dagoena izaten da. Nik alde horretatik zorte handia izan dut. Zahartzen zarenean, nahiz burutasun handia geratzen den, gatz pixka bat galtzen duzu, eta burutasuna ez da aski, sasoi behar du. Sasoi geratzen ez bada, buruarekin ez dago partidurik irabazterik.

A. Zenbat urte eta zenbat txapel geratzen zaizkio, baina, Julian Retegiri?

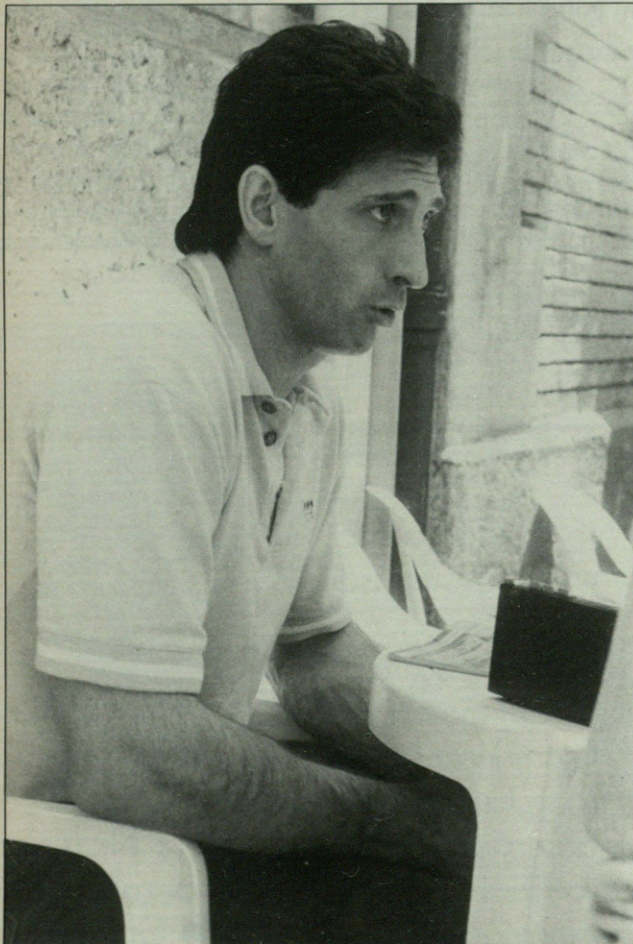
J.R. Nik argi daukat hauek nire azken urteak direla, beste bi, hiru, lau urtez aritu naiteke, baina. Zenbat txapel jantziko ditudan zail da esaten. Hamaikagarrena iritsi da. Halamaue urte daramatzat urtero finalean. Nik uste dut gauza handia dela hamazazpi txapelketa jokatuta eta hamalau finaletan sartzea. Hortik aurrera poliki joan behar da. Heldu den urtean finala jokatzen baldin badut, zenbaki oso polita lortuko nuke. Banaka atera behar dira.

A. Gazteak martxa bizkorrean datoz. Eugi eta Beloki omen dira etorkizuneko txapelak. Nola ikusten dituzu? Itzalik egingo dien pilotariren bat ba al dago?

J.R. Nola Eugi hala Beloki indartsu datoz. Azken urte hauetan, poliki-poliki, asko hobetzen ari den beste bat Errasti da. Hori oso garrantzitsua da, poliki ikasitakoa ongi ikasitakoa izaten dela-

ko. Eta sufrimenduz ikaste ari den pilotariak badaki zeren den hori. Errastik urte batean finala jokatzeke ari dira, baina kera izan dezakeela uste dut. Beloki pilotakadaz oso bizkor dago, eta kantxan oso lasaia da, baina orain arte sen handiagoa ikusi diot Eugiri. Galarza ere gazte dago oraindik, baina, noski, gogoa behar du. Arretxe eta hor ibiliko da.

A. Datorren urtean, beste den txapelketa sistema al datu egingo dela dirudi. Pilotariak taldeka banatzen aipatu da, sailkatuak lehenak final aurrekoetara sartuko lirakeela. Zer den hori?

«Zakur zaharrak asko daki, baina zakur zaharra sasoi onenean dagoena da».

«Egunkariek egia ez diren gauza asko esaten dituzte, eta nik ez dut hori onartzen. Baina ni ez naiz joko horretan sartuko, ez naiz esaten dituzten asko gezurra direla esaten hasiko. Horrela hasiz gero, akabo. Gero jendea irudipen horrekin geratzen da, isildu egiten garelako horiek egia izango direla».

J.R. Hurrengo urtean egokiera edukiz gero partidu bakarrera finala jokatze-ko, berriz ere aukera izango nuke txapela eskuratzeko. Hori hala da. Ni pilotan hasi nintzenean, baina, pilotariak bi edo hiru taldeetan banatzen ziren, eta lehena geratzen zena final aurrekoetan sartzen zen. 1980. urtean, lehen txapela irabazi nuenean, halaxe izan zen. Nire ustez kanporaketa sistema onena horixe litzateke. Horretarako, noski, pilotari talde handiak egon behar du.

A. Pilotarien arteko liga sistema ere aipatu da. Lehenbizi kanporaketak,

ondoren liga eta final aurrekoak, eta finala azkenik.

J.R. Niri oso sistema arriskutsua iruditzen zait hori. Alde batetik, pilotari batek baino gehiagok lesioaren bat

■ **«Asegarceren ekarpenik handiena beste planifikazio era berri bat ekarri duela izan da» ●**

izanez gero, luzeegi joango litzateke. Horrelakoetan, bestalde, puntuak tartean direnez, gerta daiteke pilotari bati partiduren bat gal-

tzea interesatzea, gero bere gustuko kontrarioaren aurka jokatzeagatik. Kirolari begira, oso gauza itsusia izango litzateke hori.

A. Martin Ezkurak orain dela gutxi esandakoa da gaur egungo materiala oso txarra dela, ia alferrikakoa izaten dela pilotak frogatzea. Bat al zatoz berarekin?

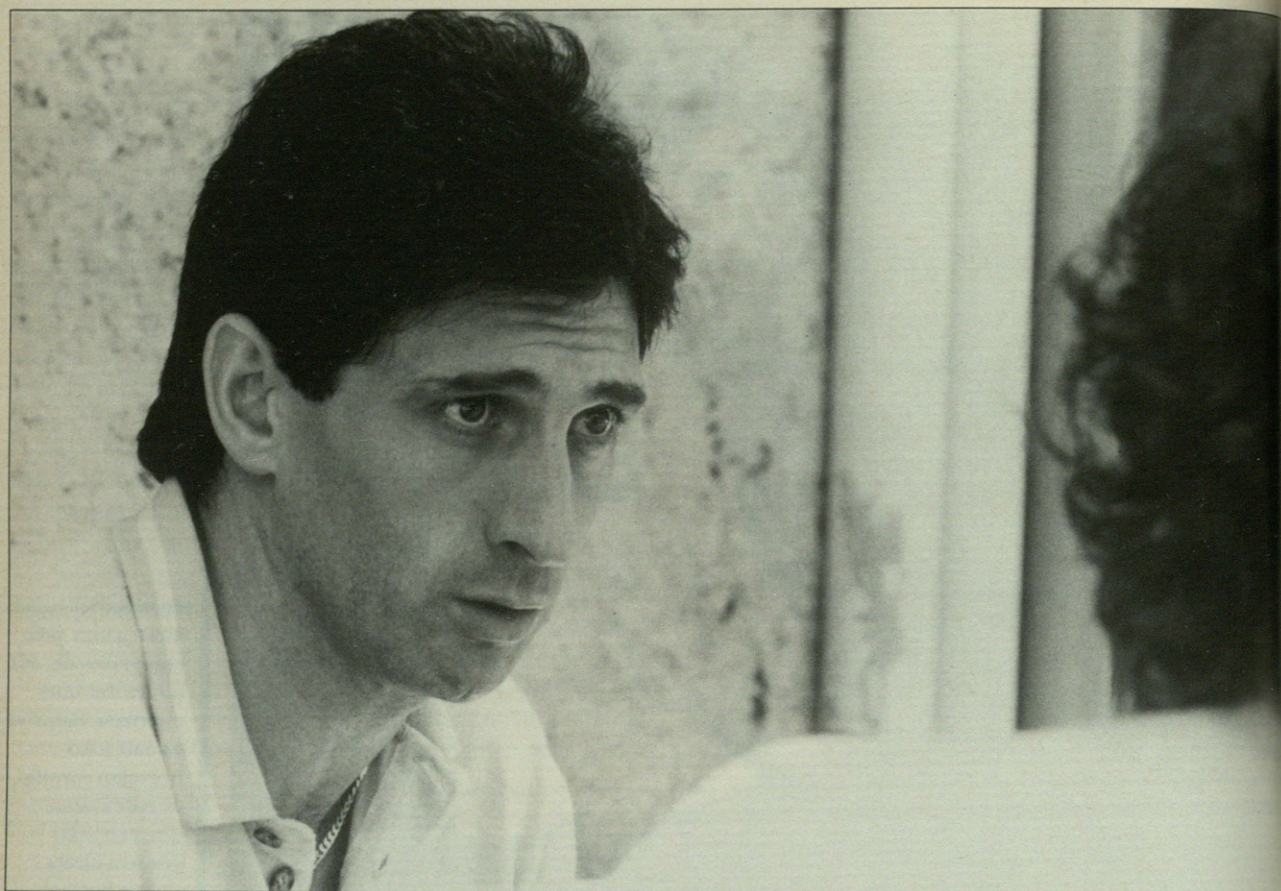
J.R. Pilota asko aldatu da azken urteotan, pilota oso bizia jarri da, eta bote harroa egiten duena gainera. Hori ez da sistema ona, eta pixkanaka aldatuko dela iruditzen zait. Gaur egun pilotari guztiak oso atzetik jokatzen ari gara, sei eta zazpigarren koadrotik, eta handik ez da-

go miraririk egiterik. Egungo materiala aurrelarien kalterako da, aurrelariak pilotakada motzagoa baitu, eta bere taktikak sake eta dejadetan bilatzen baititu. Denekin jokatu beharra dago, eta alde horretatik ez dago kexatzerik. Baina gauza ona izango litzateke materiala pixka bat moteltzea eta pilota oso indartsuak jartzea. Indartsuak baina bote handi gabekoak.

A. Orain urte batzuk izandako beherakadaren ondoren, pilota denon ahotan dago berriro ere. Itxurazko loratzea al da?

J.R. Zaletasun handia jarri da gaur egun. Baina orain

■ **«Jendeak aurpegi berriak nahi ditu, oraingoak hautsiko dituztenak, horrek mugimendu handia sortu du».**

zazpi urte gu ere hor ginen, eta 30-32 urte ingurukoak izan arren, pilotari handiak ginen denak. Orduan, dena den, ez zen pilota gaur egun adina sustatzen. Orain hiru lau bat urte pilotari berriak ateratzen hasi ziren: Unanue hasi zen, Zezeaga asko hobetu zen... eta gero Beloki eta Errasti etorri ziren. Nik ez dut esango pilotari hobeak edo txarragoak direnik, berrikuntza dela baizik. Jendeak aurpegi berriak nahi ditu, hautsiko dutenak, eta hor mugimendu handia sortu da. Telebistak ere egundoko eragina izan du.

A. Asegarce ere elementu dinamizatzaileratzat jo da.

J.R. Asegarcek asko bul-tzatu du, eta bere ekarpen nagusia beste planifikazio era bat ekarri duela izan da. Lehen ideia zaharrak hor

zeuden, baina ez ziren gau-zatzen. Asegarcen irudiarekin lan asko egiteko planifikazioa dago, publizitate eta telebistarekin hor dabilta bueltaka esate baterako. Asegarcek asko mugitu du pilota mundua.

■ **«Galarzak bi urte zeramatzan txapeldun, eta dagoeneko normaltzat jotzen zen berriz txapeldun izatea» ●**

A. Asegarcera joan behar zenuela eta ez zenuela, nabikoa saltsa izan da azken asteotan. Azkenean Asegarcera zoaz.

J.R. Asegarcerekin lehen-dabiziko harremanak orain urtebete izan nituen, Iñaki Aseginolaza zenarekin. Asegarcekoek denbora asko ze-

ramaten ni fitxatu nahian. Nengoen enpresan gustura nengoen, eta han segitzeko asmoa nuela esaten nien beti. Baina lehengo enpresan egonda ere gertutik, jarraitzen nuen Asegarcerekin ibi-lera.

A. Zure anaia Asegarcera eramanez nabi zenuela aipatu izan da, bi urtetan 54 milioi pezeta ordaindu behar dizkizutela ere bai. Guzti honetatik zer da egia?

J.R. Ezer ere ez. Egunkariek egia ez diren asko esaten dituzte, eta nik ez dut hori onartzen. Baina ni ez

naiz joko horretan sartuko. Gero jendea irudipen horrekin geratzen da, isildu egiten garelako horiek egia izango direla.

A. Asegarce sortu zenean lehengo enpresen monopolioa hautsi nabi zela aipatu zen. Gaur egun, ordea, pilotari entzutetsuenak bertan dituzte.

J.R. Monopolio hitz horrek zer esan nahi duen jakin nahi nuke. Lehen enpresen ideia batzuk zituzten, eta beharbada monopolioa izango zen partidu berrak botatzea. Publizitate eta telebistarekin lan handiago egin beharra zegoen, berriz monopolioa izan ala ez. Orain Asegarcek talde onena hartu du, baina ez da monopolioa izan beharrik.

Alberto Irazu

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA kalearen aldean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

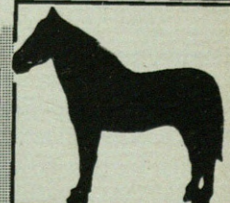

EKO AIETE
Etxaidi Sola
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Zer ezkutatu eta nola gorde

ZERBAIT toki estalian ezarri (ezkutatu) nahi izatetik galdu ez dadin babestera (gordetzera) Ataundik Jupitererra bitarteko tartea aurki daiteke, ez luze ezta motza ere, izugarria baino. Errealitate eta neurri horietan, hainbat kontu aurki daitezke udako egunerokoan, ezkutaturik eta gorderik, agerian zein begibistan jartzen zaizkigunak. Kontraesan guztiek daukate hirugarren begirik, eta barka nazala, nireak ez diren lursailak harrotu dizkiodanak.

Udako jazzaldien tenperaturak, bat-batean, zerotik berrogeira egiten

baitu, hotzikara edo zirrara batean jartzen ditu zaletu eta antolatzaileak, Donostia, Gasteiz, Getxo eta Baionan. Urtean zehar, areto txiki eta ahaztuetan bildutako ezkutuko doinuek, Euskal Herriko festa giro zabaleraren egiten dutenean. Talderik ospe-tsuenen do-re-mi ozenak hemengo jazz musikarien ko-me-ri isilen ohar-dun ez diren arren, hauen oihartzunik entzuteko paradarik ematen digute jazzaldietako *apartheid* erako menuk (programazioek), ordea.

Donostiakoaren sona eta ospea, Gasteizkoaren sendotasuna eta

Baionako luxuzko koktelak probatzen hasiz gero, saxoa, bateria, tron-peta, pianoa, gitarra nahiz baxua, banan-banan eta batera, Kontxako estropada guztien eta pilota partiduen onenaren pareko jartzen ditugu, gu baitako animalia, abere isila bihurturik. Atzerriko kalitadedun taldeak dira, gure hurbileko planeta txikiaren inguruan jira-biraka ibili ondoren haien jakinduria erakustera pausatu direnak. Ongi etorriak! Baina non daitezko taldeak?

Ezkutuan, nonbait egotekotan! Ez etxe ez baratza! Jazzaren eserlekuri ederrena bihurtu diren jazzaldietatik kanpo (Getxoko lehiaketa gure argudio honen egia aitortzen duen salbuespen bakarra). Handikeriaren bizioan bada eta pozoin gorderik eta mingotsik, diru truke zabaltzen diren ate handiak, ez daitezela kanpotar goraipamenerako izan soilik, euska-

Frantziako Iraultza garaian euskal herritarrek eskatu eta erdietsi zituztenak gogoratu ditu Jean Louis Davantek, uztailaren 25ean, Baionako Iribarneko jauregiaren baratzan estreinatuko den (bigarren emanaldia abuztuaren 8an izango da, leku berean)

«Euskaldünak iraultzan» pastoralaren bitartez. Garat eta Teresa Cabarus pertsonaia nagusien paperean arituko diren Fantxoia Elitxondoborde eta Maddi Oihenartez gain,

70 partaide igoko dira

taulatu gainera, Jean Pierre Recalte Errejentaren gidaritzapean. Hiru ordu t'erdiz, 260 bertso abestuko dituzte Gotañe - Iribarneko herritarrek.

Donostian egindako aurkezpenean eman baitzituzten xehetasunok, aipatzekoa da, pastoralak mugaz behetikoentzat hartu duen garrantzia. Ipar Euskal Herriko kultur adierazpide nagusitzat bihurtzeraino. Are gehiago dio zenbaitek, hots, soilik erakusleio honetatik begiratzen ditugula mugaz goitiko anaiak. Horrela al da?

(Argazkia: Joxean Goya).

label-aren izenean behintzat, hala eskatzen dut.

EUSKAL Herriko unibertsitate euskalduna, nazionala eta herritarraren aldeko oihua gordetzen duen erreallitatea dugu, berriz, UEUK urteak joan urteak etorri luzatzen diguna. Iruñea eta Baionako saioetan, Deustukoa,

— Udako Euskal Unibertsitateak bildu dituen ondasunak, garen baino aberatsago izango bagara, zertara zuzendu argitu beharra dago ●

Nafarroakoa, NUP, EHU, UNED edo Pabeko unibertsitateek oso ahazturik dituzten helburuon korapiloa askatzen urrats berririk emango duten honetan, zientziei lotutako ikasketetara nahiz UEUren etorkizuneko ereduaren azterketara jarriko dira indarrak.

Iaz abiatutako mintegian berotzen hasitako eztabaidaz ari naiz. Udako Euskal Unibertsitateak bildu dituen ondasunak, garen baino aberatsago izango bagara, zertara zuzendu argitu beharraz. «Egin lezake»tik «egin dezake»rako urratsez. Larraonako gela batean gorde ditugun egien inguruko diseinu garbirik osatzeke gaudelako, horixe dugu erronka. Ikasketa hauetan lor daitekeen *notarik onena* dago jokoan.

Bien bitartean, EHUK antolatutako Udako Ikastaroetan, euskarazkoak, sikiera enbido koskor bat jotzeko ere ez...

J.J. Petrikorena

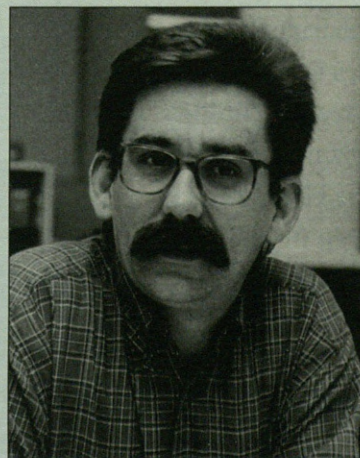
S O R T A R A

Ian, Ian

HAIN ote gara zelebreak eta bitxiak, non gutaz hitzerdi bat bakarra entzun duenak ez gaituela ahazten eta gainera gure berri beste edozeini emateko gai sentitzen den? Izan nahi nuke bada piska bat konplikatuzeago, gogo ahulen korapilagarri, eta konplexuago. Baina ez da beti posible, geure erruz askotan eta geuri so dagoenaren begiokerkeriagatik bestetan.

Ian Gibson Dublingo granadinoaren «España» liburua erori zait liburudendatik eskuartera eta eskuartetik lurrera. Hamaika kapitulu ditu eta bakarira irakurri dut, zortzigarrena, «El Pais Vasco» izenburua daramana.

EZ dakit zeinen kontentamendurako, urteetan zehar denon artean gogoz eta arretaz landu ditugun topikoak luma lasterrean agertzea besterik ez du egiten. Geografia tiki bezain murrizteko etnia misteriotsukoak gara eta enigma bat da gure hizkuntza, nahiz eta berak, guztiz jakitun, esan oso gaztelaren menpeko garela eta ezaugarriak nagusienetakoa gaztelarazko *c* eta *qu k* batez estaltzeko saioa dela.

RAMON ETXEZARRETA

Aurrekoa gutxi izanik gure larruetan bertako bat legeaz sartzen da eta, Arzalluzen aurretik edo ondoren ez dakigula, RHa eta kraneometriak aipatzen ditu, sudur luze eta zuzenak, emakume azalgorriak, bular eta ipurdi gutxikoak. Katolikoak arraultzetaraino, jarraitzen du, hizkuntzan biraurik ez gaztelaraz ez bada, harriak jaso, aizkoran egin, jan eta edan latz, matriarkatua. Aurrerakin hauekin zer etorri litekeen sumatzea ez da zaila. Foruak, euskaldun makurtezinak eta erreboltariak, Madridekiko eta Espainiaren higuina, Eli Galdosek ezin omen du eraman espainol deitzea (fidatu gutxi eta lurralde arrotzetan ministro bat izateko marka ezarriko dute jeltxideek), ETA, inmigrazioa, ETA, ETA eta ETA, HB piskat eta Obabakoak despedidan, kontra egoteaz aparte izan zeozker ere bagarela esanaz bezala.

AGIAN ez du ondo ikertu edo gaizki informatu dute, irlandarren edanerako joera gogoratzeke tentaldian erortzeraino. Edo nazionalistaren batek informatu du egiaren alderdi bakar bat erakutsiz. Batzuei ikaragarri gustatuko zaie horrelako herria, kanpokoei eta bertakoei. Nik nere euskalduntasuna erreibindikatzeko dut eta ez naiz batere identifikatua sentitzen.

Disko konpaktoaren garaia

Euskal Herriko disko dendetan itxura aldaketa nabarmenak izan dira azken bi urteetan. Orain dela urte gutxi arte LP eta kasetak ziren nagusi, eta zenbait disko konpakto ikus zitezkeen bitxikeria gisa. Gaur egun, formato digitala ari da pixkanaka nagusitzen eta dendetako apaletan gero eta gutxiago ikus daitezke LPak. Disko merkatuko gorabehera hauek aztertzeke asmoz jo dugu bertako protagonisten-gana.

KANTUAK aukeratzeko garaian eta gordetze-ko nahiz alde batetik bestera eramateko formato erosagoa da, iraunkorragoa, eta soinu kalitate han-

Salneurriak etengabe ari dira jaisten disko konpakto egile enpresetan.

diagoa eskaintzen du disko konpaktoak. Egiteko garaian merkeagoa da LPa. CD ale bakoitza egiteak 165 pezeta inguru (7,5 libera) balio ditu, disko bakoitzaren kostoa 85 pezetakoa izanik. Baina nahiz eta konpaktoaren fabrikazio kostoa handiagoa izan, salneurriak etengabe ari dira jaisten, eta gero eta eskaintza berezi gehiago izaten dituzte konpainiek ale kopuru handietako argitalpenak egiteko garaian.

Hilargi-Discos Suicidasek orain dela bi urte inguru argitaratu zuen lehen disko

konpaktoa. «Konpaktoa gora doa eta ziur aski datorren urtean LParen pareko egongo da, baina punk eta gazteei zuzenduriko musikan LPak indarra dauka oraindik», esan digu Oscar Amezaga konpainiako ki-deak.

Gauza bera komentatu digu Esan Ozenkiko Angel Valdesek. Negu Gorriak-en azken laneko lehen argitalpenean 9.000 ale plazaratu zituen disketxe honek: 3.000 disko eta beste hainbeste konpakto eta kaset. Estiloa eta entzulearen adinaren arabera aldatzen bai-

tira salmentak, eta muturretako estiloetako grabaketak disko formatoan erosten dituzte gehien entzule gazteek.

IZ disketxean, berri-

«Aurten erakutsi digu merkatuak LParen beherakada nabarmena izan dela» ●

J.M. GOIKOETXEA

Disko konpaktoaren gorakada lehenago sumatu zen Ipar Euskal Herriko dendetan Hego Euskal Herrikoetan baino.

duela hiru urte hasi ziren lan digitalak ekoizten. Egun, CD eta disko formatoetan ale kopuru berdintsua plazaratzen du eta handiagoa kaset formatoan. Imanol Seron arduradunaren aburuz: «*Trikitixa, berbena eta giro herrikoian kaseta da gebien saltzen dena, baina rock estiloaren inguruan kasetak behera eta konpaktoak gora egin du. Abesbatza eta musika klasiko arloetan, berriz, kasetak ez dira saltzen eta soinu kalitatea dela medio, jendeak konpaktoa bilatzen du.*

Elkarrek ere hiru formatoak jorratzen ditu, baina zenbait lan ez ditu disko gisa argitaratzen. «*Aurrerantzean, eta beharbada epe laburrean, basiko gara LPak ez egiten. Batez ere, aurreko merkatuak erakutsi digulako LParen beheraka-*

da nabaria izan dela», aipatu digu Joxe Mari Goikoetxeak.

LPak, bitxikeria

Disko konpaktoaren gorakada lehenago sumatu zen Ipar Euskal Herrian Hego Euskal Herrian baino. Baionako Zabal disko dendan jarduten duen Maite Idirinek berretsi digu. «*Duela urtebetetik hona disko handiak ez dira saltzen*». Kasetak, hala ere, oraindik saltzen dira, «*pertsona zaharrek eta gazteek ere agian ez dute baliabide handirik, eta batez ere autoetan entzuteko*». Gaur egun, disko konpakto eta kasetaren salmentak parekatuta daude Ipar Euskal Herrian.

Hego Euskal Herriko

monografikoa = mugapean

SUSA literatura aldizkaria

30

zenbakia
liburudendetan

16 orrialdeko eraskina dohan
(Xabier Lizardi + Jean Etchepare)

x

1938. urteko Igarobidea (euskal pasaportea) kolorezko argazkiez

S U S A © (943) 37 07 38

Goardia Zibilarena da errua

DENOK jakin nahi dugu nola apurtu diguten binilo, plastiko edo normalean disko deitzen zaionari genion erromantizismoa. Denok: musikariek, kazetariek, dendariak, aldarrikatu izan genuen formato biribilaren aldeko leialtasuna gure bizitzaren zati bat izango ziren kantuak gordetzeko garaian. Baina denok makurtu gara disko aparailu batean dauden ildoen artean kantu bat aukeratzea bezalako lan neketsua errazten digun konpaktoaren aurrean.

Zein da gure jokaera aldatu digun arrazoia? Etekin kontsumista handiagoa lortzearen gure ohi-turak zuzendu eta moldatzen dituen disko industria izan da, edo gure entzumenak eman digu marrik sortzeko arriskurik ez izateaz gain soinu zoragarria daukan tramankulu bat aukeratzearen aldeko

aholkua. Argi dago saltzen digutena pentsatu gabe irensten bukatzen dugula, baina ez daukat hain argi zergatik entzuteko turuta behar izaten duten agur-reek, txistu egiten ere desafinatzen duen jendeak eta Frantziako iraultzatik disko bat erosi ez duten progreek esaten duten disko konpaktoaren soinu askoz ere hobea dela. Lehenik diskoa zen. Ondoren, konpaktoa. Eta jende guztiak erosten duenean, DAT (soinu kalitate hobea duten kaset digitalak), MHT (maila handiagoko tresnak) edo BEEBBEBE (besterik erosi ez baduzu bada ez bada ere) asmatuko dute.

Kontua da saldu eta industrian etekin nahiz eskari berria sortzea. Baina argi dago disko konpaktoak abantailarik eskaintzen duela erosotasun eta soinu kalitate aldetik.

Kantuak programa ditza-kegu eta lasai joan gaitz-ke endibia eta polboroi ogitartekoa egitera Ant-hraxen azken konpaktoan agertzen den eta hain gutxi gustatzen zaigun Luis Aguileren bertsioa entzu-teko kezkarik izan gabe.

Etorkizunari diot bel-durra, hots, nahikoa da esaterik izango ote dugun. Gure kontsumo produk-tua aukeratu eta gramofono itzultzeko aukerarik izango ote dugun. Musika kateak orain estuak dira eta konpakto aparailu ba-karra daukate disko apa-railuaren kaltetan.

Errudunak bilatzeko garaian nahiago dut errua Goardia Zibilarena dela esaten jarraitzea, eta ekintza ilun baten bitartez binilo fabrikak bereganatu nahi omen dituela trikor-nioak egiteko *holding*-ean. Ondo datorkigu mugimendu ekonomiaren

SERGIO G. CRUZADO

Egin Irratiko lokutorea

belaunaldian eta 'areto izpiritu'an bizi garelako sofatik mugitu gabe gure konpakto gustukoena entzutea urrutiko agintearen bidez gure aginduak igor-rriz. Hauxe da dagoena. Orain kafegailu digitala asmatzea besterik ez zaigu gelditzen, oinetako sargailu zibernetikoa, berogailu analogikoa... Gora aurre-rakuntza! Nik, beste hainbat babalarek bezala, bere alde egiten jarraitzen dut.

Bizkar Hezuraren laneko konpakto formatoa LPa baino gehiago saltzen ari da. (Argazkia: Susana Rico).

dendetan, berriz, badago oraindik disko eskari nabarmena. Horixe esan digu Iruñeko Kilkir dendako Napok. Irungo Bertso-Hop dendan ere gero eta gehiago erosten ditu jendeak disko

konpaktoak, bai-na LPa da nagusi oraingoz. *«Entzule gazteek ez daukate diru asko eta biniloa eta kasetarekin jarraitzen dute»*, azaldu digu Jone Unanue bertako dendariak.

LP eta kasetak 1.700 pezeta inguruko salneurria dute, eta disko konpaktoak 2.500 pezeta balio ditu

Hego Euskal Herrian. Ipar Euskal Herrian, aldiz, 137 libera inguru balio ditu konpaktoak eta 80 kasetak; diskoak saltzen ez denez, bitxikeria gisa soilik aurki daitezke produktu hauek.

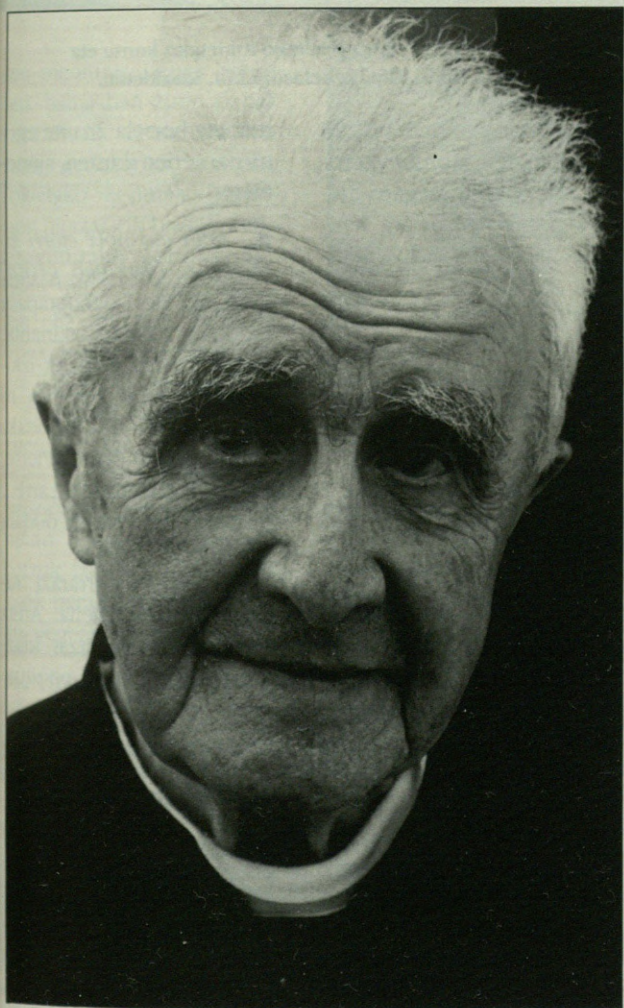
Garai batean, kontsum-tzaileen artean LPak kaset baino ohore handiag-zuen bezala, eta kasetak erabilpena autoetara m-gatzen bazen, gaur egun-garren mailako produk-tu bilakatzen ari da LPa eta asko konpakto eta kaset moduan besterik ez dira-gitaratzen. Aparailu eg-eta disko konpainia m-tionazional enpresek b-tzatzen dituzte merkatu-joerak, eta konpaktoak ondoren beste zenbait p-duktu berri ere asmatu-tuzte: *DAT*, *Mini Disc*, *D-Laser* kasu. Zein izango hurrengoa?

Joxi Goikoetxea

Euskalzaindiak ohorezko euskaltzain izendatu du Jean Baptiste Etxeberri

«Ez naiz izkirianta, denbora pasatu eta jendeari plazer egiteko idatzi nuen»

Lafitteri buruz, «izpiritu zorrotzekoa, hedadura handiko gizona, aipatua, gartsua eta suharra» zela dio.

H amahiru liburu argitaratu ditu Jean Baptiste Etxeberrik, bere zarpatik dirua ateraz. Gai asko ukitu ditu bere lanetan, munduko gertakizun eta pertsonaia inportanteak, baina baita fedea ere, «Euskaldun fededun» gogoratuko dugu; eta estilo aldetik umorea baliatu du askotan. Ekintzetan asko aritutako gizona ele gutxikoa agertu zaigu elkarrizketa egiterakoan.

AURTEN 90 urte bete dituen Etxeberri apeza, Kanboko Arditeian aurkitu dugu, zahartzaroa iragatera etorria orain dela urte batzuk. Apez eta seroren artean irakurtzen eta otoitz egiten pasatzen ditu egunak. Umila, alaia, istorio irrigarriak kontatzeko prest baina bere buruaz eta urteetan egindako lanaz aritzeko, gogorik gabe. «Apez zahar bat» besterik ez dela dio.

ARGIA. *Non eta nolako haurtzaroa iragan zenuen?*

J.B. ETXEBERRI. Donostirin sortu nintzen 1903ko martxoaren 14ean, ama bertakoa zen eta aita Armendaritzekoa nuen. 13

haur ginen eta azkena nintzen. Gure etxean beti euskaraz ari ginen. Hamabi urte nituelarik Hazparneko eskolan sartu nintzen eta ondoren Belokera joan nintzen, 13 urte nituela. Berantago Baionako seminarioa ezagutu nuen.

A. *Baionako seminarioan nortzuk ezagutu zenituen?*

J.B.E. Biziki jakintsuak eta apez santu batzuk, ororen gainetik gero apezpiku sartu zirenak, Mathieu Hazpandarra, Landesetan apezpiku egon zena, Saint Pierre apezpikua ere, Cartagen egon zena. Biak biziki aipatuak eta jakintsuak ziren. Lafitte ere ezagutu nuen, la-

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

Hemengo berriak nahiz ibilitako tokietako kontu eta gertakariak bildu ditu, xehetasunekin, idazkietan.

gunak ginen, hura biziki langilea zen. Izpiritu zorrotza zuen baina osagarri txarrekoa zen, hedadura handiko gizona, aipatua, gartsua eta suharra.

200 bat apezgai ginen denbora hartan; euskaraz ari ginen euskaldunen artean eta bearnesek beren mintzaira zuten. Ondotik Uztaritzera joan nintzen profesor gisa eta gero Hazparnera misionest. Euskal Herri guzira korritu dut predikatzen. 8 urtez Euskal Herrian, zazpi herrietan salbu, denetan predikatu dut.

A. Gerratea iritsi zen gero.

J.B.E. Preso sartu ninduten eta ihes egin nuen; Arbonara joan nintzen erreto-re, 1940ean. Arbonatik joan nintzelarik, etxe bakoitzetik zerbait eskaini zidaten. Gero Urruñako herrirat joan nintzen erreto-re. Han 18 urte egin nituen, eta ondoren, Baionara joan nintzen ospitaleko eriez arduratzeko. 500 eri baino gehiago ba zi-

ren, eta horrela 23 urte egin naiz erien ikusten, aum-nier.

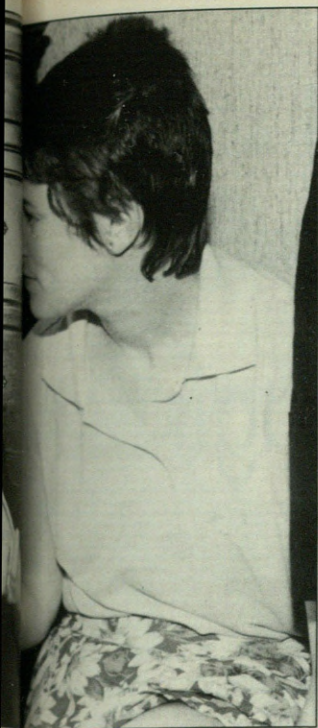
A. Nola eta noiz etorri-tzaizun idazteko grina.

J.B.E. Hori denborapen moduan. Ez naiz izkiri-riatu momentu bat nuelarik izkiri-riatu nuen. Baziren baina izkiri-riatu hobea Monseigneur Saint Pierre Hiriart Urruti, Emile Larrea Badira 5 bat urte ez dudela gehiago izkiri-riatu.

13 liburu agerrarazi nituen, 1959an lehena. Azken maite nuen erientzat idatzi- tea, loriatzen ziren, ez zituz-

«Nire lanetan umorea, haurkeria batzuk izkiri-riatu ditut, Jainkoak berak manatzen baitigu alegera bizi gaitezen» ●

ten menturaz denak sines-
ten, baina han ziren denak
izkiriatuak. Hemengo be-
rriak, gertakariak, ibilitako
tokietako kontuak (misio-
nest nintzelarik bizitako edo
ezagututako gertakariak)
bildu nituen, xehetasune-
kin. Ez zituzten bakarrik
eriek irakurtzen, familie-
ek ere irakurtzen zituzten.

Frantsesez idazteko anitz
ziren, beraz euskaraz egiten
nuen. Behargabeko aldea
irriarazteko daukat. Nire la-
netan umorea, haurkeria
batzuk izkiriatu ditut, Jain-
koak berak manatzen baiti-
gu alegera bizi gaitezen.

A. Artikulu andana ere
idatzia zara.

J.B.E. Plazer egiteko
igorriak nituen eta Lafitte
zuzendariak, «otoi segi eza-
zu» erran zidan. Ez nuen egin
nahi nik eta ene superiorak,
Monseigneur Matthieu k
erran zidan: «Behar duzu,
segi ezazu horrela». Obeditu
nuen. Ez nuen inor pagaraz-
ten, sos pixkat irabazten
nuen eta urririk egiten nuen
hori.

Duela bost urte utzi bazion ere izkiriatzeari, egun, anitz irakurtzen duela adierazi digu.

A. Egungoaren jarraipenik
egiten al duzu?

J.B.E. Anekdotak irakur-
tzen ditut, anitz irakurtzen
dut; teologia eta horiek utzi
ditut bazterrera, ez dut ho-
rien beharrik orain. Aldiz-
karietarik «Herria», baina ez
da hemengo euskara. Ez dut
gehiago segitzen.

A. Zein izan da anitz mai-
tatu duzun presuna?

J.B.E. Mixel Garikoitz, li-
buru oso bat idatzi dut be-
rataz, gizon biziki ona zen.
Ibarren sortua 1797an eta
Betarramen zendua 1863an,
lan handia egin zuen eta
Biotz Sakratuen Kongrega-
zioea sortu. Ttikitatik nahi

zuen apez izan, baina bere
etxean ez zen sosik eskolak
pagatzeko eta lan eginez,
Donapaleu ondoan bereziki
ikasketak burutu zituen. Zi-
nez gizon handia baitzen,
jarraitu dut hurbiletik.

Ixabel Etxeberria

Errenteriako Udal Lantegian bi urtez antolatu dituzte alor honetako ikastaroak

Pipia garbitu beharreko tailagintza

Hilzorian ikusten zen tailaren artesaugintza belaunaldi berrietara zabaltzeko xedez ari dira Errenterian, eta arrakastaz, 56 ikaslek amaitu baitituzte bigarren urtez antolatutako ikasketak. Gizartearen abiadurak ahaztuta, artearen balio neurtezina, ez diruz ezta denboraz ere, geldiro bereganatuz ari dira, egurrarekin jolasean.

TAILA eta bideoa, iragana eta etorkizuna lotzen dituen artearen aurpegi bi: bideoak, une laburra iruditara ekartzeko indarra, batbatekotasuna du oinarri. Tailak, zurarekiko fereka

luze eta geldoetan osatzen ditu irudietako figura apertatsuak, berriz. Iragana besarkatzen du tailak; etorkizuneko bataila gal ez dezan behartua dago, orde, lauzpabosten esku dagoen ar-

tigintza belaunaldi berrietara zabaltzera. Eta horretan, bideogintzak izan dezakeen arrakastaren parekoa erdietsi duela esan daiteke, Errenteriako Xenpelar Udal Lantegian, iaz martxan hasitako ikastaroetan 50tik gora lagunek izena eman baitzuten.

Taila, zeramika, bideoa, argazkigintza, marrazkia eta pintura, enkoadernazioa, guzti hauek eta gehiago aurki daitezke Udal Lantegietan, zaharkiturik baina lan eta helburuez gainezka dauden Niessen pabilioietan. Bertan, noizbait kimikak ikasi, tailer mekaniko

batean lan egiten ari diren aitarengandik taila beharreko artesaugintza (eta artigintza) dela jentzen Lander Urkiaren mintzatu gara.

Bigarren ikastaroa du, Udalarik proposatutako luzatu eta jaso zituzten kaerak ikusita, 30 pertsonarentzat tailerra irekitzeko netik. Taila tradizionala izan den dute: kutxak, orriak, armairuak, argizailak... urtetan, baserri etxeetan gorde diren errezko «erlikietako» irudi nahiz formatatik abiatu

Beste hariko ezpalak

GUTXI batzuk, bere kabuz, lan eginez mantendu duten artesaugintza da tailarena. Hil zorian zegoena. Hala dakusa Lander Urkiak: «*Bakar batzuek etxean egiten zuten, baina ez zegoen aurrerako ikuspegiarik. Orain, gorakada nabari da, jende berria interesatzen ari da.*» Bera hasi zenean, jakin bai baina irakasteko prest ez zegoen jenderik ezagutu zuela dio, hots, «merkatu» hau ixteko jarrerarik ere badagoela, «*baina zer nahi dute, daitena zulora eramane? Jarrerara hauekin ez daiteke tradizioz mantendu, eta tradizioa herriarena da, ez bakar batzuek.*»

Testuinguru honetan azpimarratzen digu tailerraren garrantzia Urkiak. Honez gain, badu bestelako kezkarik: «*Badago jende bat, baserri biserri tailadun tresnen bila dabilena, oso diru gutxiarekin erosi eta garesti saltzeko asmoz. Edo museo partikularrak antolatzen. Harropaketa asko egin da.*»

Nafarroan mantendu dela bizien tailagintza aipatu du eta denboraren poderioz gehien Bizkaian galdu dela. Bi leku aipatzekotan, Nafarroako Arteta herriko museoan nahiz Donostiako San Telmon ikus daitezkeen egurrezko altxorak gogoratu dizkigu.

Egu apaintza

Haietan bildutako aharriaren hautsak harrot gain, pipiak jota da tailaren artesaugintzaren tenbiderik eman nahi duen modu honetan: «*Hamar lekutan egona naiz, gazkiak egin eta marikiak osatuz,*» aipatu du Lander Urkiak. «*Nire kutsailkatu ditut, errazen zailenera, gero ikastetxetan lantzeko.*» Lehendakiz teknikaren menderatzea ezinbestekoa omen da, gork bere espresabidare hel diezaion: «*Obitu*»

Baserri eta etxeetan gorde diren egurrezko «erlikietako» irudi eta formetatik abiatuta ikasten ari dira.

marrazki asko eta asko dago, bakoitzaren kapazitatea kontuan harturik, nabas daitezkeenak». Lau-buruetatik hasita —errepikatuen— gure kultura zaharretik datozen irudidun zirkulu eta antzekoen ornamentuaz ari zaigu. Egurra antzinatik apaintzen duten formez.

Lasai hartzeko moduko lana edo artea da euren, bizirik dagoen zurarekin jolasean jarrita, aginduak erdibana ematen baitizkiote elkarri. Egurrak agintzen du nondik nora moztu behar den eta tratua; eskuak forma, erliebe eta irudiak. «Hona ez gatoz produkzio legeen betetzera, satisfazio personalaren bila, baizik». Helburu horrekin, gazte zein zahar bildu ditu, Oiartzun, Pasaia, Donostia, Erreterria eta inguruetatik.

15 urteko gaztea, sei neska —nahiago omen dute beselako espezialitateak jorratzea— eta jubilatutako ere badute tartean; langabetuak, arotzak... zerbait ikastera datozenak denak. Lehen aipaturiko arrakastaren lekuko, aurten, 56 pertsona izan dituzte ikasten, iaiztik jarraitu duten ia gehiengak eta hasi berriak, guztira, 4 taldetan banaturik. Urritik

**■ Etorkizuneko
erronka gal ez
dezan, tailagintza
behartua dago
bakar batzuen esku
dagoena belaunaldi
berrietara
zabaltzera ●**

ekainera, ikasturte osoz.

Altzarigintzan baliatzen diren aglomeratuak (produktio azkarrekoa eta merkea) alboratu eta kalitatezko egurrak dituzte esku artean. Haritza dela, % 80 erabiltzen dute, pagoa, gereziondoa... «Pena merezi du esfortzu gehiagoz lana egur onean egin eta pieza bizitza osorako edukitzeak». Izan ere, hori baita tailaren artisau-gintzak eskaini eta diruz ordain ez daitekeena, nahiz eta gero, erakusketa eta bestelakoetan prezio kontuetan sartuta, «bai noski, hainbeste balio du baina diru berarekin bi sofa eros ditzaket», entzun behar izaten duten. «Hori bai, abo zabalik geratuko zaizkizu». Batipat armairuek edo kutxek dute, hala ere, bere murriztean salmenta ugariena.

Honetatik bizitzea, larrera arrantzara joatea bezala, lauzpabostentzat ezik ezinezkoa izan arren, tailer baste honen garrantziaz hitz egin du Lander Urkiak: «Badaude zentro pribaturen bat edo bi antzeko ikastaroetara jarriak, baina baldintza borietan, matrikulak asko garestitzen dira eta hainbat jenderi ateak ixten zaizkio. Gurean, urtean 11.000 pezeta eskatzen dizkiegu eta duten gastu bakarra egurrarena da». Honela, eskolaren indartzea bilatuko du aurrerantzean, «gure akuiluaz beste herrietan esperientzia berriak sortzen badira, gero eta zabalagoak izango ditugu iraupenerako ateak». Hala bedi.

J.J. Petrikorena

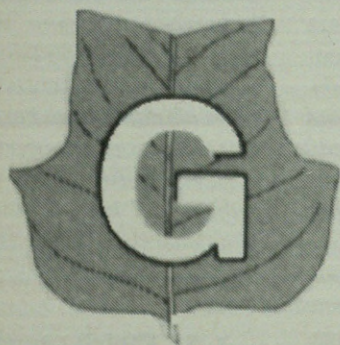
GIZAKIAREN TXIMINO- -JATORRIA

(Hominizazioaren ibilbide luzea)

Gure arbaso tximuarrak.
Afrika eta gizakiaren sorrera.
Iraganaldiko hominidoen arrasto
enigmatikoak.

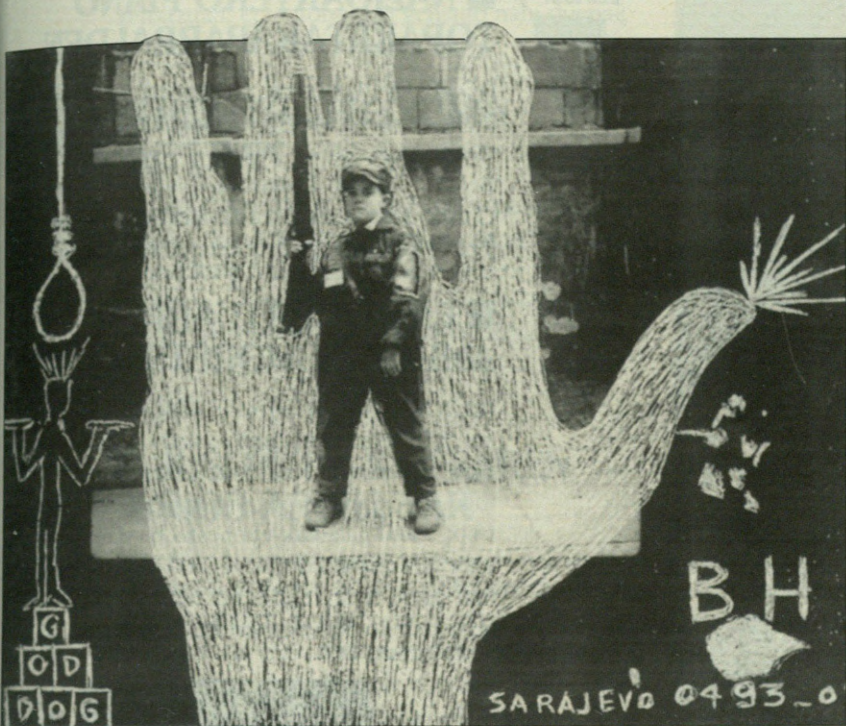
Izotzetik etorritako gizakumea.
Hominizazioaren eslaboi galduak,
Euskal Herrian.

**PUNTA MAILAKO
INFORMAZIOA !!!**

GAIK ARGITALDARIA

Nazioarteko Argazkigintza Topaketak Arlesen

Udar bezala, Frantziako hegoaldera tokialdatu da argazkigintzaren hiriburua. Bertan dugu urteko lanen panoramika dastatzeko aukera.

HOGETA laugarren aldiz eman zaie hasiera, hilaren 6an, Nazioarteko Argazkigintza Topaketei Arlesen. Lau eguneko eztabaida, ikuskizun eta abar, gehi abuztuaren erdialdera arte zabalik egongo diren erakusketak.

Etengabeko aldaketak agertzen dituen adierazpidea da argazkigintza, eta besteak beste horren ispilu gertatzen dira Arlesen erakutsitakoak, teknika eta interes gune berriak, *marketing* eta modarekiko menpekotasunak... Hala ere toki berezia ematen zaio beti Arlesen autore-argazkigintzari, Topaketen idazkari nagusiak dioen bezala aukera eskaini behar baita argazkile bakoitzak egiten duen proposamena aztertu eta elkarren artean parekatzeko.

J.M. Heritz

Z I P R I Z T I N A K

Mugarik gabeko pailazoak martxan

Bosnia eta gerra egoeran dauden beste herrialde batzuetako errefuxiatu zelaietara irribarrea eramateko sortu da «Mugarik gabeko pailazoak» erakundea. Bartzelonan ospatu berri den Zirkoaren Jaiaren barruan egun bat dedikatu zioten elkartearen jendaurreko azalpenari eta errefuxiatu urteko me saharar eta bosniarrentzako tailerrak ere antolatu zituzten.

Rock jaialdi erraldoia Riazor-en

Uztailaren 8tik 10era bitartean, futbolaren ordezkari kantariak ikusi ahal izan dira Coruñaiko Riazor estadioan. Lehen egunerako iragarritakoak, Neil Young, Sting, Chris Isaak eta Gary Moore; biharamunean John Mayall, Robert Plant, The Kinks eta Bob Dylan eta, azken txanparako Chuck Berry, Jerry Lee Lewis eta James Brown.

UZTAILAK

16

■ BIZKAIKO ZUBIAK 100 URTE

UZTAILAREN 28an, Portugalete eta Areeta lotzen dituen Bizkaiko Zubiak 100 betetzen ditu. Hau dela eta, uztailaren 16an zubiaren inguruko apar-kalekuak erakusketa bat antolatzeko erabiliko dira. Karpa txiki hauetan **Bizkaiko zubiaren historiaren** une desberdinak ikusiko ditugu argazki, margo, irudi eta beste euskarri batzuen bitartez.

UZTAILAK

17

■ EMAKUMEEN ARTEA ETA ARTISAUTZA BILBON

LARUNBATEAN bukatzen da Emakundek antolatutako «Emakumeen artea eta artisautza» izeneko erakusketa. **Bizkaiko Artxibategi Foralean** uztailaren 17a bitarte egongo den erakusketa honek emakume artea erakutsi nahi du. Lanak 43 emakumek egindakoak dira, besteak beste, Marisol Legorburu, Isabel Monge, Asun Zaballa, Amaia Badioala eta abar.

UZTAILAK

17

■ NAZIOARTEKO PIANO TOPAKETAK IPARRALDEN

DONIBANE Lohizune, Getaria eta Ziburu izan ditugu uztailaren 17tik 27ra bitarte antolatutako diren Nazioarteko Piano Topaketen lekukoak. Bertan, **Alicia Larrotxa** pianista, **Tolosa (Toulouse) Orkestra Nazionalea** eta **Beatriz Uria Monzon** opera abeslaria arituko dira.

■ ESTATUBATUARREN AMETSIK UMORETSUENA

BILBOKO Arte Ederretako Museoko Zinemak EEBBetan *screwball comedy* bezala ezagutzen zen jeneroaren filme esanguratsuenak ditugu. Erromantizismoa, umorea, egoera barreak, mutil galantak eta neska bitxiak. Larunbatean, «It happened one night» («Gau batean gertatu zen») Fran Capraren filmea izango du arratsaldeko 5etatik aurrera.

B E G I B E L A R R I

Z I N E M A

Emakumeak, sukaldea, magia eta iraultza

EZ da Mendebaldean batere normala latinoamerikar zinema ikustea, eta eskertzekoa da Iparramerikako zinema ikusteari noizean behin utzi ahal izateko. Udazkenetik aurrera adibidez, karteldegietan egon dira «Un lugar en el mundo» lan ospetsua eta «El lado oscuro del corazón» duela gutxi pantailaratua, biak argentinarrak. Gaur komentatzen duguna, mexikarra, ezaguna da jada gure artean, baina «Como agua para chocolate»-k baditu bere merezimenduak eta ezin dugu nabarmendu gabe utzi.

Alfonso Arauk zuzendutako pelikula honetan emakumeak dira protagonistak eta argumentu osoa beren ikuspuntutik garatzen da (izan ere gidoia Laura Esquivelen eleberri

batetik aterata dago). Ekintza Mexikoko *bacienda* batean kokatzen da eta han ikusiko ditugu tradizioaren kontrako emakume baten borroka, ama batek alabarekiko dauzkan harreman tiranikoak, amoranteen trikimailuak, eta beste alabaren bat soldadu iraultzaileen kapitain bihurtuta.

Kulebroi baten osagaiak izan daitezkeen arren, izatez guzti hori nahikoa da filme interesagarri bat osatzeko eta kasu honetan, gainera, dena giro ia epiko batean azaltzen zaigu: gertakari handiak, eszenatoki ederrak, patuaren boterea... Giro ia epikoa bai, beraz, baina inolaz ere tragikoa. Umorea, zentzumenen indarra, sukaldaritzaren garrantzia, sinesgaitzak diren bizitzaren aspektu

«COMO AGUA PARA CHOCOLATE»
MEXIKO, 1992

ZUZENDARIA: ALFONSO ARAU
ANTZEZLEAK: LUMI CAVAZOS, REGINA TORNE, MARCO LEONARDI, MARIO IVAN MARTINEZ

magikoak... agertzen dira leku guztietatik, edozein momentutan, eta zerbait apartekoa bihurtzen digute ikusitako istorioa.

AGUS PEREZ

UZTAILAK
19

■ BASARRI BERTSOPAPER SARIA

BASARRI bertsopaper lehiaketaren 9. edizioa antolatu du Zarauzko Udalak. Uztailaren 19a arte aurkeztu ahal izango dira lanak Udaleko euskara zerbitzuan, eta informazio gehiago nahi duenak 13 09 60 telefonoan jaso dezake.

UZTAILAK
20

■ BENITO LERTXUNDI TUTERAN

UZTAILAREN 20an gaueko 10.30etan Benito Lertxundiren kantaldia dastatuko dugu Tuterako **Castel Ruiz** Ardoteagian. Abesti zahar eta berrien eskaintza egingo digu Benitok, denok ezagutzen ditugunak, eta ohizko musikarien laguntzaz arituko da Tuteran egingo duen zuzeneko emanaldi honetan.

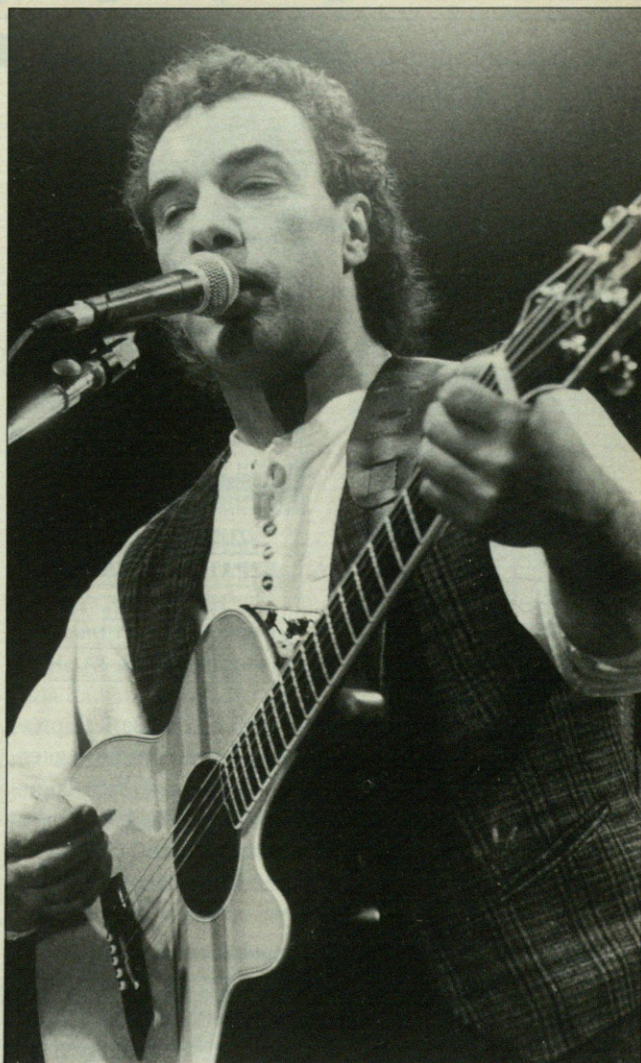
UZTAILAK
24

■ JUSEPE DE RIBERAREN MARGO ARGILUNAK

UDAKO erakusketa garrantzitsuenetako bat du gu uztailaren 24etik irailaren 5a bitarte Garibai k alean dagoen Kutzako aretoan antolatuko dena. Jusepe de Ribera, **XVI. mendeko margolaria**, iluntasunaren balio estetikoa erakusten du erakusketa honetan, beste margo argitsu batzuk ere egon arren.

■ «SAN MARTZIAL 93» ERAKUSKETA

UZTAILAREN 24a bitarte egongo da zabalik Irungo Kokoschka arte galerian «San Martzial 93» erakusketa. **Miguel Angel Alvarez, Moreno Bergaretxe, Pedro Manterola eta Juaristi** margolarien egindako lanak osatzen dute bilduma hau, eta egunero goizeko 11.30etatik eguerdiko 2etara eta arratsaldeko 5.30etatik gaueko 9etara ikus daiteke. Astelehen goizetan itxita egongo da aretoa.

ANJE DUHALDE arituko da Lazkaoko Azeria Zineman uztailaren 20an izango den bertso-kantaldian. Gaueko 9.30etatik aurrera, Xabier Amuriza eta Jon Sarasua bertsolariekin kantatuko du Anje Duhaldek. Maizpide Euskaltegiak antolatutako Udako XIX. Euskal Ikastaroen inguruan egingo da jaialdi hau eta beste hainbat ekitaldi ere. Uztailaren 21ean Koldo Ameztoyk zenbait ipuin kontatuko ditu toki eta ordu berean, eta hurrengo egunean Imuntzo eta Beloki trikitilariak joko dute Maizpide Euskaltegiaren arratsaldeko 8etatik 10etara. (Argazkia: Carlos Villagran).

1993 NOBEDADEAK

HAUR HEZKUNTZA
LEHEN HEZKUNTZAKO BIGARREN ZIKLOA
ERLIJIOA

Pasiotarrak - 48290 - E U B A - Urrut.: 630 80 36 - Fax: 630 80 28

L I B U R U A K

«SENEZ». EIZIE. 1992. 8.
URTEA. 13. ZENBAKIA.

ITZULTZAILE elkartek kaleratzen duen aldizkari mar-dul honetan, atzerapenez kaleraturik, Anjel Lertxundi-

rekin izaniko elkarriketa luzea aurki daiteke. Bestalde, poesia itzultzeko irizpi-deak, itzulpenaren historia-rako abiapuntuak, bi itzulpen masterren berri eta beste hainbat gai azaltzen dira ■

«ZUMARRAGAKO
EZPATADANTZAREN
HISTORIA».

ZUMARRAGAKO UDALA.
1993KO EKAINA. 83 or.

UZTAILAREN 2an Gipuzkoako herri horretan egiten den Ezpatadantzaren inguruko azterketa hau egitea planteatu zuten Irrintzi dantza taldeak eta Antzinako Ama txistulari bandak. His-

toria, esanahia, uztailaren 2a, Antiguarako ibilaldia, eta Ezpatadantzaren ekintza bera dira aztergai. Horretaz gain, traskripzio musikala ere egiten da ■

«EUSKAKVERKO». EUSKAL
HERRIKO ESPERANTO
ELKARTEA. 2. ZENBAKIA.
1993.EKO APIRILA. 24 or.

IRITSI berria zaigu Esperanto elkartek argitaraturiko aldizkariaren bigarren alea. Oso-osorik esparantoz idatiza, euskal kultura jorrazten du orrialdeotan. «Euskal

haritza» du izena, esperantoz, noski, eta batez ere euskaraz argitaraturiko hainbat lanen itzulpena biltzen du. Xabier Leteren «Nafarroa, arragoa», Bernardo Atxagaren ipuin baten itzulpena. Erramun Osari elkarriketa. Azkueren «Euskalerriaren Jakintzatik» harturiko pasarteak, eta abar ■

«IHINTZA».
SALLETARRAK. 28. ZENBAKIA
1993KO EKAINA. 32 or.

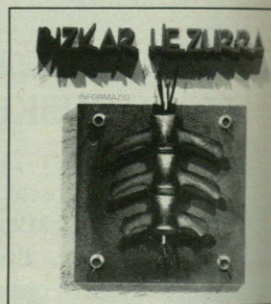
HAMAR urte betetzeagatik ospakizuna ekarri digute es-

D I S K O A K

«AMAIGABEKO BIDAIA».
PATAGONIA.
ESAN OZENKI.

TALDE nafar honen lehen singlea da honakoa. Bi kantuk osatua, «Zapalduen amorrua» eta «Ez da izango hain zaila», biak ere Dabid Arteaga taldeko kantaria izan eta lan istripu batean hil zenari eskainiak, heavy-rockaren inguruan dabilta. Senen Barriuso da hitzen egilea. Kanta guztiak euskaraz egiten dituen talde iruñearra da, orain bi urte sortua ■

«INFORMAZIO
POZOINDUA».
BIZKAR HEZURRA. IZ.

GASTEIZKO talde hau 1993ko hasieran sortu zen, Korroskadako Triku eta Goar M-ak taldeko Mikel Irazoki eta Kasti dira taldekideak. Fusion rock inguruan dabilta eta Jon Maia da hitzen egilea; Goar Inurrietarenek dira, berriz, doinuak. Kutsu sozialeko kantuak dira honakoak. Esperientzia duen jendea da eta proiektu hau etorkizunerako sendotzeko asmoa dute ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

kutara salletarrek azken ale honetan. Arrazoi hori dela eta, hainbat lan egiten dira aldizkariari buruz. Horretaz gain, ohizko aldizkariaren sailak ere bertan agerturik, poema ugari, ikasleen partaidetza eta beste materialik ere bada ■

**«GIZAKIAREN
TXIMINO-JATORRIA
(HOMINIZAZIOAREN
IBILBIDE LUZEA)»**

GAIAK. 77 or.

MATERIAL ugari osatzen ari dira astiro Gaiak argitale-txeokak. Proiektu interesgarria eta hedapen zailekoa, erronka handia dute beren aurrean eskoletara iritsi ahal izateko. Oraingoan, zientzia alorreko lan honetan, hainbat azalpen ematen dira gizakiaren jatorriaz. Irudiez horniturik, interesgarria eta irakurtzeko erraza da ■

**«AMETSEN
INTERPRETAZIOA
(INKONZIENTEAREN
UNIBERTSOAN BARRENA)».**

GAIAK. 76 or.

AMETSEN gainean Freud-ek sorturiko teoria aztertzen da, eta inkonsziente kolektiboaren unibertsoa, ametsen faseak, ezaugarriak eta sinboloak ere. Lotarako kontseiluak eta gaiaren inguru-

ko glosarioa ere aurki daiteke lanaren amaieran ■

**«KARKARA». ORIOKO
UDALA. 23. ZENBAKIA. 1993KO
SAN PEDROAK. 22 or.**

AZALAK esan bezala, ale berezia da hau, San Pedro jaiei eskainia. Beraz, festa programa eskaintzen dien irakurleei. Badira beste kontuak, kostaldeko herri honi dagozkionak: udaren iritsiera, herriaren eginiko inkesta, seni-

detzeari buruz, Anjel Lertxundiren artikulua, elkarriketak... ■

«IKUSGAI».
**DONOSTIAKO KULTUR UDAL
PATRONATUA. 1. ZENBAKIA.**
1993KO UZTAILA. 32 or.

AGENDA baino ez da argitaratu berria den formato txikiko aldizkaritxo hau. Helburua, Donostian bereziki eta Gipuzkoan zehar antolatzen diren kultur gertakarien berri ematea da ■

**«GOIERRITARRA». 1993KO
UZTAILA. 36. ZENBAKIA. 36 or.**

KALEAN da jada aldizkari honen ale berria, aurtengo Rikardo Arregi Kazetaritza Saria jaso berria duela. Zenbait artikulua agertzen dira: Aizkorriko Parke Naturala, Lazkaomendiko Alarpe zalditegia eta abar ■

B E G I - B E L A R R I

D I S K O A K

Gora Euskadi Ceibe!

GUTXI entzunda ere asko esan daiteke ermuar gazte hauen bigarren lan honetaz. Mestizu izeneko disko honek, berarekin batera berritasuna dakar, aspaldi honetan ohituta gauden bezala; berritasuna doinu aldetik, berritasuna hitzen aldetik, eta harrigarriagoa dena, hizkuntza aldeko berritasuna; bai, hizkuntza aldetik berritasuna dakar mestizaia aldarrikatzen duen disko honek. Erabili ere, galegoa erabili dute, Galiziako bostgarren herrialdeko mutilek.

Neguan grabatutako disko honek udan ikusi du argia, ez dago hotz, fresko baizik, udako giro hau epeldu nahian, beno, egun onak gutxi badira ere, zenbaitetan epelduko du. Doinu

aldetik, beraiek aipatu bezala, «doinu lasaiak, ez hain lasaiak, eta doinu arinak» dira, beti ere rock - and - rollaren inguruan. Zenbaitetan gitara latzagoak, ukitu *funky* ugari (hemen ikusten da aspaldian musika mota honek, musikariengan, eta hauengan batez ere, duen eragina) eta betiko ahots xume eta atseгина.

Hitzak landuta daude oso, eta abeslaria jarraitzea zaila bada ere, eta ez da abiaduragatik, horrelako doinuetan asko eskertzen dira horrelako abeslari trebe eta abilak, eta askorentzat polit eta liraina izanda zer esanik ez! Gauzak diren bezala, zeren eta musikari *guapo*en belaunaldian bizi gara eta ez da txantxa.

Horrelako kontuak alde batera

JULIO KAGETA

«MESTIZU». JULIO KAGETA. GOR.

utzita, ezin aipatu barik utzi «Fusion na forxa» abestia, Urban Dance Squad talde ezagunak konposatutakoa, orain Julio Kagetakoek galiziera z apaindutakoa, eta gora Euskadi Ceibe!

PATXI GAZTELUMENDI.

T E I L A K

■ EUSKADIKO ORKESTRAREN BATUTA

EUSKADIKO Orkestra Sinfonikoaren denboraldi zaratsua baretuko duen batutarik aurkitu dutelakoan daude Joseba Arregi eta Elias Elorza, Hans Graf zuzendari gonbidatu nagusiaren hautaketarekin. Musikari austriarrak, datozen hiru urteetako kontratua sinatu du dagoeneko (ez da zifrarik aipatu, «trapu zikinak» erakusteko orduan soilik esaten baitira). Bigarren zuzendaria ere aukeratu da, En Shao txinatarra, zeinak epe bereko kontratua beteko duen.

■ ALBERTO SHOMMER FUNDAZIOA

ALBERTO Shommer argazkilari gasteiztarraren izena eramango duen Fundazioa sortu du Arabako Foru Aldundiak, haren obra gorde eta zabalatzeko xedez. Sortu bitartean, obra osoa zerrendatu, sailkatu eta informatizatzen dihardute Aldundiaren artxibategian. Irudiaren inguruko zentro baten lehen urratsa izan daitekeela aipatu du omenduak. Horrelakoetan esaten denez: A ze flasha!

■ HIZKUNTZA GUTXIENGOTUAK

ABUZTUAREN 22tik 28ra bitartean, Frantzia eta Espainiako hizkuntza gutxiengotuei buruzko jardunaldiak burutuko dira Gasteizen, Okzitaniar Ikerketen Nazioarteko Elkarteak antolatuta, katalaniera, gaskoniera eta euskarari buruz hitz egiteko, besteak beste. Elkarren berri emateaz gain, herri bakoitzeko hizkuntz egoera eta etorkizuneko urratsen nondik norakoa izango da bertako menu nagusia. Aho zapore onez bukatzeko lanik izango dute!

■ «OTAMOTZ» DEITZEN DUTE

IAZKO urrian Urretxu-Zumarragan sortutako Zintzo-Mintzo euskaltzale elkarteak «Otamotz» izeneko euskarazko aldizkariaren zero alea jarri du kalean. Zehaztu ez badute ere, jarraian atera nahi dute lehen zenbakia. Asteakaria eta talde profesional baten esku egongo dena, doakoa. Herri aldizkariaren bidean ez dago gaindi ez daitekeen aldaparik...

F E R R A N A K E R R A N

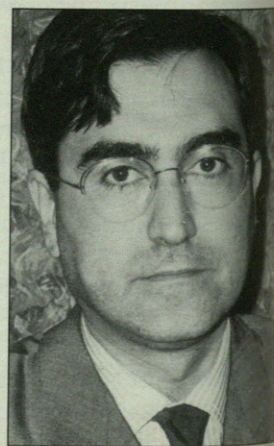

«Zaila da aldaketarik gertatzea, Eusko Jaurilaritza Euskal Media bezalako baliorik gabeko munstroekin arrastaka jarraitzen duen bitartean».

Julio Medem, zinegilea.
El Mundo, 93-VII-7.

«Ez dut ulertzen, XX. mendeko Nazioarteko Arte Museoaren aurka gebien saiatu direnak, politika demokratikoa zabaldu zenetik beka eta sari gebien jaso dituzten artistak izateko».

Kosme Barañano, EHuko irakasle eta arte kritikaria.
El Mundo, 93-VII-6.

T X U T X U - M U T X U K A

«ORAIN BADAKIT ZER KONTATU»

HORI gertatzen da kazetarien eta idazleen arazorik gordinenetakoa anitzetan, hots, zer kontatu. Ez dirudi, baina, Arantxa Iturberena denik. Iaz Elkarrekin argitaratutako «Ezer baino lehen» ipuin liburuarekin estreinatutik, eta ondo, kritika goraipagarriak jaso baitzituen, bigarren saioa egingo digu, non eta «Euskaldunon Egunkaria»-n, abuztu osoko kultura orrialdeetan. Bertan argitaratu du «Orain badakit zer kontatu» eleberria, duela bi urte amaitu zuena. Udako irakurketa arin eta entretenigarria izan daiteke berea, nahiz eta ez dugun argumentuari buruz ezer aurreratuko. «Egunkaria»-rekin ilustratu bitez irakurleak. Euskadi Irratian lanean, irratinobeletan trebatua, nork daki nondik joko dion hurrengoan haizeak Arantxa Iturberi. Badu, behintzat, zer kontatu. Eta ez da gutxi.

N O R - N O R I - N O R K

«Orkestra edo talderen bateko kide ez denak beharrezkoa du eskolak ematea. Bakarlariak jai du gurean».

Sergei Zapirain, musikaria.
Egunkaria, 93-VII-3.

JUAN GARMENDIA

antropologiaren haritik datozen kultur adierazpenen gainean aritzen den kontalaririk jorienetakoa dugu. «Ume jolasak» izeneko liburua argitaratu digu oraingoan, garai bateko euskarazko 150 jolasen bilduma dakarrena. Urte aroen araberrako jokoak, kantuak... lekutan dira, «mamuari» begira niniak gizentzen zaizkien umeongan ●

J.B. ETXARRENI

«Zubi madarikatua» liburua plazaratu dio Pamiela argitaletxeak, duela 2 urte Xalbador sariko akzesita eskuratu zuena. Nafarroan kokatutako 3 eleberri egin ditu dagoeneko, azkena, herri honetako «Babel dorrean» gertatu ohi diren borroketan tajutua. Gizakia eta lurra eta gure erroak dira idazle nafarraren iturburuak ●

MANOLO GILEK

bideogintzaren munduan, edozein zinema zuzendari handiri zor zaion ospe eta sona bereganatu du aspaldion. Gasteizko Musika Bideo Jaialdiaren aurtengo edizioan, euskara alorreko saria bereganatu du, Negu Gorriak taldearen musika irudikatuz. Bideo klipetako kreatzailerik preziatuena, nola deituko eta, bere lagunentzat Manolo ●

«Euskal kultura oso bigarren mailakoa da ETBn. Aurrean dabilzanak ulertzeko gai ez baitira!».

Angel Cruz Jaka, pentsalaria.
El Diario Vasco, 93-VII-5.

«Irakasle asoziatuen arazoari irtenbiderik berehala aurkituko zaiolakoan nago, ez eurek eskatzen dutena, ordea».

Ignacio Etxeberria, EHUko Kontseilu Sozialeko lehendakaria.
El Diario Vasco, 93-VII-8.

Elizondora, Baztandarren egunera

BEHIN baino gehiagotan ukitu dugu sail honetan Nafarroako iparraldea, eta gaurkoa ez da azkena izango, ez horixe. Joan zen astean Bertizeko Jauregiko edertasunaz jardun genuen, eta inguruan zeuden beste zenbait aukera ere aipatu genituen. Oraingoan, horietako batean zentraturako gara, Elizondon hain zuzen. Hilaren 18an, igandean, Baztandarren Egunaren 30. ekitaldia ospatuko dute baztandarrek Elizondon.

1963an ekin zioten baztandarrek festa honi, eta urtez urte berorren arrakasta handituz joan da. Iragana gure buruetatik ezaba ez dezagun, urte guzti hauetako Baztandarren Egunaren

argazki erakusketak iraunkor bat izango da ostiralek igandera arte. Argazki haietan aterako dira lehen Baztandarretako irudiak. «Gora Euskadi»-ren batzuk ere entzuten ziren jada, eta sasoi haietarako ez zen txantxetako oihua. Izan ere, hasieratik honen euzagarrari nagusienetakoa izan da euskal ohitura eta kulturaren gogoeta.

BAZTANDAR talde bat Aralarerantz abiatu zen 1963. hartan, eta orduan pentsatu zuten baztandar guztiak biltzeko egunen bat antolatzeko garaia zela. Herrietako harremanak sendotzeko modu polita zela konturatu ziren. Halaxe egin zuten eta emaitza ezin hobekin gainera. Aurtengoan, 30. urteurrena dela eta, modu berezian antolatu dute festa. Orain arte abiatu denak, beraz, aurtengoan ere ez du aukerarik galduko. Orain arte inoiz egon ez denak, aukera ezin hobea dauka.

Egunak berak erakargarritasun nahikoa dauka, baina hala ere ezin aipatu barik utzi Baztanek eta Nafarroako alde honek eskaintzen dituen beste aukera batzuk ere. Horietako bat Baztan aldera larunbatean abiatu eta, Izpegiko mendatetik, Nafarroa Behereko Baigorriara joatea. Bide batez, Elizondotik Izpegira Arizkun eta Errazu herriak ezagutzeko aukera

Aurten Baztandarren Biltzarren 30. urteurrena betetzen da. Berrirorik errepikatuko dira argazkikoa bezalako desfile ederrak.

izango dugu, bibe-bidean baitaude.

IZPEGI eta Baigorri aldean egun-pasa aritu ondoren, larunbat gauean Elizondora itzuli eta gaueko 10etan bertsolariak entzun ditzakegu. Jende ugari abiatzen da bezperan eta giro polita izaten da bertan. Kanpinik ez dago bertan baina inguruetan kanpatzeko txokoak bai. Lekua zaintzen den bi-

tartean, ez da arazorik dena jartzeko. Horrez gain Elizondon ere azken bolada honetan ugaltu egin dira nekazalturismoko etxeak baina udaletxean informazioa eskatuz (948-58 12 78) hauetara aurretik deitzea komeniko litzateke. Igandeko egun handiari buruzko informazio gehiago adameneko koadroan dago kazu. Ondo ibili, bada ■

BELAGOA KIROLAK

Easo kalea 9

DONOSTIA

Tel: (943) 42 22 91

JAKIN BEHARREKOAK

✕ **LARUNBATEAN** gaueko 10etan bertsolariak: Xabier Euskitze, Jon Sarasua, Unai Iturriaga, Jon Enbeita, Manolo Arozena, Millan Telleria.

✕ **IGANDEAN** goizeko 10etan laxo partidua dago, goiz hurbilduz gero interesgarria da pilota joko modu oso antzinakoa eta bitxia delako.

✕ **EGUERDIKO** 12etan, dena den, Baztandarren Eguneko ekitaldirik bitxienean ikusteko aukera izango da, orga apainduen desfilea alegia.

✕ **HERRI** bakoitzak bere orga (gurdia) antolatzen du

✕ **DANTZA** (batipat nafarroako taldeak) eta musika talde ugari laguntzen dute desfilea.

✕ **JATEKORIK** eramaten ez dutenentzat, gutxienez jakin dezetela 14.30etan herri bazkari bat dagoela eta horrez gain, txosnetan ogitartekoak eta abarrekoak izango direla.

MOKO FINA

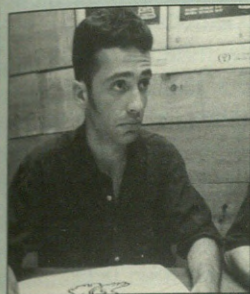
● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

MENUA

HURA OTORDUA!

ASISKO
URMENETA

Komikilaria

ARGIAko errezetei begira

Harategira sartzeko orduan atzera botatzen da Asisko. Horrexegatik edo, barazkiak prestatzen iaioa dugu, eta are gehiago plater horiei buruzkoak, ARGIAko orrietan irakurri baldin baditu: egutegian leitu eta bere platerik prezia-tuena bihurtu den mandarina erara egindako arroza bezalaxe.

Tankera hartua dio nonbait, Urmenetak, gure proposamen hari. On egin diezaioa! Festak nonnahi ditugun honetan, dena den, gure orrietara zuzendu gabe nola moldatu azaldu digu nafarrak. Parranda latza botatzeko, urdailan porlana behar izaten da: denetarik duen arroza-entsalada esaterako. Biharamun latzetarako, berriz, barazkiak, azenario edo arbi salda, eta letxuga egosiak ei dira komenigarrienak. Eta gaupasa latzetako egutetan jatxetxeak beti lagungarri gertatzen dira. Iruñeko «Erburu» jatetxea kasu.

Itsaski soufflea

OSAGAIK

SEI LAGUNENTZAT

12 beira edo erromes maskor
● 18 langostino ● 150 gr
lengoadu zerra ● Ardo txuri
edalontzikada bat ● 150 gr
gurin ● 2 tipulatx ● tomate
koilarakada bat ● laurden
bat litro esne ● 3 arrautza ●
50 gr irin ● gatz

PRESTATZEKO DENBORA

Ordu 1 eta 30 minutu

PRESTATZEKO ERA

Langostinoei isatsa kendu eta gurinarekin frijitu. Beiraren muina hiru zatitan moztu eta maskorra gorde. Zati hauek irinetan pasatu eta txikitutako tipulatx batekin batera frijitu. Legoadu

Jaki honek denbora eta trebetasuna eskatzen du, baina gonbidatuen aurrean sukaldari bikain bezala azaltzeko aukera ematen du.

zatiak ere laukitxotan zatitu eta irinetan pasatu eta zartaginean ibili. Zartagin batean ardo txuria bota eta bi minutuz egosi. Ondoren arrain eta itsaskiak nahastu eta poliki egosten joan daitezela. Gatz bota eta saltsa basokada bat gordez, tomatea eta esnegaina gehitu. 5 minutuz su txikian egosi. 50 gr irin eta 50 gr gurin urtu, etengabe mugituz. Esne

epela eta aurretik gordetako saltsa gehituz dena ongi nahastu krema bat lortu arte. Behin sutatik aterata arrautzen gorringoak banan-banan gehitzen joan. Arrautza txuringoak beste ontzi batean ongi nahasi eta kontu handiz nahastu bestearekin. Itsaskiak eta krema ontzitan jarri eta 200 gradura berotutako labean eduki 30 minutuz. Berehala zerbitu. ■

BOST MINUTUKO LANA

Tomate barrubeteak

OSAGAIK

LAU LAGUNENTZAT

8 tomate bandi ● 2
koilarakada oliba olio ● 4
baratxuri ● perrezila ● 500
gr haragi txikitua ● 2
arrautza ● gatz ● eta
piperra

PRESTATZEKO DENBORA

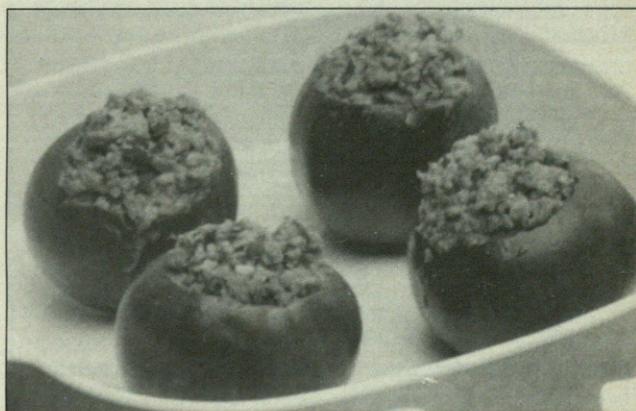
5 minutu

PRESTATZEKO ERA

Uda garaian, denok saiatzen gara ahalik eta denbora gutxien ematen sukaldean, oporretako ordu guztiak aprobetxatu ahal izateko. Hori dela eta, mikrouhinen bidezko labea oso asmakizun egokia da. Hamaika errezeta egin daitezke mi-

krouhin delakoa erabilirik, baina oraingoan goian proposaturiko itsaski soufflearen osagarri den hau ekarriko dugu. Haragia ontzi batean ipini eta prest dagoe-nean baratxuria eta perrexila gehitu. Tomateari goiko

puska kendu eta hustu, beherantz ipiniz. Bitartean, beste osagai guztiak nahastu egin behar dira. Ontzian ezarri eta hiru minutuz labean sartu dira. Ontzia estali eta beste bi minutuz utzi behar diras egosten ■

Tomate barrubeteen errezeta oso erraza da eta udan egokia edonork egiteko.

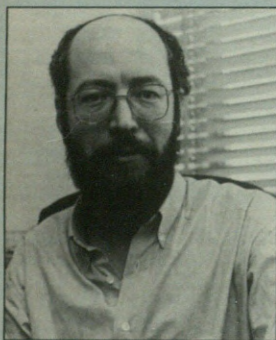

BATA ZURIA ERANTZITA

J.M. RODRIGUEZ
IBABE

Elhuyar-eko kidea

**Gasolina, gas-olioa
eta metanola**

GAUR egun Europako automobilan erabiltzen diren erregairik garrantzitsuenak eta ia bakarrak gasolina eta gas-olioa dira. Gas-olioak tradizio handia dauka Alemaniaren baina beste leku batzuetan gasolina da nagusi.

Duela hogeitaz urte izandako energiaren krisiaren ondorioz, baziuruden energia alternatiboek automobilgintzaren garapenean zeresan handia izango zutela. Baina, erregairik aldatu gabe hobekuntzak kontsumoaren ikuspuntutik garatu ziren. Ezaguna denez, automobilen pisua jaitsiz, bere portaera aerodinamikoa hobetuz eta motorraren errendimendua handituz, industriak aurre egin zion krisiari oinarriak aldatu gabe.

Erregaiaren ikuspuntutik izan den aldaketa bakarra ez da energiarekin erlazionatutakoa, poluzioarekin baizik. Aldaketa hori, berunik gabeko gasolinari dagokiona izan da. Beruna osasunerako kaltegarria denez gero, bere erabilpena gero eta gehiago mugatzen ari da (ardo botiletan kortxo in-

guratz erabiltzen den txanoa, adibidez, osasunerako ezezik, ingurugirorako ere kaltegarria da).

Poluzioa gutxiagotu nahian, EEBBetan duela urte batzuk zenbait ikerlarik metanolaren erabilpena proposatu zuen. Haien ustez, gasolinaren ordean metanola erabiliz hiriburuetako poluzioa txikiago egin zitekeen. Gainera, erregai berri horren erabilerak ez zuen automobilaren industriaren aldaketa handiegirik ekarriko, eta berez, ez zegoen arrazoirik bide berri hori guztiz baztertuta izateko. Hala ere, badirudi gauzak mantsoegi doazela benetazko alternatiba izateko.

Europar, bestalde, nire ustez, aldaketak beste bide batetik doaz. Hiriburuetan ibiltzeko automobil handien beharra ez dagoela gero eta gehiago aipatzen da. Alde batetik, garraio publikoari (eta elektrikoari, trenaren zein autobusari) garrantzia berezia eman nahi zaio. Bestetik, tamaina txikiako automobila gero eta gehiago modan izango dira. Azken kasu honetan, familiako bigarren automobila bezala kontsideratuta bere prezioa eta kontsumoa (eta ondorioz poluzioa) gaur egunekoekin konparatuz baxuagoak izango dira. Gainera, aldaketa honek oraingo ez dituz ohizko erregaiak baztertzen, baina dirudienek, ez da harritzekoa izango hemendik urte batzuetara Europako zenbait hiriburuetan tamaina txikiako automobil elektrikoak ikustea. Adibidez, Alemaniako enpresa berri batean aparkalekua egokituta dago automobil elektrikoak kargatzen hasitako.

**Urpekaritzaren arriskuak
urtu arazteko aholkuak**

ZIUR guztiok ezagutzen ditugula sekulako arrainak diren pertsonak. Bisigu aurpegidunak batzuk, legatzaren jarraitzaile sutsuak beste batzuk... Berdin dio ordea. Horrelako antz edo adiskideak edukitzea alferrikakoa da benetako arrainen eremuan, uretan. Beraz, urpekaritza egiten hasi baino lehen, ez ahaztu guztiz garrantzitsuak diren hainbat arau. Lehen araua osasun egoera orokor ona eta sasoi ona izatea da. Bigarrena, ur azpian erlajatzeko gaitasuna izatea. Bi hauek beteko ez balira, panikoak har zaitza ke ur azpian, eta izua da urpekararen arerioerik arriskutsuena.

Bihotzeko edota biriketako arazoak dituzten pertsonak ez zaie komeni urpekaritza. Ezta sinusitisa, otitis, bat-bateko ondoretarako joera edota klaustrofobia

gutenei ere.

Guzti hau irakurri ondoren, bada honetan urpekaritza egin nahi dutenei aholkustoa emango diegu. Lehen aipatutako arauak bete arren, uretan murgitzea ez da nahikoa. Aurrerantzean, urpekaritza egin daiteke behar bezala egin ezean. Kariesak dituztenek mina izaten dute murgiltzean, hortzetako zuloetan airea sartuz gas presioa egiten baitu nerbioak minduz. Aire konprimatu botilak bizkarrean daramatzuten murgiltzen diren gauza bat hartu behar du kontuan: nitrogenoa da gehien erabiltzen den gas horren osagarri garrantzitsua. Nitrogeno hori gorpuztetik bota behar da, eta hurretarako nahikoa da erretarak dauden taula batzuetan jarraituz geldialditxo batzuetan egitea sakontasun konpre-

Uretan murgitzea egin baino lehen, dentistaren aholkua joatea komenigarria litzateke, kariesak dituzten urpekariek izugarriko minak jasaten baitituzte, hortzetako zuloetan aireak presioa egiten baitu nerbioak minduz.

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

OPORRETAN

Igerilekuak, urte osoan zaindu beharreko luxua

DENOK izaten dugu uda aldera itasoan edo igerileku batean bainurik hartzeko sekulako gogorik. Baina ez gara konturatzen horrelako luxuek ere badutela bere lanik, eta ez nolanahikoa!

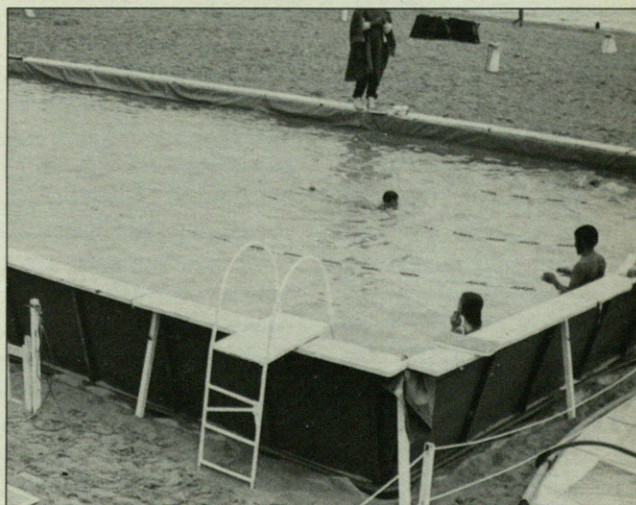
Izan ere, urte osoan igerilekua zaindu beharrean gaude. Badirudi neguan zehar ez diogula jaramonik egin behar, baina jakin beharra dago oso komenigarria dela, erabiltzen ez bada ere, ureztatuta izatea, lehortuz gero margoa askoz ere lehenago hoda-tzen da eta. Horrela, gainera, lagundu egingo dio eguraldiaren eragina ez jasaten.

Beraz, urak zikindu arren, igerilekua estali behar dute. Eta ez da beharrezkoa alda-

tzen ibiltzea. Baina uda has-ten den garai honetan, lehen lana hustuketa da, eta ondoren, kanila guztiak az-tertu behar dira, ur galerarik dagoen edo ez egiaztatze-ko. Ondoren, kanila horiek garbitu ere egin behar dira.

Igerileku zuloa lehortzen utzi eta, ondoren, ondo es-kobatu behar da hilabete luzetan urak utziriko arras-toa. Pintura zaharra ahalik eta hoberean kendu ondo-ren, berriro ere zulo osoa eskobatu.

Berriro margoketari ekin baino lehen, egiaztatu egin behar da igerilekua garbi dagoela. Margoketa lanari ekin ondoren, lehortzen utzi behar da, baina denbo-ra gehiegi iragan baino

Lan neketsua bada ere, udan igerilekuez gozatu ahal izateko, urte osoan zaintzea komeni da.

lehen urez bete behar dugu geure bainulekua. Ur ko-puruak zehaztuko du zen-bateko kloro kopurua ezarri

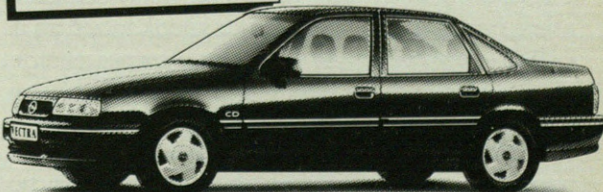
behar dugun. Eta azkenik, komeni da egunero —sala-bardo batekin— erortzen diren zaborrak kentzea ■

IBIL ZAITEZ GOI MAILAN

Martxan jarri auto baten benetako balioak. Martxan jarri ekipamendurik apartena. Martxan jarri segurtasun neurri erosoan. Martxan jarri Opel Vectra bat. Martxan.

300.000 Pereta*
BITARTEKO
DESKONTUA

*Stock-can dauden autoentzako promozioa hilabete honetan. **OPEL**

Z A I N   G A U Z   K A Z U

TALLERES OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Guipuzkoa)
 Erakusketa **ARRASATEN**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIako kontzesionaria
 OPEL AUTO DENDA OFIZIALAK. DENBORAREN PODERIOZ ONENAK.

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

● Astelehenean, uztailaren 19an, 00.15etan, **«Ekinez Egina»**, Euskal Herriko industria arkeologiari buruzko dokumental telesaila. 13 ataletan zehar, energia iturriak, errotak, meagintza, burdina eta inguru hauetan garatu diren industria jarduerak diferentek aztertuko dira.

● Egun berean, urte osoko bideo domestikorik onenak biltzen dihardu **«Eneba, bideoak!!»** saioak. Umetxoaren kolpe eta jolasak, zezenaren adar zorrotzak eta ezkontzako sorpresak «gozagarri». 22.25etan.

● Udal musika banden nondik norakoa aurkeztuko du **Kioskoa** progra-

mak, asteazkenean, uztailaren 21ean, 23.45etan. Oraingoan, Elgoibarko bandaren historiaren errepaso eta ekitaldia eskainiko da.

● Elkarrizketak eta irudi ikusgarriez jositako erreportaiak musikaz blaiturik aurkeztu ditu, ostiralero, 16.05etan, **«H2 Rock»** udako saioak.

● **«Kirolez Kirol»**, Jon Elortzak zuzendu eta aurkeztutako kirol saioan, abenturak tarte berezia jasoko du, puenting, rafting, skate boarding, snow boarding eta antzekoei buruzko erreportaien bitartez. Igandean, uztailaren 25ean, 12.00etan hasitako.

Hain tradizio zabala duten udal musika banden inguruan jardungo da astero «Kioskoa» programa, atal bakoitzean, herri edo hiri bateko bandaren ekitaldia eta historiaren berri eskainiz.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Uda eta gero, udazkena. Oraingo programa berrietako azken ostoa erortzen direnerako saiorik lotzen ari da ETB, han eta hemen. Aste honetan, Pausoka ekoizteak bideratu duen «64» programa dugu solasgai. Irailaren hirugarren astean abiatuta, 16 atalez luzatuko da. Zaharren egoitza batetako kontuak eta komeriak izangi ditu ardatz nagusizat umorezko komedia honek. Carmen Balentziaga, Mikel Albisu, Alvaro Ordoñez, Olatz Lizarralde, Jose Maria Berasategi, Carmen Morgado, Leandro Rodriguez, Actividad Dominguez eta Jon Aljibar aktoreek parte hartuko dute, besteak beste, Joseba Gardiazabalen zuzendaritzapean. Ekoizlea berriz, Miguel Garcia da. Euskaraz eta erdaraz prestatu dute lana, ETBren bigarren katean ere emateko asmoa baitute, aurrerago.

Arma, tiro, pum...

Asteazken gaueko filmean, polizia eta abokatu batek osatu duen bikoteak hamaika bazter astindu eta saltsa ugari konponduko dituzte arma, tiro, pum...

ASTEAZKENAK 21, 21.55etan, ZINE GAUA:

«ARMATUAK ETA ARRISKUTSUAK». ZUZENDARIA: MARK L. LESTER. ANTZEZLEAK: JOHN CANDY, EUGENE LEVY ETA ROBERT LOGGIA.

AKZIOZ beteriko komedia honetan, lanik gabe gertatzen diren polizia eta abokatuaren segurtasun agentzia batek kontratatzen ditu. Ekin-tza eta saltsa ugaritan sartuta ikusiko dituzte euren bu-

ruak aurrerantzean.

Arma: armatuak eta abokatuak baitira inguruan tuzten gaizkileak, eskua harrapatu behar izango du prest «lagun handiarekin» solasean aritzeko. Tiro: arma eta bukatu. Pum: bukatu, lagun biak besarkatu, matxurarik gabeko alaba garbia bete dutela ikusi denekoa. Izan ere, gure gaitortasunak ez dute eredu hori onartzen, uda partean ere, armak erabiltzen eguneroko herria ematen dietena baino!

● UZTAILAK 24, 18.35ETAN, ZINEA: «ITSAS ZAKUR PAREGABEA».

ZUZENDARIA: MICHAEL DUGAN. ANTZEZLEAK: STERLING HOLLOWAY, JAMES CAAN ETA FOSTER BROOKS.

UR jolas parkean lan egiten duen aitonekin bizi den Mary Ann gazteak animaliak biziki maite ditu. Halako batean, bere lagunekin jolasatzen ari dela, itsas zakur bat aurkitu eta etxean zaintzea erabakiko du.

● UZTAILAK 24, 23.15ETAN, GAUEKO PELIKULA: «ZALDUN MOTORDUNAK».

ZUZENDARIA: GEORGE A. ROMERO. ANTZEZLEAK: ED HARRIS, GARY LAHTI ETA TOM SAVITT.

IPARRAMERIKA osoan zehar bidaia egiten duen zaldunak ibiltariaren istorioa kontatzen du filme honek. Mary Ann Biribileko zaldunen jantziak eta jokaerak erreproduzitzen ditu, hainbat txapelketa irabazten dituzte.

Iñaki Gurrutxaga: «Euskal futbola, harrobi eta bertako jokalariek egiten dute berezi»

Uztailaren hasieraz geroztik, ostiralero eta 13 atalez, ETBren eskutik, «Euskal Futbolaren Historiaren» berri jakiteko aukera dugu. Gertakizun, gol historiko eta orain arte ikusi gabeko irudiak dastatu ahal izango ditugu. Lehen atalak euskal futbolaren sorrera aztertzen bazuen ere, euskal talde ezberdinak, Euskadiko Selekzioa, «Atezainen Habia» eta hamaika alor ezberdin jorratuko dira. 80 protagonistatik gora elkarriketatu dituen hogeitazazpi pertsonatako 'plantila', Iñaki Gurrutxaga, 27 urteko tolosar ekoizleak 'zuzendu' du. «Ezkongabe bokazional» hau oso txirindularitza zalea izateaz gain, rugbya kirol nagusitzat dauka.

ARGIA. Zer koloretakoa da zure bibotza, «zuri-gorria», «txuri-urdina» edo «gorri-urda»?

IÑAKI GURRUTXAGA. Txuri-urdina.

A. Hondartza-futbolak zer nolako garrantzia dauka euskal futbolaren historian?

I.G. Izugarria.

A. Zein da euskal 'harrobi-rik' boberena: Tajonar, Le-

zama, Zubieta edo Atxarte?

I.G. Lezama, baina makal dabil...

A. Emakumezkoen futbol partidu batek, noizbait Nou Camp beteko ahal du?

I.G. Borondaterik balego, bete beharko luke.

A. Argoteren erdiraketak, Kortabarriaren esperientzia edo Patxi Irigibelen golak?

I.G. Lehenengo bien profe-

sionaltasuna eta bizitzaren aurrean duten jarrera.

A. Iribar, Zubizarreta edo Lopez Vallejo.

I.G. Iribar, dudarik gabe.

A. Osasunako entrenatzaile bazina, aurrelari posturako, Indurain, Hemingway edo San Fermin fitxatuko zenuke?

I.G. San Fermin, jator eta alaiagoa delako.

A. Gorriz-en 559 partiduko errekorra, inork hautsiko al du?

I.G. Futbolaren egoera ikusita, zaila da.

A. Tosback, Heynckes edo Zabalza.

I.G. Zabalza, etxekoa baita.

A. Zamorak El Molinon-en edo Pelek 'guraizez' «Evasión o victoria» filmean lorturiko zein gol duzu gogo-koagoa?

I.G. Zamorarena, negar mal-koak atera baitzizkidan.

A. Euskadiko Selekzioak, zein selekziori gola egiten ziola amets egiten duzu?

I.G. Espainiakoari.

A. Alaves, noiz igoko da lehen mailara?

I.G. Kirol politika apal eta umilagoa egiten ez duen bitartean, zail izango du.

A. San Mamesko 'katedrala', Sadarreko 'eliza herrikoia' edo Anoetako 'Vatikano' berria.

I.G. San Mamesko katedrala.

A. Euskal futbolak, beste futbol historiek ez duten zer ezaugarri berezi dauka?

I.G. Aspaldidanik, harrobia zaindu eta bertako jokalariei aukerak ematen dizkiela.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Publizitatea

ORAINDIK ere, gure ETBk hamar urteko muga bete egin duen, inor ez da harritzen euskararen normalizaziorako tresna ezinbestekoa bezala sortu zen telebista katean behin eta berriro erdara hizkuntza bakarra duten iragar-kiak eskaintzen direnean. Ez dirudi logi-koa inondik ere pro-gramazio osoa euska-raz ematen duen kate batek erdarazko pu- blizitateak onartzea.

Gainera, askotan Euskal Herriko iragar- le txikiak izaten dira erdarazko publizitate hori egiten dutenak. Iragarkigileek jakin behar dute ikusentzu- lego euskaldunari er- darazko publizitatea eskaintzea mesede- garria baino kaltega- rria gerta daitekeela saldu nahi duten pro- duktuentzat. Horre- tarako badute biga- rren katea, non iku- sentzule erdaldunak gustora ikusiko duen edo behintzat ez den haserretuko.

Ikusentzuleak tele- bistak eskaintzen duen beste edozein moietarako mezua ulertzeko gai badira, euskarazko publizita- tea ere arazorik gabe ulertuko dute. Beraz, berriz ere euskarazko publizitatea ez egitea- ren arrazoia diruan bi- latu behar da. Txarre- na ETB-1ek jokaera hori onartzea da, kontrako jarrera har- tuko balu akaso ira- garleak esfortzu txiki bat egiten saiatuko li- rateke.

JAIONE OGIZA

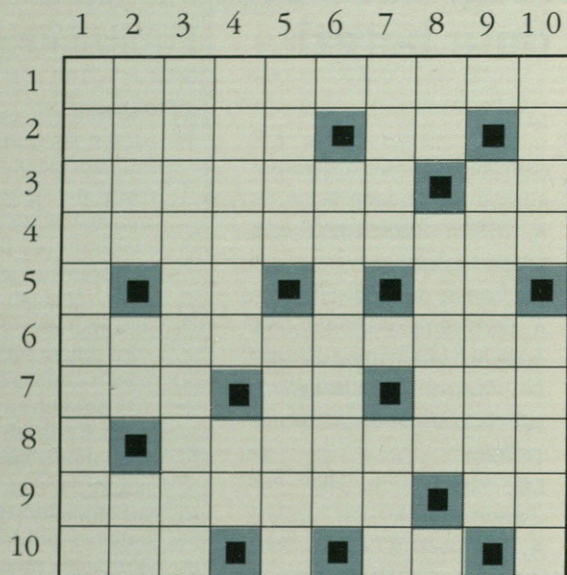
Iñaki Gurrutxaga, etikagatik edozein «estimulante» edo elikagaiaren aurka dago.

JON ODRIÓZOLA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Gidatzeko erabiltzen den liburusk. 2.- Donostiako auzoa. Urrea. Sufrea. Pluralean, intsektu mota. Gauero egin ohi dugu. 4.- Ardoa saltzen den tokia. 5.- Potasioa. Kanpo. Kontsonantea. Siberiako ibaia. 6.- Urrea bilatzen. Iharduten duena. 7.- Meatze. Interjekzioa. Zegoen. 8.- Bokala. Pluralean, txori mota. 9.- Ihartua. Errepikatutako gorotza. 10.- Ekarri aditzaren erroa. Lehenengoa. egin, begiratu. Kontsonantea.

GOITIK BEHERA: 1.- Gizonezko nahi emakumezkoak. 2.- Gizon izena. Musika nota. Galio. 3.- Dardaratsu. 4.- Eibarko santutegia. Oinarriko edari. 5.- Bezainbeste. Kartetan aritzeko ezinbesteko. 6.- Bat. Eraikuntzarako gai. 7.- Gerrarik eza. Ton argelian ihardun zuen talde terrorista frantziarra. 8.- Bokla bikoitza. Iparraldean, goaz. Oxigenoa. 9.- Röntgen. Askeak. 10.- Txori mota. Perukoak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Elikatua
Ikastegi
Tantaiak
Zigiluak

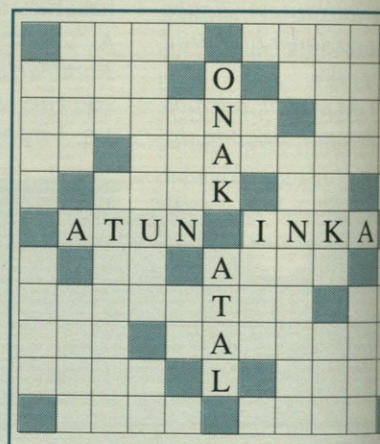
7 letra

Abagune
Arreske
Atrilak
Ganibet

4 letra

Aizu
Alai
Alak
Anis
Arra
Aste
Atal
Atun
Begi
Ekai
Gezi
Inka

iroG
Isun
Izan
Lazo
Okin
Onak
Tutu
Ukan
Zama
Ziba
Ziri
Ziza

2 letra

Ag
As
Es
Gu
La
Ma
Ni
Ra

3 letra

Bia
Gal
Ira
Ron

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, EGAN taldeko sortzailearen izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13

Eraman ezak	Larrua	Aurpegiko ile	Txiritako gai gogorra
Gaiso zaindari	Bizibide	2 Alkandorra	
Estrontziak	Garbia		
Ogi, hitz elakrketan	Gainera joanak		8
1		9	
Kurpo	Ala		
Zorro	L bikoitza	3	
	Oiloa bero egon	Röntgen	Kontso-nantea
	Ez astuna	Joan den urtean	Asekabeak
Fitatan atzeko		Janaria gozatzeko	
Gor	12	Alkoholaren bukaeran	11
	Edateko ontzia	Bizkaiko herria	
7	(Erro.) Ekarri	Utiki	5
Iturri honet	Likits		
Beharraz	(Errep.) Gorotza		Musika nota
	4	500	
	Tona	Jatorri atzizkia	
		Bokala	
		10	
Elkideko jareka mota		Suari dario	
	6		

—Hieroglifikoa—

Nola zihoan jantzita Patxi?

Aurreko asteko soluzioak

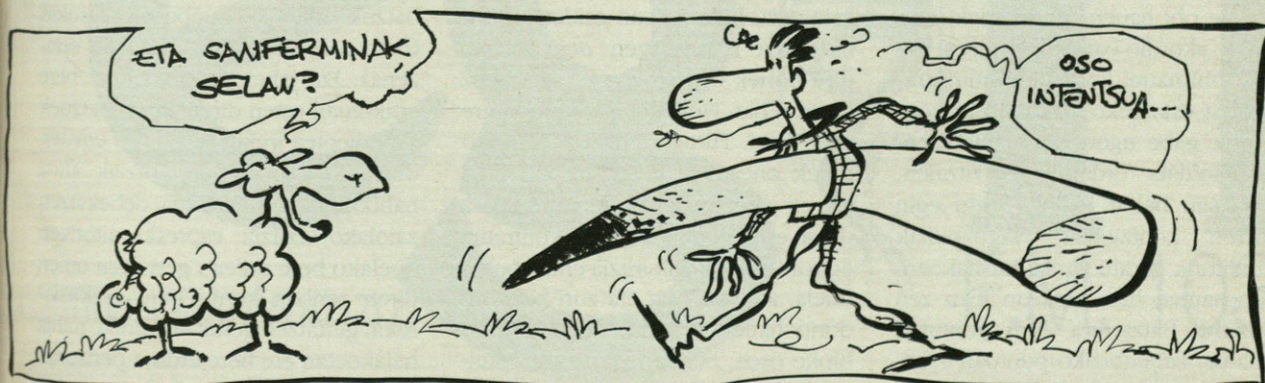
MARTXEL OTAMENDI	Gurutzagrama
● T ● O ● B ●	EZKER ESKUIN 1. Zapatariak. 2. Enakome. Si. 3.
A R A T Z A K	Zoratu. G. N. 4. Ene. Iakoa. 5. Na. Akrazia. 6. K. Ir.
● T ● P ● A R A U D I	R. Al. 7. Esperantosa. 8. TAO. OI. Eri. 9. Asto. Nigan.
T X A L A P A R T A ●	10. Kix. Gaila.
● O D A ● U N ● A K I	GOITIK BEHERA: 1. Zezenketak. 2. Amona. Sasi. 3.
U K I T U ● A R B I A	Pare. Ipotz. 4. Aka. Are. O. 5. Tink. Ro. G. 6.
● O M E G A ● B E T I	Amuarraina. 7. Re. Ia. N. It. 8. I. Gozategi. 9. As.
K L E R A ● D ● A ● O	Altonak. 10. Kinka. Aina.
● A N A R K I A ● M A	
E T A ● I A Z K O A K	
● E K I ● I U ● R R ●	

Hieroglifikoa: Gehienetan

Hitz
Kateatuak

Z	A	L	E	I	H	E	S
Z	A	M	A	E	I	E	S
I	R	A	B	A	Z	I	A
R	A	E	T	E	K	I	N
I	I	K	U	R	K	E	A
E	D	A	N	B	A	K	E
U	U	D	S	O	R	O	S
B	A	N	A	K	E	T	A
E	T	E	I	K	U	T	A
L	A	K	U	O	U	S	O
L	O	R	E	L	A	U	A

KAXKU

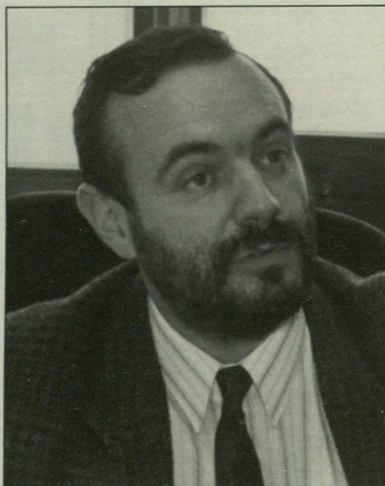

Batzuen eta besteen borondatea

DENOK izaten ditugu gure arrazoiak, zuzenenak ustean, egokienak, inolako duda-mudazko izpiritu txarrek zeharkatu gabeak. Kontua da, ordea, jarrera kontrajarriak gertatzen direnean, gizarteak bere baliabideak dituela gehiengoaren nahia-
ren errespetura makur dadin gutxiengo. Eta hemen ez du balio esateak anitzetan gehiengoak ez duela arrazoirik eta arrazoi hori maleruski gaitzetsi eta irentzen den gutxiengoaren eskuetan dagoela. Ez: hau da, gehiengoarena errespetatzea hain zuzen, gizarte honek bere ibilbiderako erabil dezakeen garantia minimo eta bakarra. Horixe da gogora etorri zaidana Iñaki Zabaleta adiskidearen artikulua irakurri dudanean ARGIAko orrietan, EHUtik bota omen ditugun irakasleez arduratzen direnean. Ez nukeen deusik esateko, nire izena han ikusi izan ez banu.

GIZARTE Kontseiluko buruak bere ardurapean hartu zuen arazo hau, irtenbidea eman nahian eta hartara deitu zituen errektorea eta bere borondatez unibertsitatea utzitako irakasle ohi hauen ordezkariak. Ondorioz, akordio batera iritsi ziren: irakasle ohi hauei kontratu administratibo bat eskainiko zitzaaien eta kontraturik gabe egon diren hilabetetako soldata ordainduko zitzaaien. Egia esan behar badut, poztu egin nintzen kontzientzi eragozpenak gauditurik geratu zirela ikusitakoan. Proposamen hori blokean joan zen Gobernu Batzarrera, hiru puntutan banatua. Lehenbiziko puntuan eskatzen zitzaaien juntakideei beren iritzia

PELLO SALABURU

EHUko Euskararako errektoreordea

eman zezaten kontratuari buruz, halako kontraturik eskaintzea ontzat ematen zuten ala ez: 15 bai, 17 ez eta zuri bat jaso zituen. Hori aurkeztu izan da *bi boturen* arteko diferentzia gertatu zela esanez. Eta egia. Ezezkoa gehiengo absolutuak eman zuela bezain egia. Bigarrenean galdetzen zen bidezkoa ikusten zen *atzeraturiko* diru horiek ordaintzea: 8 bai, 24 ez eta zuri bat. Honetaz ez dut inon ere ezer ikusi. Hirugarrenean, ukituriko sailek onespena eman behar zuten ala ez jakin nahi zen (ezinbestekoa dena estatutuez): 25 bai (kontratua egin aurretik sailak iritzia eman behar duela, alegia), 7 ez eta zuri bat. Ondorio hauen arabera, negoziaturiko bloke osoa, eta ez lehenbiziko puntua bakarrik, hartzen badugu kon-

tuan, % 78ak eman zion ezezkoa akordio honi.

NI ez nago, kontratu hori eskaintzearen kontra, nahiz neketan ulertzen dudan orduan zertako sortu den horrenbeste istilu eta zalaparta. Bigarren puntuak ordea delituan erortzeko arriskuan jartzen gaitu, erantzunkizun pertsonalekin gainera, instituzio batek ezin baitezake halakorik ordaindu: unibertsitateak behin eta berriz adierazi baldin badu hauek ez direla irakasleak, zer izenean ordainduko zaie bada? Batzuek, nonbait, eskolak edo eskola antzekoak eman omen dituzte, baina beste batzuek ez dute halakorik deus egin, hori ere denok dakigu.

ZABALETAK bi irakasle mota bereizten ditu EHU: Euskal Herria eta espainiar funtzionarioak ez izatea aukeratu dute batzuek. Bigarren multzoan gaude, omen Espainia eta funtzionariak aukeratu dugunok, adibidez Iñaki Zabaleta eta ni neu ere. Berak badaki ongi aski funtzionario den aldetik, eta sailburu, betebeharrak batzuk dituela unibertsitatearekin (bete nahi ez baditu uztea du errazena). Eta jakin beharko luke bere artikuluan esten diren gauza batzuek espedienteak irekitzeko bidea ematen dutela, ez inori bere iritziak ahoz nahiz idatziz adieraztea debekatzen zaiolako, baizik espreski aitortzen duelako bere sailean gertatzen omen diren zenbait kontu bere onikusiarekin gertatzen gertatzen direla, nahiz halakoetan ere bere ardura pertsonalak dituela.

URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE

I · R · A · T · I · A

eg n

Tfno. (943) 55 47 70

F.M. 103.0

1992an

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebistakate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dugabate: bai entzulego atik eta bai jendearen ptaidetzagatik.

Oraindik badago zenik, proiektu berriak, helru berriak...

HAMAR URTE